

ANAMNESIS 80

BIULETYN KOMISJI DS. KULTU BOŻEGO
I DYSCYPLINY SAKRAMENTÓW EPISKOPATU POLSKI

ROK XXI (2015) NR1 MISTERIUM WCIELEŃ
OKRES ADWENTU I NARODZENIA PAŃSKIEGO

OKRES ADWENTU I NARODZENIA PAŃSKIEGO

OD REDAKCJI

Rok Życia Konsekrowanego

Zgodnie z postanowieniem papieża Franciszka, bieżący rok duszpasterski jest czasem szczególnego pochylenia się nad rzeczywistością życia konsekrowanego we wspólnocie Kościoła. W tle tej problematyki wierni w naszym kraju kierowani są słowami Chrystusa: *Nawracajcie się i wiercie w Ewangelię* (Mk 1, 15b), które stanowią wyznacznik programu duszpasterskiego. Zaś decyzją Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej, rok 2015 został ogłoszony Rokiem Św. Jana Pawła II. W kontekście takiego bogactwa treści, z radością dedykujemy Czytelnikom kolejny numer biuletynu poświęconego zagadnieniom liturgicznym.

W dziale NAUCZANIE OJCA ŚWIĘTEGO znajdują się dwie homilie papieża Franciszka: z liturgii Mszy świętej beatyfikacyjnej papieża Pawła VI (19 października) oraz liturgicznej uroczystości Wszystkich Świętych (1 listopada).

Dział DOKUMENTY STOLICY APOSTOLSKIEJ zawiera stosowne dekrety. Kongregacja ds. Kultu Bożego i Dyscypliny Sakramentów pozytywnie ustosunkowała się odnośnie do prośby biskupów polskich, aby w roku bieżącym uroczystość Najświętszej Maryi Panny Królowej Polski mogła być obchodzona w sobotę, 2 maja. Ponadto na prośbę Przewodniczącego Konferencji Episkopatu Polski, Kongregacja zatwierdziła nowe wezwanie w tekście Litanii Loretańskiej: *Matko Miłosierdzia*. Mocą dekretu Kongregacji, św. Anna została ogłoszona Patronką Miasta Brzeziny (archidiecezja łódzka). W tym dziale znajdziemy także wyjaśnienie odmownej decyzji dotyczącej patronatu bł. Karoliny Kózkówny dla młodzieży polskiej.

Dział NAUCZANIE BISKUPÓW O LITURGII zawiera dokument Konferencji Episkopatu Polski zawierający wskazania na temat celebracji Mszy świętej w małych grupach i wspólnotach. W tym dziale możemy także zapoznać się z treścią Listów pasterskich skierowanych do wiernych na Pierwszą niedzielę Adwentu. Autorami tych listów są: abp Stanisław Budzik (archidiecezja lubelska), abp Marek Jędraszewski (archidiecezja łódzka), Prymas Polski abp Wojciech Polak (archidiecezja gnieźnieńska) oraz bp Jerzy Mazur SVD (diecezja ełcka). Natomiast biskup diecezjalny łowicki Andrzej F. Dziuba skierował do diecezjan słowo zaproszenia do udziału w obchodach ku czci św. Wiktorii (11 listopada), list na rozpoczęcie nowego roku duszpasterskiego oraz słowo zapowiadające obchody Międzynarodowego Kongresu Eucharystycznego w Cebu na Filipinach (24-31 stycznia 2016 r.).

Dział poświęcony zagadnieniom FORMACJI LITURGICZNEJ zawiera kilka artykułów: ks. prof. dra hab. Czesława Krakowiaka (Lublin), ks. dra Bartłomieja Matczaka (Olsztyn), s. dr Iwony Kopacz (Częstochowa) i mgr. lic. Wojciecha Kosmowskiego (Bydgoszcz). Ponadto znajdziemy także coroczne słowo o. dra Nikodema Kilnara OSPPE kierowane do osób zajmujących się muzyką kościelną.

W dziale DUSZPASTERSTWO LITURGICZNE znajdują się kolejne pytania adresowane do Komisji ds. Kultu Bożego i Dyscypliny Sakramentów Episkopatu Polski oraz stosowne odpowiedzi.

Dział INFORMACJE zawiera dane personalne dotyczące Kongregacji ds. Kultu Bożego i Dyscypliny Sakramentów (nowy prefekt i podsekretarz) oraz Komisji Kultu

Bożego i Dyscypliny Sakramentów Episkopatu Polskie (nowy członek i konsultor). Treść tej części biuletynu przynosi wiadomości dotyczące kolejnego Ogólnopolskiego Konkursu Chóralnego „Ars Liturgica”, a także odbytych spotkań poświęconych zagadnieniom świętej liturgii (sesja plenarna Papieskiego Komitetu ds. Międzynarodowych Kongresów Eucharystycznych, coroczne sympozjum liturgiczne w Łądzie n. Wartą, zebranie duszpasterzy służby liturgicznej oraz sympozjum wykładowców Liturgiki w Wydziałach Teologicznych i Wyższych Seminariach Duchownych w Polsce). Z radością informujemy, że z grona polskich wykładowców Liturgiki na Katolickim Uniwersytecie Lubelskim – ks. Zdzisław Janiec otrzymał tytuł naukowy profesora. Uwieńczeniem tego działu są – jak zwykle – nowości wydawnicze.

W dziale NEKROLOGII przypomniana została sylwetka ks. prałata dra Edwarda Hinza, wybitnego muzykologa i długoletniego wykładowcy Wyższego Seminarium Duchownego w Pelplinie.

Wypada życzyć, aby lektura zamieszczonych treści pomogła w głębszym przeżywaniu Roku Życia Konsekrowanego oraz odpowiedzialnej odpowiedzi Bogu na wezwanie do nawrócenia i kroczenia na co dzień drogami Ewangelii.

Bp Piotr Greger

Bielsko-Biała, dnia 8 grudnia 2014 r.

I. NAUCZANIE OJCA ŚWIĘTEGO

Homilia papieża Franciszka w czasie Mszy świętej beatyfikacyjnej papieża Pawła VI (19 października 2014 r.)

Usłyszeliśmy właśnie jedno z najbardziej znanych zdań całej Ewangelii: „Oddajcie więc Cezarowi to, co należy do Cezara, a Bogu to, co należy do Boga” (Mt 22, 21). Jezus odpowiada tym ironicznym i genialnym zdaniem na prowokację faryzeusza, którzy, że tak powiem, chcieli Go przeegzaminować z religii i sprowokować do błędu. Jest to w istocie odpowiedź, jaką Pan przekazuje tym wszystkim, którzy stawiają sobie problemy sumienia, zwłaszcza gdy wchodzi w grę ich konwenanse, bogactwo, prestiż, ich władza i dobre imię. Dzieje się tak w każdym czasie, od zawsze.

Jezus kładzie z pewnością nacisk na drugą część zdania: „Oddajcie Bogu to, co należy do Boga”. Oznacza to uznanie i wyznawanie – wobec wszelkiego rodzaju władzy – że tylko Bóg jeden jest Panem człowieka i nie ma innego. To jest odwieczną nowością, którą trzeba odkrywać każdego dnia, przewyciężając lęk, który często doświadczamy w obliczu niespodzianek Boga. On się nie boi nowości! Z tego powodu, ciągle nas zaskakuje, otwierając nas i prowadząc na drogi, o których nie myśleliśmy. On nas odnawia, to znaczy czyni nas nieustannie „nowymi”. Chrześcijanin, który żyje Ewangelią jest „nowością Boga” w Kościele i w świecie. A Bóg bardzo miłuje tę „nowość”!

„Oddanie Bogu to, co należy do Boga” oznacza otwarcie się na Jego wolę i poświęcenie Jemu naszego życia oraz współpracę w Jego królestwie miłosierdzia, miłości i pokoju. Na tym polega nasza prawdziwa siła, zaczyn powodujący wzrost i sól, nadająca smak wszelkiemu ludzkiemu trudowi wymierzonemu w panujący pesymizm, jaki proponuje nam świat. Na tym polega nasza nadzieja, bowiem nadzieja w Bogu nie jest ucieczką od rzeczywistości, nie jest jakimś alibi: jest pracowitym oddaniem Bogu, tego co do Niego należy. To z tego powodu chrześcijanin patrzy w przyszłą rzeczywistość, rzeczywistość Boga, aby żyć pełnią życia – obiema nogami mocno na ziemi – i mężnie odpowiedzieć na niezliczone nowe wyzwania.

Widzieliśmy to w minionych dniach podczas Nadzwyczajnego Synodu Biskupów – „synod” oznacza „wspólne pielgrzymowanie”. Rzeczywiście, duszpasterze i świeccy z całego świata przynieśli tu do Rzymu głos swoich Kościołów partykularnych, aby pomóc współczesnym rodzinom w podążaniu drogą Ewangelii, ze wzrokiem utkwionym w Jezusa. Było to wspaniałe doświadczenie, w którym przeżywaliśmy *synodalność i kolegialność* oraz poczuliśmy moc Ducha Świętego, który prowadzi i nieustannie odnawia Kościół wezwany do niezwłocznego opatrzenia krwawiących ran i rozpalenia nadziei dla wielu ludzi pozbawionych nadziei.

Za dar tego Synodu i za konstruktywny duch, jaki wnieśli wszyscy wraz z apostołem Pawłem: „Zawsze dziękujemy Bogu za was wszystkich, wspominając o was nieustannie w naszych modlitwach” (1 Tes 1,2). Niech Duch Święty, który w tych pracowitych dniach pozwolił nam wielkodusznie współpracować z prawdziwą wolnością i pokorną kreatywnością, nadal towarzyszy drodze, która w Kościołach całej ziemi przygotowuje nas na Zwyczajny Synod Biskupów w październiku 2015 roku. Zasiałiśmy i nadal będziemy siać cierpliwie i wytrwale, będąc pewnymi, że Pan daje wzrost, temu co zasiałiśmy (por. 1 Kor 3, 6).

W tym dniu beatyfikacji papieża Pawła VI przychodzi mi na myśl jego słowa, którymi ustanawiał Synod Biskupów, „śledząc uważnie znaki czasów, staramy się dostosować metody apostołatu do wzrastających wymagań naszych dni i zmieniających się warunków społecznych” (List apostołski Motu proprio *Apostolica sollicitudo*). W odniesieniu do tego wielkiego papieża, odważnego chrześcijanina, niestrudzonego apostoła, przed Bogiem możemy dziś tylko wypowiedzieć słowo tak proste, a jednocześnie szczerze i ważne: dziękuję! Dziękujemy nasz drogi i umiłowany papieżu Pawle VI! Dziękujemy za Twoje pokorne i prorocze świadectwo miłości do Chrystusa i Jego Kościoła!

W swoim osobistym dzienniku „wielki sternik Soboru” zapisał: „*Może Pan mnie powołał i trzyma mnie na tej posłudze, nie dlatego, abym miał jakieś w tej dziedzinie zdolności, czy też abym rządził i ocalił Kościół od jego obecnych trudności, ale abym nieco dla Kościoła wycierpiał i aby było jasne, że to On, a nie kto inny, prowadzi go i ocala*”. W tej pokorze jaśniej wielkość błogosławionego Pawła VI, który, kiedy zarysowywało się społeczeństwo zlaicyzowane i wrogie, potrafił kierować z dalekowzroczną mądrością – a czasem w samotności – sterem łodzi Piotrowej, nigdy nie tracąc radości i ufności w Panu.

Paweł VI umiał rzeczywiście „oddawać Bogu to, co należy do Boga”, poświęcając całe swoje życie „zadaniu świętemu, uroczystemu i niezwykle poważnemu, aby kontynuować w czasie i na ziemi misję Chrystusa”, miłując Kościół i prowadząc go, aby był równocześnie „*oddaną dla całej społeczności ludzkiej matką i rozdawcą zbawienia*” (Encyklika *Ecclesiam suam*, Wstęp).

Tłumaczenie: vatican.va

Homilia papieża Franciszka wygłoszona w uroczystość Wszystkich Świętych (1 listopada 2014 r.)

Kiedy usłyszałem w pierwszym czytaniu głos anioła, który zawołał „donośnym głosem do czterech aniołów, którym dano moc wyrządzić szkodę ziemi i morzu, moc niszczenia wszystkiego: »Nie wyrządzajcie szkody ziemi ni morzu, ni drzewom«”, przypomniałem sobie zdanie, którego tutaj nie ma, ale które jest w sercach nas wszystkich: „Ludzie zdolni są to uczynić lepiej od was”.

My bardziej aniżeli aniołowie potrafimy wyrządzić szkodę ziemi. I to czynimy! Niszczymy Stworzenie, życie, kultury, wartości, nadzieję. Jak bardzo potrzebujemy Bożej mocy, aby Bóg opieczętował nas swoją miłością i swoją mocą, aby powstrzymać ten szalony wyścig zniszczenia. Zniszczenia tego wszystkiego, co On nam podarował; najpiękniejszych dzieł, które stworzył dla nas po to, abyśmy je rozwijali, przyczyniali się do ich wzrostu, by przyniosły owoc.

Kiedy w zakrystii oglądałem zdjęcia sprzed 71 lat [papież odnosi się do bombardowań Rzymu, które dotknęły również tę część, gdzie znajduje się cmentarz], pomyślałem: *To było straszne, bardzo bolesne. Ale to jest nic w porównaniu z tym, co dokonuje się dzisiaj*. Człowiek zawłaszcza sobie wszystko, uważa się za Boga, za króla. A wojny? Wojny, które wciąż trwają nie po to, aby zasiewać ziarna życia, ale by niszczyć. To jest przemysł zniszczenia. To także system życia, który wyrzuca te przedmioty, których nie da się naprawić. Tak oto wyrzuca się dzieci, starców i młodych bez pracy... Tego zniszczenia dokonała

kultura odrzucenia. Odrzucane są całe narody... To jest pierwszy obraz, jaki przyszedł mi na myśl podczas pierwszego czytania.

Drugi obraz w tym samym czytaniu: oto „wielki tłum, którego nie mógł nikt policzyć, z każdego narodu i wszystkich pokoleń, ludów i języków...”. Narody, ludzie... Nadchodzą chłody. Ci ubodzy, którzy muszą uciekać, by ocalić własne życie, uciekać z domu, ze swojego kraju, ze swoich wiosek na pustynię... I żyją pod namiotami, cierpią chłód, bez lekarstw, odczuwają głód. Bo człowiek-bóg przywłaszczył sobie stworzenie, wszystkie te piękne rzeczy, które Bóg dla nas stworzył. A kto płaci rachunek? Oni! Maluczcy, ubodzy, ci, którzy osobiście doświadczyli odrzucenia. To nie jest jakaś odległa historia. To dzieje się dzisiaj. „Ale ojczyste, to daleko stąd...”. To dzieje się także tutaj. We wszystkich częściach świata. To dzieje się dzisiaj. Powiem więcej: wydaje się, że ci ludzie, te wygłodniałe dzieci, chorzy, nic nie znaczą; jakby byli innym gatunkiem, jakby nie byli ludźmi! I ten tłum jest przed Bogiem i błaga: *Wybaw nas, prosimy, udziel nam pokoju, daj nam chleba, pracy... Prosimy za dzieci i dziadków, za młodzież, by otrzymała godną pracę. Są prześladowani za wiarę...* „A jeden ze Starców odezwał się do mnie tymi słowami: »Ci przyodziani w białe szaty kim są i skąd przybyli?«. [...] »To ci, którzy przychodzą z wielkiego ucisku i opłukali swe szaty, i w krwi Baranka je wybielili«”.

I dzisiaj, bez żadnej przesady, dzisiaj, w dniu Wszystkich Świętych, pragnę, abyśmy pomyśleli o tych wszystkich nieznanach świętych. Grzeszni jak my, bardziej niż my, ale których zniszczono. A ten wielki tłum, który przychodzi z wielkiego ucisku: większość ludzkości doznaje dziś ucisku. A Pan Bóg uświęca ten lud, grzeszny jak my, ale uświęca go w ucisku.

I na koniec trzeci obraz. Bóg. Pierwszy obraz to zniszczenie, drugi – ofiary, trzeci – Bóg. Bóg: „[...] obecnie jesteśmy dziećmi Bożymi – usłyszeliśmy w drugim czytaniu – ale jeszcze się nie ujawniło, czym będziemy. Wiemy, że gdy się objawi, będziemy do Niego podobni, bo ujrzymy Go takim, jakim jest”, to znaczy nadzieja. I to jest to błogosławieństwo Boże, które nam jeszcze towarzyszy: nadzieja. Nadzieja, że Bóg zlituje się nad swym ludem, nad tymi, którzy doświadczają wielkiego ucisku. A także, że zlituje się nad tymi, którzy powodują zniszczenie, by się nawrócili. I w ten oto sposób wzrasta świętość Kościoła – z tymi ludźmi, z nami, którzy zobaczymy Boga takim, jaki jest.

A jaka winna być nasza postawa, jeśli chcemy włączyć się w ten naród i iść ku Ojcu w tym świecie zniszczenia, wojen, ucisku? Naszą postawą, jak słyszeliśmy w Ewangelii, jest postawa Błogosławieństw. Tylko ta droga doprowadzi nas do spotkania Boga. Tylko ta droga uchroni nas od zniszczenia, dewastacji ziemi, dzieła stworzenia, moralności, historii, rodziny, wszystkiego. Tylko ta droga... przyniesie nam trudności? Przyniesie nam problemy. Prześladowanie. Ale tylko ta droga poprowadzi nas do przodu. I w ten sposób ten lud, który tak wiele cierpi z powodu egoizmu niszczycieli, naszych braci niszczycieli, ten lud kroczy do przodu dzięki Błogosławieństwom, z nadzieją odnalezienia Boga, spotkania się z Nim twarzą w twarz, z nadzieją bycia świętymi w momencie ostatecznego spotkania się z Nim.

Niech Pan nas wspomaga, obdarza łaską nadziei, a także odwagi wychodzenia z tego wszystkiego, co powoduje zniszczenie, z relatywizmem życia, z tego, co powoduje wykluczenie innych ludzi, wartości, wszystkiego, co otrzymaliśmy od Boga, pokoju. Niech nas wyzwoli od tego i udzieli łaski kroczenia z nadzieją na znalezienie się pewnego dnia twarzą w twarz z Nim. A ta nadzieja, bracia i siostry, nie zawodzi.

Tłumaczenie: Radio Maryja

II. DOKUMENTY STOLICY APOSTOLSKIEJ

1. KONGREGACJA DS. KULTU BOŻEGO I DYSCYPLINY SAKRAMENTÓW

CONGREGATIO DE CULTU DIVINO ET DISCIPLINA SACRAMENTORUM

Prot. 368/14

POLONIAE

Instante Excellentissimo Domino Stanislao Gądecki, Archiepiscopo Metropolita Poznaniensi, Conferentiae Episcoporum Poloniae Praeside, litteris die 23 maii 2014 datis, vigore facultatum huic Congregationi a Summo Pontifice FRANCISCO tributarum, attentis expositis, perlibenter concedimus ut venturo anno scilicet 2015, quandoquidem sollemnitatis Beatae Mariae Virginis Reginae Poloniae, die 3 maii celebrata, in Dominica V Paschae necidit, pridie eius die, scilicet 2 maii, in horis matutinis, celebratur.

Conceditur insuper ut die 3 maii, in V scilicet Dominica Paschae, in ecclesiis paroecialibus una missa in honorem Beatae Mariae Virginis Perinae Poloniae celebrari possit. Aline missae huius Dominicae, missa festiva vigiliae inclusa, velut etiam Liturgia Horarum, sint de Dominica.

Contrariis quibuslibet minime obstantibus.

Ex aedibus Congregationis de Cultu Divino et Disciplina Sacramentorum, die 6 novembris 2014.

✠ Arturus Roche
Archiepiscopus a Secretis

Conradus Maggioni
Subsecretarius

KONGREGACJA DO SPRAW KULTU BOŻEGO I DYSCYPLINY SAKRAMENTÓW

Prot. 368/14

DLA POLSKI

W odpowiedzi na prośbę Jego Ekscelencji Księdza Stanisława Gądeckiego, Arcybiskupa Metropolity Poznańskiego, Przewodniczącego Konferencji Episkopatu Polski, wyrażoną pismem z dnia 23 maja 2014 roku, na mocy szczególnego uprawnienia danego Kongregacji przez papieża FRANCISZKA, po dokładnym zbadaniu sprawy zezwalamy, aby w przyszłym to jest 2015 roku, uroczystość Najświętszej Maryi Panny Królowej Polski obchodzona 3 maja i przypadająca wtedy na V niedzielę Wielkanocną, była celebrowana w godzinach porannych dnia 2 maja.

Ponadto zezwala się, aby 3 maja, to jest w V niedzielę Wielkanocną, w kościołach parafialnych została odprawiona jedna Msza święta ku czci Najświętszej Maryi Panny Królowej Polski. Formularze pozostałych Mszy tej niedzieli łącznie z Mszą wigilii, tak samo jak i teksty Liturgii Godzin należy wziąć z oficjum V niedzieli Wielkanocnej.

Bez względu na jakiegokolwiek przeciwnie zarządzenia.

Z siedziby Kongregacji do spraw Kultu Bożego i Dyscypliny Sakramentów, dnia 6 listopada 2014 r.

✠Artur Roche
Arcybiskup Sekretarz

Konrad Maggioni
Podsekretarz

Tłum.: ks. Kamil Żółtaszek

**CONGREGATIO DE CULTU DIVINO
ET DISCIPLINA SACRAMENTORUM**

Prot. 130/14

POLONIAE

Instante Excellentissimo Domino Iosepho Michalik, Archiepiscopo Metropolita Premisliensi Latinorum, Conferentiae Episcoporum Poloniae Praeside, litteris die 15 ianuarii 2014 datis, vigore facultatum huic Congregationi a Summo Pontifice FRANCISCO tributarum, attentis expositis, perlibenter concedimus ut in Litaniis Beatae Mariae Virginis (Litaniis Lauretanis) invocatio “Mater misericordiae” post invocationem “Mater divinae gratiae” addi possit.

Contrariis quibuslibet minime obstantibus.

Ex aedibus Congregationis de Cultu Divino et Disciplina Sacramentorum, die 8 novembris 2014.

(✠Arturus Roche)
Archiepiscopus a Secretis

(P. Conradus Maggioni)
Subsecretarius

**KONGREGACJA DO SPRAW KULTU BOŻEGO
I DYSCYPLINY SAKRAMENTÓW**

Prot. 130/14

DLA POLSKI

Na prośbę Jego Ekscelencji Józefa Michalika, Arcybiskupa Metropolity Przemyskiego Obrządku Łacińskiego, Przewodniczącego Konferencji Episkopatu Polski, wyrażoną w liście z dnia 15 stycznia 2014 r., mocą uprawnień udzielonych tej Kongregacji przez papieża FRANCISZKA chętnie zezwalamy, aby w Litanii do Najświętszej Maryi Panny (Litanii Loretańskiej) po wezwaniu: „Matko Łaski Bożej”, mogło być dodane wezwanie: „Matko Miłosierdzia”.

Bez względu na jakiegokolwiek przeciwny zarządzenia.

W siedzibie Kongregacji ds. Kultu Bożego i Dyscypliny Sakramentów, dnia 8 listopada 2014 r.

✠ Artur Roche
Arcybiskup Sekretarz

O. Konrad Maggioni
Podsekretarz

Tłum.: ks. Kamil Żółtaszek

**CONGREGATIO DE CULTU DIVINO
ET DISCIPLINA SACRAMENTORUM**

Prot. 435/14

LODZENSIS

Sanctam Annam, quam Genetricis Filii sui, Domini nostri Jesu Christi, Deus matrem esse voluit, clerus et christifideles urbis v. d. Brzeziny peculiari necnon assiduo cultu prosecuti sunt et adhuc prosequuntur.

Inde Excellentissimus Dominus Marcus Jędraszewski, Archiepiscopus Lodzensis, communia excipiens vota, ipsa auctoritate civili annuente, electionem Sanctae Annae, in Patronam apud Deum illius urbis rite approbavit.

Idem vero, litteris die 27 maii 2014 datis, enixe rogavit, ut huiusmodi electio et approbatio, iuxta Normas de Patronis consituendis confirmarentur.

Congregatio porro de Cultu Divino et Disciplina Sacramentorum, vigore facultatum eidem a Summo Pontifice FRANCISCO tributarum, attentis expositis, cum electionem et approbationem ad iuris praescriptum peractas esse constet, precibus annuit atque

SANCTAM ANNAM
PATRONAM APUD DEUM
URBIS v. d. BRZEZINY confirmat.

Contrariis quibuslibet minime obstantibus.

Ex aedibus Congregationis de Cultu Divino et Disciplina Sacramentorum, die 2 mensis octobris 2014.

✠ Arturus Roche
Archiepiscopus a Secretis

Ioannes M. Ferrer Grenesche
Subsecretarius

KONGREGACJA DO SPRAW KULTU BOŻEGO I DYSCYPLINY SAKRAMENTÓW

Prot. 435/14

DEKRET

Duchowieństwo i wierni świeccy miasta Brzeziny po dzień dzisiejszy otaczają szczególnym i nieprzerwanym kultem świętą Annę, którą Bóg zechciał uczynić Matką Rodzicielki swojego Syna, naszego Pana Jezusa Chrystusa.

Z tej racji Najdostojniejszy Ksiądz Arcybiskup Marek Jędraszewski, Arcybiskup Metropolita Łódzki, uwzględniając powszechną opinię wiernych, a także decyzję władz cywilnych, zgodnie z prawem zaaprobował wybór świętej Anny na Patronkę tego miasta przed Bogiem.

Następnie, pismem z dnia 27 maja 2014 r., Ksiądz Arcybiskup Metropolita uprzejmie prosi, aby zarówno wybór jak i aprobata, zostały zatwierdzone zgodnie z normami o ustanawianiu patronów.

Dlatego Kongregacja ds. Kultu Bożego i Dyscypliny Sakramentów, na mocy władzy udzielonej jej przez Ojca Świętego FRANCISZKA, mając na uwadze przedłożone okoliczności oraz fakt, że wybór i aprobata zostały dokonane zgodnie z przepisami prawa, prośbę przyjmuje i Świętą Annę ogłasza jako PATRONKĘ miasta Brzeziny.

Jakiegokolwiek prawa nie mogą się temu sprzeciwiać.

Siedziba Kongregacji ds. Kultu Bożego i Dyscypliny Sakramentów, dnia 2 października 2014 r.

✠ Artur Roche
Arcybiskup Sekretarz

Ks. Jan M. Ferrer Grenesche
Podsekretarz

Tłum.: ks. Kamil Żółtaszek

Prot. n. 851/13

Cittádel Vaticano, 12 novembre 2014

ECCELLENZA REVERENDISSIMA,

questa Congregazione per il Culto Divino e la Disciplina dei Sacramenti ha ricevuto la richiesta del Suo Predecessore, Sua Eccellenza Mons. Józef Michalik, che la Beata Karolina Kózka, vergine e martire, sia riconosciuta quale seconda Patrona della gioventú in Polonia, assieme a santo Stanisław Kostka.

Con la presente il Dicastero vorrebbe far notare che, secondo la normativa vigente, non é possibile accogliere la richiesta perché *Patronus unus tantum sit* (cf. *De Patronis constituendis*, del 19 marzo 1973, AAS 65 [1973] 276-279, n. 5, qui allegato).

A prescindere da tale norma, trattandosi di un Santo e di una Beata, la questione si complicherebbe ulteriormente.

Nella speranza di aver chiarito il motivo della risposta, colgo l'occasione per confermarvi con sensi di distinto ossequio dell'Eccellenza Vostra Reverendissima devotissimo in Domino

(✠ Arthur Roche)
Arcivescovo Segretario

(con allegato)

A Sua Eccellenza Rev.ma

Mons. STANISŁAW GAUDECKI

Presidente della Conferenza dei Vescovi in

POLONIA

**KONGREGACJA DO SPRAW KULTU BOŻEGO
I DYSCYPLINY SAKRAMENTÓW**

Prot. N. 851/13

Watykan, dnia 12 listopada 2014

**EKSCELENCJO
NAJCZCIGODNIEJSZY KSIĘŻE ARCYBISKUPIE,**

niniejsza Kongregacja do spraw Kultu Bożego i Dyscypliny Sakramentów otrzymała prośbę Waszego Poprzednika, Jego Ekscelencji Księdza Arcybiskupa Józefa Michalika, aby Błogosławiona Karolina Kózka, dziewica i męczennica, została uznana jako drugi Patron młodzieży w Polsce, wraz ze świętym Stanisławem Kostką.

W związku z powyższym, Kongregacja pragnie zauważyć, że zgodnie z obowiązującym prawem, powyższa prośba nie może być przyjęta, gdyż *Patronus unus tantum sit* (Patron

może być tylko jeden) (por. *De patronis constituendis*, z 19 marca 1973 r., AAS 65 [1973] 276-279, nr 5. tutaj załączony).

Niezależnie od wyżej wymienionej normy, gdyby traktować razem świętego i błogosławioną, sprawa jeszcze bardziej by się skomplikowała.

Mając nadzieję wyjaśnienia podstawy odpowiedzi, dołączam wyrazy głębokiego szacunku dla Waszej Ekscelencji

in Domino
✠ Arthur Roche
Arcybiskup Sekretarz

Do Jego Ekscelencji
Ks. Arcybiskupa Stanisława Gądeckiego
Przewodniczącego Konferencji Episkopatu Polski

III. NAUCZANIE BISKUPÓW O LITURGII

Konferencja Episkopatu Polski

Wskazania Episkopatu Polski dotyczące liturgii Mszy świętych sprawowanych w małych grupach i wspólnotach

W związku z częstymi pytaniami kierowanymi do Komisji do spraw Kultu Bożego i Dyscypliny Sakramentów, a także indywidualnie do jej członków i konsultorów, a dotyczącymi liturgii Mszy św. sprawowanych w małych grupach i wspólnotach, Episkopat Polski przypomina obowiązujące przepisy Kościoła powszechnego, *Wskazania Episkopatu Polski po ogłoszeniu nowego wydania Ogólnego wprowadzenia do Mszału rzymskiego* (9 III 2005) oraz określa dodatkowe normy dotyczące liturgii wszystkich Mszy świętych sprawowanych w małych grupach i wspólnotach, zwanych także specjalnymi zgromadzeniami (*coetus particulares*).

Zasady ogólne

1. W rozumieniu Instrukcji *Actio pastoralis* (15 V 1969) zgromadzenia specjalne, czyli małe grupy i wspólnoty religijne tworzą wierni, między którymi już istnieją więzi międzyosobowe, przynależność do stowarzyszenia apostolskiego lub ruchu kościelnego, wspólne odprawianie ćwiczeń duchowych lub uczestnictwo w spotkaniach o charakterze formacyjnym, związane np. z przygotowaniem do sakramentów, spotkania wiernych jednego stanu lub wieku, spotkania rodzinne przy chorych i osobach starszych albo z innej okazji o charakterze religijnym. Nie są jednak równoznaczne z małą liczbą wiernych uczestniczących we Mszy św. np. w dni powszednie.

W „małym zgromadzeniu liturgicznym” umacniają się wzajemne więzy między jego członkami przez klimat bliskości, przyjaźni, zaufanie i wymianę doświadczeń (por. DA 17). Celebracja Mszy św. w małych grupach formuje również jej uczestników do większego zaangażowania w liturgii parafialnej oraz do podejmowania posług i funkcji liturgicznych przewidzianych dla świeckich.

2. Kościół popiera istnienie w parafii małych grup i wspólnot religijnych, których celem jest pogłębienie życia chrześcijańskiego i wychowanie wiernych do ściślejszej wspólnoty kościelnej, a nie tworzenie „małych Kościołów” osłabiających jedność parafialną (por. *Actio pastoralis*, Wstęp).

3. Papież Benedykt XVI w Adhortacji apostolskiej *Sacramentum caritatis* zaleca celebrację Eucharystii w małych grupach „ze względu na bardziej świadome, czynne i owocne uczestnictwo”. Jednocześnie zwraca uwagę na konieczność ich zgodności z „całością duszpasterskiego programu diecezji”. Celebracje takie nie mogą być „przeżywane równoległe lub w rywalizacji z Kościołem partykularnym”, gdyż małe grupy powinny służyć jednoczeniu całej wspólnoty (por. *Sacramentum caritatis*, nr 63).

4. Sprawując liturgię Mszy św. w małej grupie, zarówno kapłan jak i uczestnicy powinni mieć świadomość, że celebrują ją w łączności z całym Kościołem, jeśli przestrzegają norm zawartych w księgach liturgicznych oraz wskazań Konferencji Episkopatu odnoszących się do liturgii. Jan Paweł II podkreśla, iż kapłan, który wiernie sprawuje Mszę św. według

norm liturgicznych oraz wspólnota, która się do nich dostosowuje, ukazują w sposób dyskretny, lecz wymowny, swą miłość do Kościoła (por. *Ecclesia de Eucharistia*, nr 52).

5. Dlatego podstawową formą celebracji Eucharystii w parafii (zwłaszcza w niedziele i święta) jest Msza św. z ludem, w której uczestniczą jej członkowie, bez podziału na przynależność do różnych grup. Wtedy Msza św. ukazuje parafię jako wspólnotę wspólnot i prawdziwy Kościół zgromadzony w imię Pana, aby sprawować Pamiątkę Jego śmierci i zmartwychwstania oraz budować jedność w wierze i miłości (por. OWMR nr 113; 115; *Evangelii gaudium*, nr 29).

6. Całą liturgię Mszy św. w języku polskim należy sprawować posługując się księgami liturgicznymi zatwierdzonymi przez Stolicę Apostolską¹. Bardziej szczegółowe przepisy odnoszące się do różnych form celebracji Mszy św. (z ludem, koncelebracji, z diakonem i z jednym posługującym) zawiera *Nowe Ogólne wprowadzenie do Mszału rzymskiego* (Poznań 2004) i *Wprowadzenie do drugiego wydania Lekcjonarza mszalnego* (Poznań 2011). Wszystkich przewodniczących liturgii Mszy św. oraz jej uczestników obowiązują także dokumenty wydane dla całego Kościoła przez Stolicę Apostolską².

7. W przygotowaniu i celebracji liturgii mszalnej z udziałem dzieci należy zachować zarówno postanowienia *Dyrektorium o Mszach z udziałem dzieci* (1 XI 1973) jak i *Zalecenia duszpasterskie Episkopatu Polski w związku z Dyrektorium o Mszach świętych z udziałem dzieci* (155 Konferencja Episkopatu 17-18 XI 1976).

8. W czasie sprawowania Mszy św. poza miejscem świętym, należy również, w miarę możliwości, posługiwać się księgami liturgicznymi.

Normy szczegółowe

9. W celebracji Mszy św. w małych grupach obowiązuje „wierne zachowywanie norm liturgicznych” (por. *Actio pastoralis* nn. 9-10; *Sacramentum caritatis* nn. 34-51; *Redemptionis Sacramentum* nn. 108-128):

a) Materia Eucharystii powinna spełniać normy Kościoła, przypomniane przez Konferencję Episkopatu Polski. Właściwą materią Eucharystii jest „chleb niekwaszony, czysto pszenny i świeżo upieczony”, inny nie „stanowi ważnej materii dla sprawowania Ofiary i sakramentu Eucharystii” (por. *Redemptionis Sacramentum*, nr 48). Również wino powinno być „naturalne, z winogron, czyste i niezepsute, bez domieszki obcych substancji” (tamże, nr 50). Osoby przygotowujące chleb i wino do Eucharystii są zobowiązane posiadać upoważnienie swojego biskupa (por. Komisja ds. Kultu Bożego i Dyscypliny Sakramentów Episkopatu Polski, *Wskazania w sprawie materii Eucharystii* (6 III 2013)³.

b) Należy używać szat liturgicznych, które wskazują na pełnione w zgromadzeniu funkcje, oraz zatwierdzonych kolorów liturgicznych (por. *Redemptionis Sacramentum* nr 121-128)⁴.

¹ *Mszał rzymski dla diecezji polskich*. Poznań 1986 i wyd. II poszerzone Poznań 2010; *Zbiór Mszy o Najświętszej Maryi Pannie*. Poznań 1998; *Lekcjonarz mszalny* T. I-VII. Poznań 1977-2004.

² Instrukcje *Eucharisticum Mysterium* (25 V 1967) i *Actio pastoralis* (15 V 1969); Instrukcje *Inaestimabile donum* (24 II 1980) i *Redemptionis Sacramentum* (25 III 2004), encyklika Jana Pawła II *Ecclesia de Eucharistia* (17 IV 2003), adhortacje Benedykta XVI *Sacramentum caritatis* (22 II 2007) i *Verbum Domini* (30 IX 2010); adhortacja papieża Franciszka *Evangelii gaudium* (24 XI 2013).

³ „Anamnesis” 19:2013 nr 3 s. 51-58.

⁴ „Należy odrzucić zwyczaj, sprzeczny z przepisami ksiąg liturgicznych, polegający na tym, że wyświęceni szafarze sprawują Mszę św., nawet z udziałem jednego tylko posługującego, bez szat liturgicznych albo używają samej stuy nałożonej na płaszcz mniszy (kukulle) lub na zwyczajny habit zakonny, lub na zwykłe ubranie”. *Redemptionis Sacramentum*, nr 126; por. Kongregacja Kultu Bożego. Instrukcja *Liturgicae instaurationes*, nr 8c.

c) Naczynia liturgiczne powinny spełniać wymagania Kościoła wyrażone w OWMR 327-334, a więc nie mogą to być naczynia codziennego użytku, ze szkła, z gliny, terakoty i z innych materiałów łatwo się tłukących, które łatwo się niszczą; nie mogą to być również naczynia mało wartościowe pod względem jakości, lub pozbawione wartości artystycznej (por. *Redemptionis Sacramentum*, nr 117-118).

10. Zwyczajnym miejscem sprawowania Mszy św. jest kościół lub kaplica (por. OWMR nr 288; *Redemptionis Sacramentum*, nn. 108-109). Mszę św. należy sprawować „w miejscu świętym, chyba, że w poszczególnym wypadku czego innego domaga się konieczność; wtedy Eucharystia powinna być sprawowana w odpowiednim miejscu - *in loco honesto* (KPK kan. 932 § 1). O istnieniu takiej konieczności decyduje biskup diecezjalny, który na terenie swojej diecezji może wydać ogólne pozwolenie w tej sprawie (por. *Redemptionis Sacramentum*, nr 108).

11. „Ofiarę eucharystyczną należy sprawować na ołtarzu poświęconym lub pobłogosławionym (KPK kan. 932 § 2). W kościołach i kaplicach nie wolno stawiać dodatkowego stołu pełniącego funkcję ołtarza.

12. Jeśli zachodzi konieczność sprawowania Mszy św. poza kościołem (gdy brak kościoła lub jest on niewystarczający), należy sprawować ją w miejscu godnym tak wielkiego misterium i użyć odpowiedniego stołu, na którym umieszcza się krzyż i świeczniki, obrus i korporał (por. KPK kan. 932 § 2; OWMR nr 297). Także wtedy urządzenie wnętrza miejsca sprawowania Mszy św. powinno ukazywać hierarchiczną strukturę zgromadzenia i różnorodność funkcji, jakie pełnią jego poszczególni członkowie, a przede wszystkim podkreślać jego jedność. Należy zatem zadbać o odpowiednie miejsce dla kapłana, które ma podkreślać jego funkcję przewodniczenia liturgii (por. OWMR 310); przewidzieć również miejsca dla posługujących i pozostałych uczestników liturgii. Zamiast ambony przygotowuje się pulpit, z którego wykonuje się czytania biblijne i głosi homilię (tamże 309; por. *Verbum Domini* nr 68). Właściwe przygotowanie miejsca sprawowania liturgii ma wpływ na czynne i pobożne uczestnictwo w niej wiernych i doświadczenie poczucia *sacrum* celebracji.

13. Celebracji Mszy św. nie wolno łączyć ze zwykłym, czy też nawet uroczystym posiłkiem. „Wyjawszy sytuację poważnej konieczności nie wolno sprawować Mszy św. na stole służącym do spożywania posiłków”. Uczestnicy Mszy św. „w czasie jej trwania nie mogą zasiadać przy stołach”. Jeśli „z poważnej przyczyny Msza św. musi być sprawowana w tym samym miejscu, w którym ma być następnie spożywany posiłek, należy zrobić wyraźną przerwę między zakończeniem Mszy św. a początkiem posiłku” (por. *Actio pastoralis*, nr 10; *Redemptionis Sacramentum*, nr 77).

14. Odnośnie do czasu sprawowania Mszy św. w małych grupach, należy zachowywać wskazania Kościoła (por. KPK kan. 931). Z zasady takich Mszy św. nie celebryje się w niedziele i święta, aby nie rozbijać jedności wspólnoty parafialnej i parafialnego zgromadzenia liturgicznego oraz „nie pozbawiać posługi kapłańskiej i uczestnictwa wiernych pogłębiającego życie i jedność wspólnoty” (por. *Actio pastoralis*, nr 10a). Według Instrukcji *Eucharisticum mysterium* „należy zatroszczyć się o zachowanie jedności społeczności parafialnej przez włączenie mniejszych grup w liturgię parafialną” (nr 27). Dlatego ordynariusze, poza pewnymi wyjątkami, nie powinni udzielać zezwolenia na takie Msze św. w niedziele i święta (tamże). Również Msze św., w których uczestniczą małe grupy dzieci

należy sprawować „w ciągu tygodnia, najlepiej w różnych dniach” (por. *Dyrektorium o Mszach z udziałem dzieci*, nn. 27-28). Udział w takiej Mszy św. nie zwalnia z uczestnictwa w niej w niedziele i święta obowiązujące.

Jan Paweł II w *Dies Domini* nie zaleca sprawowania „w niedzielę, w dniu zgromadzenia, Mszy św. w małych grupach”. Stwierdza, że jest zwyczajną praktyką, iż w niedzielnej Mszy św. w parafii jako „wspólnocie eucharystycznej spotykają się różne grupy, ruchy, stowarzyszenia, a także małe wspólnoty zakonne istniejące na jej terenie”. Papież uzasadnia to nie tylko tym, aby „podczas zgromadzeń parafialnych nie zabrakło nieodzownej posługi kapłanów”, ale odwołuje się także do konieczności obrony, ochrony i rozwoju „wszelkimi sposobami” życia i jedności wspólnoty kościelnej (nr 36).

16. Zależnie od wybranego formularza mszalnego stosuje się odpowiednią Modlitwę eucharystyczną, albo z własną prefacją, albo z prefacją przeżywanego okresu liturgicznego. Modlitwa eucharystyczna należy wyłącznie do kapłana. Wierni uczestniczą w niej przez dialog przed prefacją, aklamację „Święty, Święty”, aklamację po konsekracji i po doksolgii. Jedynym wyjątkiem jest III Modlitwa eucharystyczna z udziałem dzieci, która przewiduje dodatkowe aklamacje wiernych. W żadnym wypadku wierni nie mogą śpiewać części Modlitwy eucharystycznej. Kapłanowi nie wolno wprowadzać żadnych zmian w Modlitwach eucharystycznych zatwierdzonych przez Kościół i zawartych w Mszale rzymskim. Zasady wyboru formularza Mszy św. i Modlitwy eucharystycznej zawiera OWMR nn. 363-365. W liturgii eucharystycznej w małych grupach należy korzystać ze wszystkich Modlitw Eucharystycznych zamieszczonych w Mszale rzymskim, a nie tylko z jednej z nich.

17. Uczestnicy Mszy św. przekazują sobie znak pokoju przed śpiewem „Baranku Boży” według formy określonej we Wskazaniach Episkopatu „ukłon w stronę najbliższej stojących lub podanie im ręki” (nr 33).

18. Zgodnie z postanowieniem Konferencji Episkopatu Polski wierni przyjmują Komunię św. w postawie klęczącej lub stojącej dopiero po spożyciu Świętych Postaci przez celebhransę. Postawę stojącą należy zachować wtedy, gdy udziela się jej pod obiema postaciami: „Wierni przyjmujący Ciało Pańskie w postawie stojącej wykonują wcześniej skłon ciała lub przyklękają na jedno kolano” (*Wskazania Episkopatu*, nr 38). „Komunii świętej udziela się przez podanie Hostii wprost do ust. Jeżeli jednak ktoś prosi o Komunię na rękę przez gest wyciągniętych dłoni, należy mu w taki sposób jej udzielić. Przyjmujący winien spożyć Ciało Pańskie wobec szafarza. Wierni przystępujący do Komunii świętej nie mogą sami brać konsekrowanego Chleba ani Kielicha Krwi Pańskiej. Nie wolno im też podawać na rękę Hostii zanurzonej we Krwi Pańskiej” (*Wskazania Episkopatu*, nr 40; por. OWMR 160; *Redemptionis Sacramentum*, nn. 88-94).

Możliwości dostosowania liturgii Mszy św. w małych grupach

19. Ze względu na duchowe dobro wiernych Kościół zezwala na pewne dostosowania liturgii Mszy św. w małych grupach i wspólnotach. Odpowiednie przepisy zawierają przede wszystkim Instrukcja *Actio pastoralis*, późniejsze dokumenty Stolicy Apostolskiej, zwłaszcza Instrukcja Kongregacji ds. Kultu Bożego i Dyscypliny Sakramentów *Redemptionis Sacramentum* oraz *Wskazania Episkopatu Polski* (2005). Zamieszczone w nich normy, tak ogólne jak i szczegółowe, odnoszą się do sprawowania liturgii Mszy św. także w małej grupie.

20. W liturgii każdej Mszy św. ważną rolę spełnia śpiew przewodniczącego oraz całego ludu: śpiew jednoczy uczestników, wyraża radość serca, nadaje uroczystego charakteru sprawowanej liturgii oraz wprowadza w misterium okresu liturgicznego. Dlatego ważny jest odpowiedni dobór śpiewów ludu z psalmów, hymnów kościelnych, aklamacji oraz pieśni ludowych dopuszczonych do użytku liturgicznego. Śpiewy przeznaczone do liturgii Mszy św. zawierają śpiewniki liturgiczne zatwierdzone przez władze kościelne (*Wskazania Episkopatu*, nr 4; por. OWMR nn. 41; 48; *Dies Domini*, nr 50; *Redemptionis Sacramentum*, nr 39). W czasie Mszy św. nie jest dozwolony śpiew piosenek religijnych (*Wskazania Episkopatu*, nr 4). Nowe śpiewy zanim zostaną wprowadzone do liturgii wymagają zatwierdzenia władzy kościelnej. Własnym śpiewem liturgii rzymskiej jest śpiew gregoriański (OWMR nr 41). Odnośnie do doboru śpiewów w czasie Mszy św. należy zachować normy zawarte w OWMR nn. 39-41; 47-48; 61-64; 66-68; 74; 366-367. Melodii śpiewów celebrans zamieszczonych w Mszałe rzymskim, nie wolno zmieniać. Modlitwom przewodniczącego nie mogą towarzyszyć inne modlitwy, ani śpiewy oraz gra na instrumentach (por. OWMR 32). Alternatywne melodie (np. inne melodie prefacji) wymagają zatwierdzenia przez Episkopat Polski (por. OWMR 393).

21. Ponieważ psalm responsoryjny jest „integralną częścią liturgii słowa”, wypada aby był śpiewany „przynajmniej jeśli chodzi o refren należący do ludu” (OWMR nr 61). W psalmach bowiem zawiera się słowo Boże, dlatego „psalmu responsoryjnego nie wolno zastępować innymi tekstami niebiblijnymi”. Nie należy go skracać, ani wybierać tylko niektórych zwrotek. Psalm z zasady powinien być wykonywany z ambony (por. OWMR nr 57; 309; *Redemptionis Sacramentum*, nr 62; *Wskazania Episkopatu*, nr 14).

22. W liturgii słowa Bożego można wybrać z Lekcjonarza czytania, psalm responsoryjny i aklamację przed Ewangelią, bardziej odpowiadające charakterowi liturgii i jej uczestnikom (por. *Actio pastoralis*, nr 6). W doborze czytań biblijnych należy jednak „przestrzegać norm, jakie znajdują się w księgach liturgicznych” (por. *Redemptionis Sacramentum*, nr 61; por. OWMR 356-362). Wprowadzenie do Lekcjonarza mszalnego nie tylko zezwala, ale także zaleca, aby przewodniczący liturgii chętnie korzystał z „możliwości wyboru czytań, odpowiedzi, psalmów responsoryjnych, aklamacji przed Ewangelią w porozumieniu z wszystkimi zainteresowanymi i z uwzględnieniem zdania wiernych w tym, co do nich należy” (nr 40).

23. Komentarze przed czytaniem powinny być krótkie i przygotowane na piśmie, według wskazań OWMR nn. 105b i 128 oraz *Wprowadzenia do Lekcjonarza mszalnego* nn. 15; 19; 38; 42; 57. Celem komentarza przed proklamacją słowa Bożego jest przygotowanie uczestników do uważnego słuchania i wprowadzenie do przyjęcia z wiarą czytań biblijnych jako słowa Bożego. Możliwe jest także krótkie wyjaśnienie wyboru danego psalmu responsoryjnego i refrenu oraz ich związku z czytaniem.

24. Świeccy mogą wykonywać tylko czytania poprzedzające Ewangelię, której proklamacja, tak jak i następująca po niej homilia, zastrzeżone są dla kapłana lub diakona (por. OWMR 66; KPK kan. 767 § 1; *Redemptionis Sacramentum*, nn. 63-66).

25. Podczas homilii we Mszach z udziałem dzieci istnieje możliwość dialogu, z której należy roztropnie korzystać, aby nawiązać z nimi żywy kontakt i bardziej skutecznie przekazać treści religijne (por. *Dyrektorium o Mszach z udziałem dzieci*, nr 48). Dialog podczas homilii „może być czasem roztropnie wykorzystywany przez kapłana sprawującego Mszę św.

jako forma objaśnienia, co jednak nie oznacza złożenia na innych obowiązku głoszenia słowa” (*Ecclesia de mysterio* z 15 VIII 1997 art. 3 § 3).

26. Należy „starannie” zachowywać wskazania nr. 74 Instrukcji *Redemptionis Sacramentum*, że „jeśli zajdzie potrzeba, aby świecki przekazał wiernym zgromadzonym w kościele jakieś informacje albo świadectwo o życiu chrześcijańskim, należy to zasadniczo przenieść poza celebrację Mszy świętej. Z poważnych jednak przyczyn można takie informacje lub świadectwa przekazać po odmówieniu przez kapłana modlitwy po Komunii. Praktyka ta nie może stać się jednak zwyczajem. Co więcej, te informacje i świadectwa w żadnym razie nie powinny posiadać takich cech, aby mogły być kojarzone z homilią, ani być powodem nie wygłoszenia homilii w ogóle” (por. *Ecclesiae de mysterio* art. 3 § 2).

27. Modlitwa wiernych powinna być dostosowana do szczególnych okoliczności Mszy św. w małej grupie i wynikać ze słowa Bożego (czytania biblijne i homilia). Wprowadzenie do modlitwy wiernych oraz jej zakończenie należy zawsze do kapłana przewodniczącego (por. OWMR nr 71). Modlitwę wiernych wraz z kapłanem powinna przygotować na piśmie grupa osób w niej uczestniczących. Dopuszczalna jest również tzw. „modlitwa spontaniczna” lub „improvizowana”, ale wtedy także wezwania powinny być dobrze przemyślane i wypowiedzane w odpowiedniej kolejności. W wezwaniach nie należy ograniczać się do spraw i intencji zgromadzonej wspólnoty, ale trzeba uwzględnić potrzeby całego Kościoła, aktualne wydarzenia w świecie i w parafii (por. *Actio pastoralis*, nr 6h; nr 69-70). Intencje powinny być zwięzłe, poprawne pod względem teologicznym i językowym oraz zrozumiałe dla uczestników. W czasie Mszy św. w małej grupie wezwań może być więcej niż zwykle (por. *Wskazania Episkopatu Polski*, nr 26).

28. W czasie Modlitwy Pańskiej można zachować praktykowany w małych grupach zwyczaj odmawiania jej przez wszystkich uczestników z rozłożonymi rękami.

29. W Mszach św. w małych grupach istnieje możliwość udzielania wiernym świeckim Komunii św. pod obiema postaciami, zachowując przepisy OWMR nn. 281-287 i *Redemptionis Sacramentum* nn. 100-107. Ponieważ Komunia św. jest „znakiem jedności”, jeśli udziela się jej pod obiema postaciami, wszyscy uczestnicy liturgii przyjmują ją, albo przez bezpośrednie picie z kielicha albo przez zanurzenie (por. *Redemptionis Sacramentum*, nr 103). Wierni przyjmują Komunię św. pod obiema postaciami w postawie stojącej. Podawanie kielicha należy „z zasady” do diakona, a jeśli go nie ma - do prezbitera, akolity, nadzwyczajnego szafarza Komunii św., a nawet upoważnionego jednorazowo do tej funkcji odpowiedniego wiernego świeckiego (por. OWMR nr 284a).

30. Następujące po Komunii św. uwielbienie nie powinno przeradzać się w inne formy modlitewne, np. modlitwy wstawiennicze.

31. Celebracje Mszy św. w małych grupach mają duże znaczenie formacyjne. Stwarzają możliwości bardziej świadomego, czynnego i pełnego w niej uczestnictwa. Pozwalają doświadczyć Kościoła jako wspólnoty gromadzącej się przy jednym ołtarzu zjednoczonej przez jedną wiarę i miłość. Przyczyniają się do powstania lub umacniają istniejące już więzi między uczestnikami liturgii. Stwarzają możliwość wykonywania śpiewów części stałych według melodii gregoriańskich, wzbogacenia liturgii słowa o czytania i komentarze oraz zaangażowania w wypełnianie funkcji liturgicznych przez większą liczbę osób. Tak przeżywana liturgia w dużym stopniu wpływa również na osobistą pobożność uczestników, jest ważnym impulsem do apostołstwa w swoim środowisku. Dlatego duszpasterze powinni

tworzyć w parafiach małe grupy, celebrować z nimi Msze św. według podanych powyżej wskazać i włączać ich członków w liturgię wspólnoty parafialnej.

Dodatkowe przepisy dotyczące niektórych wspólnot

Odnosnie do wspólnot Drogi Neokatechumenalnej przypomina się, że wspólnoty otrzymały od Stolicy Apostolskiej specjalne zezwolenia dotyczące niedzielnej Mszy Świętej, które są zawarte w Statucie Drogi Neokatechumenalnej, zaaprobowanym w formie definitywnej przez Papieską Radę ds. Świeckich dnia 11 maja 2008 r., (nr 000944).

Art. 13 Statutu normuje niedzielne celebracje eucharystyczne Drogi⁵, a w szczególności:

par. 2: „Neokatechumeni celebrują Eucharystię niedzielną w małej wspólnocie, po pierwszych nieszporach niedzieli. Ta celebracja odbywa się zgodnie z rozporządzeniem Biskupa diecezjalnego. Celebracje Eucharystii wspólnot neokatechumenalnych w sobotę wieczorem stanowią część niedzielnego duszpasterstwa liturgicznego parafii i są otwarte także dla innych wiernych”;

par. 3: „Eucharystia w małych wspólnotach celebrowana jest według zatwierdzonych ksiąg liturgicznych Rytu Rzymskiego, z wyjątkiem zezwoleń udzielonych przez Stolicę Apostolską. Odnosnie do udzielania Komunii Świętej pod dwiema postaciami, neokatechumeni przyjmują ją na stojąco, pozostając na swoim miejscu”.

Przypis 49 do art. 13, 3 określa źródła udzielonych zezwoleń⁶, które pozwalają:

- 1) aby w grupach Drogi Neokatechumenalnej można było używać chleba praśnego;
- 2) aby obrzęd pokoju miał miejsce pomiędzy modlitwą powszechną a przygotowaniem darów;
- 3) aby homilii, która ze swej natury jest zarezerwowana dla kapłana bądź diakona, mogły towarzyszyć świadectwa, które nie mogą zostać pomylone z homilią.

Odnosnie do Ruchu Światło-Życie przypomina się, że wspólnoty tego ruchu otrzymały od Stolicy Świętej zezwolenie na używanie w ramach oaz rekolekcyjnych *Lekcjonarza Oaz Rekolekcyjnych Ruchu „Światło-Życie”*, zatwierdzonego przez Kongregację Kultu Bożego i Dyscypliny Sakramentów dekretem z 13 maja 2005 r. (Prot. 50/05/L).

⁵ Dnia 3 kwietnia 2014 r. Ojciec Święty Franciszek w liście nr. 400535 wysłanym przez Substytutę Sekretariatu Stanu do Pana Kiko Argüello, potwierdził ponownie, że „artykuły 12 i 13 [Statutu], czytane w ich całości, stanowią więc ramy normatywne, do których należy się odnosić”.

⁶ Zezwolenia udzielone 24.12.1988r. przez Kongregację Kultu Bożego i Dyscypliny Sakramentów, a także zezwolenie Prefekta Kongregacji ds. Kultu Bożego i Dyscypliny Sakramentów zawarte w Liście 01.12.2005 r.

OBYŚ ROZDARŁ NIEBIOSA I ZSTĄPIŁ!

List pasterski Metropolity Lubelskiego na Adwent 2014 roku.

Umiłowani w Chrystusie Panu!

W liturgii Kościoła przeżywamy Adwent, czas przygotowania na przyjście Chrystusa w tajemnicy Bożego Narodzenia. Pierwsza Niedziela Adwentu to początek nowego roku liturgicznego. Kościół w Polsce realizuje czteroletni program duszpasterski nawiązujący do tysiąc pięćdziesiątej rocznicy Chrztu Polski, która przypada w roku 2016. Polska będzie wtedy gospodarzem Światowych Dni Młodzieży – z tej okazji będziemy gościć Ojca Świętego Franciszka oraz młodych ludzi z całego świata. Młodzi przybędą także do naszej archidiecezji, odwiedzą nasze parafie i rodziny. Trwają przygotowania do tego wielkiego święta wiary, które ma uświadomić nam i naszym gościom, że ten kto wierzy, nigdy nie jest sam.

Nawróćcie się i wiercie w Ewangelię

Na początku nowego etapu pracy duszpasterskiej z wdzięcznością spoglądamy na kończący się rok, który był dla nas rokiem łaski od Pana. Dziękujemy za dar kanonizacji Jana Pawła II, tak bardzo związanego z Lublinem i z Katolickim Uniwersytetem Lubelskim. Dziękujemy za misje ewangelizacyjne trwające od marca w naszej archidiecezji. Wielbimy Boga za gorliwych kapłanów i ewangelizatorów świeckich, za wiernych otwierających serca i mieszkania na dzieło ewangelizacji. Dziękujemy za nawiedzenie Chrystusowego Krzyża przynoszące duchowe owoce w życiu osobistym, rodzinnym i parafialnym. Wszyscy, którzy autentycznie spotkali się z Ukrzyżowanym i Zmartwychwstałym, potwierdzają prawdę papieskich słów z adhortacji „*Evangelii gaudium*”, że z Chrystusem zawsze rodzi się i odradza radość.

Za patronkę Nowej Ewangelizacji w Archidiecezji Lubelskiej obraliśmy Matkę Bożą czczoną w Latyczowskim Obrazie. Papież Klemens VIII podarował go przed wiekami polskim dominikanom, wysyłając ich na misję ewangelizacyjną. Ponad czterysta lat trwała wędrówka tej czcigodnej Ikony po ziemiach dawnej i nowej Rzeczypospolitej, wpisana w dramatyczne dzieje naszego narodu. Zakończyła się 4 października tego roku w parafii Matki Bożej Różańcowej w Lublinie, gdzie Maryja czczona w słynącym łaskami Obrazie znalazła swój trwały dom. Ale Jej obecność nie jest ograniczona do konkretnego miejsca. Ona idzie ze swoim ludem w pielgrzymce wiary, uczy nas apostołskiego pośpiechu, pokazuje jak z Jezusem w sercu wyruszać na spotkanie człowieka głodnego miłości, Boga i Ewangelii.

Okazją do wielkiej wdzięczności Bogu w Trójcy Jedynemu był obchodzony niedawno jubileusz trzechsetlecia naszego Metropolitalnego Seminarium Duchownego. Umocnieni osobistym błogosławieństwem Papieża Franciszka obchodzimy tę pamiątkę przez cały rok. Dziękujemy Bogu za pokolenia kapłanów, wychowanków naszego Seminarium, podejmujących dzieło ewangelizacji w archidiecezji, w Polsce i na całym świecie. Kulminacją naszej radości była uroczysta Eucharystia w dniu 25 października, celebrowana w Archikatedrze pod przewodnictwem Nuncjusza Apostolskiego w Polsce, Arcybiskupa Celestino Migliore, z udziałem kilkunastu biskupów, licznych kapłanów i wiernych. Dzień wcześniej Mszy Świętej sprawowanej w kościele seminaryjnym przewodniczył Prefekt Kongregacji Nauki Wiary, Kardynał Gerhard Müller. Wspominaliśmy Eucharystię, jaką

w naszym seminarium sprawował 26 lat wcześniej ówczesny Prefekt Kongregacji, Kardynał Józef Ratzinger, późniejszy papież Benedykt XVI. Modliliśmy się o liczne i święte powołania do naszego seminarium. Ta modlitwa musi trwać nieustannie, bo nie może nigdy zabraknąć tych, którzy rozdają Chrystusowe Ciało, Słowo i przebaczenie.

Hasłem nowego roku duszpasterskiego są słowa „Nawróćcie się i wiercie w Ewangelię” (por. Mk 1,15). Advent jest stosownym czasem do realizacji tego Chrystusowego wezwania. Okres Adventu ma za zadanie ożywić na nowo nasze serca, umysły i sumienia. Ma nas skłonić do wkroczenia na drogę przemiany życia. Ma nam przypomnieć i przekonać nas, że Bóg, który przychodzi, działa w naszym życiu o wiele skuteczniej niż wszystkie ludzkie wysiłki. Czuwając przygotowujemy się także na nasze ostateczne spotkanie z Panem, w chwili naszej śmierci, kiedy skończy się advent naszego życia i rozpocznie nasza wieczność.

„Tyś, Panie, naszym Ojcem, ‘Odkupiciel nasz’ to Twoje imię odwieczne.” Taką modlitwę z Księgi Izajasza słyszymy w dzisiejszym pierwszym czytaniu. „Czemuż, o Panie – pyta dalej prorok – pozwalasz nam błędzić z dala od Twoich dróg, tak, iż serce nasze staje się nieczułe na bojaźń przed Tobą? Obyś rozdarł niebiosa i zstąpił – przed Tobą skłębily się góry.” Taka żarliwa modlitwa może być początkiem naszego nawrócenia i otwarcia się na światło wiary jaśniejące w Ewangelii.

Ewangelia, prorocтво i nadzieja

Rozpoczynający się nowy rok duszpasterski posiada jeszcze jeden ważny wymiar. Z woli Ojca Świętego Franciszka inaugurujemy dziś w całym Kościele Rok Życia Konsekwrowanego. Będzie on przeżywany pod hasłem: „Ewangelia, prorocтво, nadzieja – życie konsekrowane w Kościele dzisiaj”. Zakończy się 2 lutego 2016 roku w święto Ofiarowania Pańskiego.

Na całym świecie żyje obecnie ok. 950 tys. osób życia konsekrowanego: sióstr zakonnych, braci i ojców, osób należących do Instytutów Świeckich i Stowarzyszeń Apostolskich oraz do Indywidualnych Form Życia Konsekwrowanego. Warto sobie uświadomić, że jest ich ponad dwa razy więcej niż kapłanów. Wszystkie te osoby oddają całych siebie na służbę Bogu i ludziom poprzez naśladowanie Jezusa na drodze rad ewangelicznych. Bez ich świadectwa i poświęcenia trudno sobie wyobrazić życie Kościoła.

W Polsce mamy ok. 35 tys. osób życia konsekrowanego. Żyją obok nas i między nami. Od setek lat modlitwą, pracą i świadectwem wzbogacają życie Kościoła i społeczeństwa. Tak bardzo wrosli w naszą codzienność, iż prawie ich nie zauważamy. Niewiele też o nich słyhać w mediach, a przecież prowadzone przez nich szpitale, domy opieki społecznej, szkoły i przedszkola, różnorakie dzieła charytatywne i apostolskie, służą nam i naszym rodzinom oraz całemu społeczeństwu. Jesteśmy również dłużnikami sióstr klauzurowych, które modlą się nieustannie i ofiarują swoje życie za nasze zbawienie.

Rozpoczynający się rok będzie więc dobrą okazją, aby podziękować Panu Bogu za dar, jakim dla całego Kościoła jest życie zakonne. To również zachęta do wyrażenia wdzięczności za wszelkie dobro, jakiego doznaliśmy i wciąż doznajemy dzięki modlitwie i pracy osób poświęconych Bogu. Życie konsekrowane zostało dane nam wszystkim, byśmy korzystali z jego dobrodziejstw i błogosławieństw, ale też byśmy się o nie troszczyli, ochraniaли je i wspierali.

Powołania do życia konsekrowanego są owocem żywej wiary, gorącej modlitwy i świadectwa życia chrześcijańskiego w rodzinach, w parafiach i we wszystkich innych wspól-

notach Kościoła. Oby Pan Bóg rozbudził w nas pragnienie wiary żywej i konsekwentnej, oby nasze rodziny, parafie i wspólnoty stały się środowiskiem przyjaznym rodzeniu się i wzrastaniu powołań kapłańskich i zakonnych.

„Niech ich świadectwo nie będzie zapomniane”

Z takim apelem zwracał się do nas św. Jan Paweł II, wspominając polskie ofiary II wojny światowej. Niedawno minęła siedemdziesiąta piąta rocznica jej wybuchu. „Była ona – jak czytaliśmy niedawno w słowie biskupów polskich – strasliwym doświadczeniem dwudziestowiecznej Europy i świata. Pochłonęła dziesiątki milionów istnień ludzkich, odcisnęła się na losach narodów i państw. (...) Ujawniła otchłań zła, do którego zdolne są zbrodnicze ideologie i systemy polityczne, które odwróciły się od Boga, przekreślając Jego prawa. Z drugiej zaś strony ukazała też piękno i siłę ludzkiego ducha, czerpiącego często swą siłę ze źródeł wiary.”

Tak było w przypadku lubelskich biskupów i kapłanów aresztowanych 75 lat temu przez hitlerowskich najeźdźców. Dnia 17 listopada 1939 roku do domu biskupiego, do kurii i do seminarium wtargnęła hitlerowska policja bezpieczeństwa. Aresztowany został biskup diecezjalny Marian Fulman, który właśnie w tym dniu obchodził 21. rocznicę swoich święceń biskupich oraz bp Władysław Goral, od roku biskup pomocniczy diecezji lubelskiej. Razem z nimi zabrano także kanclerza, pracowników kurii diecezjalnej oraz innych kapłanów, których policja zastała w tych instytucjach.

Początkowo osadzono ich w więzieniu śledczym na Lubelskim Zamku. Dziesięć dni później, 27 listopada, obaj biskupi oraz 11 księży zostało skazanych na śmierć. Na początku grudnia wszystkich przewieziono do obozu koncentracyjnego Sachsenhausen-Oranienburg koło Berlina. Następnie przewieziono księży do obozu koncentracyjnego w Dachau, który stał się Golgotą polskiego duchowieństwa. Biskup Goral pozostał w bunkrze obozu Sachsenhausen. Więziony przez wiele lat, ściśle izolowany od innych, oddał życie na początku 1945 roku. W roku 1999 został wyniesiony na ołtarze przez papieża Jana Pawła II wśród 108 polskich męczenników II wojny światowej.

Schorowanego Biskupa Mariana Fulmana po interwencji dyplomatycznej przekazano krakowskiej gestapo, a następnie internowano w Nowym Sączu, w diecezji tarnowskiej. Mimo licznych próśb władze niemieckie nie zgodziły się na powrót biskupa do Lublina i przez całą okupację zajmowały budynek seminarium, domu biskupiego i kurii diecezjalnej. Biskup Fulman znalazł gościnne przyjęcie na plebanii parafii kolegiackiej pw. św. Małgorzaty w Nowym Sączu, gdzie przebywał przez pięć lat. Stamtąd potajemnie kierował naszą diecezją, przyjmował wizyty księży z Lublina oraz udzielał sekretnie święceń kapłańskich. 17 listopada 1943 roku obchodził w prywatnym gronie srebrny jubileusz święceń biskupich. Kiedy w lutym 1945 roku wrócił do Lublina, witano go jak bohatera i męczennika. W grudniu tego samego roku zmarł i został pochowany w podziemiach katedry lubelskiej. 70 lat po uwolnieniu biskupa, 9 lutego 2015 r., delegacja naszej archidiecezji uda się do Nowego Sącza. W tamtejszej kolegiacie będziemy celebrować Eucharystię, a następnie wmurujemy na plebanii pamiątkową tablicę. Chcemy, aby bohaterskie świadectwo naszego Pasterza nie zostało zapomniane.

Umiłowani w Chrystusie Panu!

Czas Adwentu, oprócz refleksji, modlitwy i ponownego odkrywania tajemnicy Bożej miłości, jest szansą na spotkanie z drugim człowiekiem. Tradycyjnie w tych dniach myślimy

o innych, wspieramy dzieła miłosierdzia, dzielimy się tym, co mamy, z bardziej potrzebującymi. Coraz więcej jest szlachetnych pomysłów, aby pobudzić ludzkie serca do ofiarności i solidarności. Niezastąpioną rolę odgrywa tu Caritas, która zajmuje się pomocą nie tylko od święta. Adwent jest okresem, w którym przyjaciele i darczyńcy Caritas kierują swoją pomoc w stronę dzieci borykających się z chorobą, niedożywieniem czy trudną sytuacją w domu rodzinnym. Kampania Wigilijne Dzieło Pomocy Dzieciom finansuje potrzeby naszych małych podopiecznych. Dlatego w tym szczególnym czasie zachęcam do nabycia wigilijnej świecy. Przejawem chrześcijańskiej aktywności będzie także zaangażowanie się w szereg inicjatyw społecznych, takich jak: Pomóż Dzieciom Przetrwać Zimą, Szlachetna Paczka czy zbiórki żywności organizowane w sklepach i supermarketach. Pamiętajmy jednak, że dar z siebie nie ogranicza się jedynie do wymiaru materialnego. Zatrzymajmy się na chwilę i poświęćmy czas naszym bliźnim, pochylmy się nad ich problemami i włączmy ich w naszą modlitwę.

Na zakończenie pragnę skierować do Was słowa św. Pawła z 1. Listu do Koryntian, które wybrzmiały w dzisiejszej liturgii: „Bogu mojemu dziękuję wciąż za was, za łaskę daną wam w Chrystusie Jezusie. W Nim to bowiem zostaliście wzbogaceni we wszystko: we wszelkie słowo i wszelkie poznanie, bo świadectwo Chrystusowe utrwaliło się w was, tak, iż nie brakuje wam żadnego daru łaski. On też będzie umacniał was aż do końca, abyście byli bez zarzutu w dzień Pana naszego Jezusa Chrystusa.”

Na radosne przeżycie Adwentu i Świąt Narodzenia Pańskiego z serca Wam błogosławię

Wasz biskup Stanisław

List pasterski Arcybiskupa Łódzkiego na Adwent 2014 roku

Ukochani Archidiecezjanie,

Kiedy wraz z dzisiejszą niedzielą zaczynamy kolejny w naszym życiu Adwent, aż trzykrotnie słyszymy w tym samym, dość krótkim fragmencie Ewangelii jedno i to samo słowo Chrystusa: „Czuwajcie!”. Konieczność postawy czuwania wiąże się zazwyczaj z wyczekiwaniem czegoś lub Kogoś, lub z jakimś stanem lub sytuacją zagrożenia. Niekiedy obydwie rzeczywistości – wyczekiwanie i zagrożenie – występują razem.

Na pewno w tym świętym czasie adwentowym czekamy na przyjście Pana w tajemnicy Świąt Bożego Narodzenia. Jak mamy czekać, czyli jak ma wyglądać nasza postawa czuwania, wyjaśnia nam prorok Izajasz w słowie skierowanym do Boga: „Wychodzisz naprzeciw tych, co radośnie pełnią sprawiedliwość i pamiętają o Twych drogach” (Iz 64, 4). Trzeba nam zatem pełnić sprawiedliwość i pamiętać o drogach Pańskich, aby mieć pewność, że Pan wyjdzie nam naprzeciw i że Go spotkamy.

Pod koniec XI wieku słynny filozof i teolog św. Anzelm z Canterbury pytał w jednym ze swoich dzieł: *Cur Deus Homo?* – „Dlaczego Bóg stał się Człowiekiem?”. Tym pytaniem dotykał sedna tajemnicy Wcielenia i Bożego Narodzenia. Wraz tym pytaniem rodziły się także inne: Jak można pojąć to, że Bóg zechciał stać się Człowiekiem – Bratem każdej i każdego z nas, rodząc się jako bezbronny Niemowlę w ubogim żłóbku betlejemskiej groty? Na czym polega niezwykłość człowieka, że sam Bóg zapragnął stać się jednym z nas? Co stanowi o naszej wyjątkowości i godności?

Nie ulega żadnej wątpliwości, że te pytania są związane z istotą tego, co można by określić mianem chrześcijańskiego humanizmu. Ten humanizm rozbłysnął niezwykłym blaskiem przeszło dwa tysiące lat temu w noc narodzenia Dzieciątka Jezus w Betlejem. Apostołowie i ich uczniowie zanieśli Ewangelię, czyli Dobrą Nowinę tego humanizmu na cały świat. Jak wiemy, początkowo z wielkim trudem znajdował on zrozumienie w pogańskim świecie. Pierwsze wieki chrześcijaństwa naznaczone zostały kolejnymi falami okrutnych prześladowań, które dotyczyły wyznawców Chrystusa. Były one wyraźnym znakiem sprzeciwu ze strony pogaństwa wobec obecności Boga w dziejach człowieka. Były one – w konsekwencji – zdecydowanym odrzuceniem przez pogaństwo tej wizji człowieka, którą przyniósł ze sobą Jezus Chrystus, Bóg-Człowiek. Dopiero w 313 roku cesarz Konstantyn Wielki edyktem mediolańskim sprawił, że chrześcijanie mogli bez obaw o utratę życia wyjść z katakumb. Kilka lat później jego matka, św. Helena, udała się do Palestyny, szukając śladów Chrystusa. Dotarła między innymi do Betlejem, miejsca Jego przyjścia na świat. Tam też w 333 roku, dwadzieścia lat po edyktie mediolańskim, wzniesiono monumentalną bazylikę Narodzenia. Od tej pory chrześcijaństwo mogło się rozprzestrzeniać w cesarstwie rzymskim, a nawet wychodzić poza jego granice. Do różnych państw, ludów i narodów docierało ono z tym samym przesłaniem o wielkości człowieka niezmiernie wyniesionego w swej godności właśnie przez to, że Bóg zechciał stać się Człowiekiem. Wszędzie tam, gdzie przyjmowano Ewangelię, zmieniał się świat, przyjmując inną niż dotąd hierarchię wartości. Zapatrzony w Chrystusa i w prawdę o człowieku, jaką On samym sobą ukazał, świat pozwalał się przenikać chrześcijańskiemu humanizmowi. W jego świetle jeszcze jaśniej rozbłysła starotestamentowa prawda o człowieku stworzonym na Boży obraz i Boże podobieństwo. W blasku śmierci i zmartwychwstania Chrystusa ukazało się też w pełni powołanie człowieka do życia w szczęśliwości wiecznej. Dlatego też św. Paweł

Apostoł w czytanim dzisiaj fragmencie 1 Listu do Koryntian wysławiał Boga za łaskę daną nam w Jezusie Chrystusie, dzięki któremu zostaliśmy jako ludzie ubogaceni wszelkim poznaniem, odnoszącym się do tego, kim teraz jesteśmy i kim mamy się stać jako powołani do wiecznej z Nim wspólnoty (por. 1 Kor 1, 3-9).

Drodzy Siostry Bracia!

U progu Adwentu przypominamy sobie te prawdy, które za kilka tygodni będziemy radośnie obchodzić podczas Świąt Bożego Narodzenia. Jednocześnie coraz bardziej zdajemy sobie sprawę z tego, jak właśnie te prawdy o człowieku i jego naturze są dzisiaj zagrożone. Powszechnie głosi się bowiem swoisty anty-humanizm, który godzi w najbardziej fundamentalne sprawy dotyczące człowieka, jego godności i powołania. Uciekając się do sloganu o państwie prawa, neguje się fundamentalne dla każdego człowieka prawo do sumienia jako najwyższej instancji, gdy chodzi o rozstrzygnięcie między dobrem a złem moralnym. Ludzi zaś, którzy w imię gwarantowanego przez Konstytucję RP prawa do życia zgodnego z własnym sumieniem nie chcą zabijać bezbronnych dzieci, znajdujących się jeszcze w łonie matki, zwalnia się z pracy. Oficjalnie głosząc, że jest się za życiem, promuje się metodę poczęcia dziecka *in vitro*, przy zastosowaniu której zabija się embriony innych dzieci. Pragnąc w imię ideologii *gender* określać płeć człowieka jako wynik dowolnego wyboru z jego strony, podważa się biologiczne uwarunkowanie kobiety i mężczyzny. Pod pretekstem konwencji mającej chronić kobiety przed przemocą, próbuje się wprowadzić zapisy godzące w tradycyjny, to znaczy chrześcijański model rodziny i małżeństwa. Mimo, że w preambule aktualnie obowiązującej w RP „Ustawy o oświacie” jest mowa o respektowaniu w polskich szkołach chrześcijańskiego systemu wartości, bardzo często bez wiedzy rodziców wprowadza się do szkół programy tak zwanego seksualnego oświadczenia, które są prawdziwą deprawacją moralną dzieci i młodzieży.

Tak właśnie z grubsza zarysowany anty-humanizm ma charakter całkowicie anty-chrześcijański. Można nawet mówić o dokonującym się na naszych oczach powrocie pogańskiej, materialistycznej wizji człowieka, w której najwyższym celem ludzkiego życia staje się chwilowa, czysto zmysłowa przyjemność i używanie. Patrząc na osobiste życie piewców takiej wizji człowieka, zwłaszcza pośród znanych gwiazd rocka, widzimy, jak bardzo jest ona wyniszczająca i samobójcza – zarówno w odniesieniu do poszczególnych ludzi, jak i całych społeczeństw. W obliczu humanistycznej katastrofy, jakiej stajemy się świadkami, z tym większą mocą, Drodzy Siostry i Bracia, brzmia dzisiaj słowa Chrystusa: „Czuwajcie!”.

„Czuwajcie!” – a zatem nie dajcie się zwieść kłamstwu na temat człowieka, jego godności i powołania.

„Czuwajcie!” – a więc nie pozwólcie na wyrwanie z was tej prawdy o człowieku, którą objawił nam sobą Jezus Chrystus.

„Czuwajcie!” – a zatem wyrażajcie jednoznaczny sprzeciw wobec zła, które próbuje nas sobie podporządkować.

„Czuwajcie!” – a więc módlcie się nieustannie, wierząc, że modlitwa, zwłaszcza różańcowa, zgodnie z tym co Matka Najświętsza powiedziała prostym Pastuszkom z Fatimy, ocali świat przed zagładą.

„Czuwajcie!” – a zatem, zgodnie ze słowami proroka Izajasza, starajcie się przeżyć cały ten rozpoczynający się dzisiaj Adwent, pełniąc radośnie sprawiedliwość i pamiętając nieustannie o drogach Pana (por. Iz 64, 4).

„Czuwajcie!” – a więc wytrwale i z odwagą oczyszczajcie Wasz sposób myślenia o człowieku, abyście podczas zbliżających się Świąt Bożego Narodzenia, pełni radości i pokoju mogli spotkać się z Bogiem-Człowiekiem, który do nas przychodzi.

Tylko bowiem wtedy, gdy nasze myślenie o człowieku będzie piękne i szlachetne, będziemy mogli czystym i przejętym miłością sercem powitać narodzonego w Betlejem Jezusa Maleńkiego.

Wszystkich Was na ten święty, adwentowy czas czuwania z serca błogosławię

+ Marek Jędraszewski
Arcybiskup Metropolita Łódzki

Nawracajcie się i wiercie w Ewangelię!

List pasterski Prymasa Polski na I Niedzielę Adwentu

1. Adwent – czas czuwania

I Niedziela Adwentu, która rozpoczyna nowy rok liturgiczny, przygotowuje nas do dobrego przeżycia Uroczystości Narodzenia Pańskiego. Ten wyjątkowy okres wprowadza nas jednocześnie w jeszcze głębszą tajemnicę. Adwent jest przede wszystkim czasem odkrywania wielkich dzieł Boga, ożywienia wiary i nawrócenia serca. Na tym właśnie polega postawa czuwania w oczekiwaniu na ostateczne spotkanie z Panem, które jest przecież sensem i celem naszego życia (por. 1 Kor 1, 9).

Dzisiejszy fragment Ewangelii podpowiada nam, że czwanie nie rodzi się z lęku czy kalkulacji, lecz z pragnienia spotkania. Jest więc owocem zaufania i wiary. Człowiek z ewangelicznej przypowieści powierzył losy własnego domu swoim sługom, wyznaczając im odpowiednie zadania. Także i my winniśmy odkryć jak bardzo Chrystus nam zaufał, składając w nasze ręce dar zbawienia, a równocześnie powierzając troskę o naszych braci i siostry. Odpowiedzieć na to zaproszenie może tylko ten, kto nie ma nieczułego czy uspiętego serca, lecz prawdziwie czuwa (por. Iz 63, 17; Mk 13, 36-37). A jak wyjaśniał św. Jan Paweł II: Czuwam to znaczy, że staram się być człowiekiem sumienia. Ze tego sumienia nie zagłuszam i nie zniekształcam. Nazywam po imieniu dobro i zło, a nie zamazuję. Wypracowuję w sobie dobro, a ze zła staram się poprawić, przewyciężyć je w sobie. To taka podstawowa sprawa, której nigdy nie można pomniejszyć, zepchnąć na dalszy plan (Jan Paweł II, VI Światowe Dni Młodzieży, 1991 r.).

Adwent ma być czasem budzenia serca i sumienia. Ma nam pomóc w wyjściu naprzeciw Chrystusowi, który nas szuka. Ma ożywić naszą wrażliwość na Jego wierną obecność w Kościele, w naszych rodzinach, środowiskach i wspólnotach, a szczególnie w ludziach najbardziej potrzebujących. Wraz z nowym rokiem liturgicznym otrzymujemy od Pana Boga dar nowego czasu, wiarę, nadzieję i miłość silniejsze od naszych wątpliwości oraz łaskę, która zwycięża ludzki grzech i wspiera aż do końca (por. 1 Kor 1, 5-7).

2. Nowy rok duszpasterski

Czwanie, które rodzi się z miłości, nie może trwać tylko przez chwilę. Domaga się konsekwencji i oddania. Z tego właśnie powodu Adwent i początek roku liturgicznego otwierają równocześnie nowy rok duszpasterski. Przygotowując się do obchodów 1050. rocznicy Chrztu Polski, będziemy go przeżywać pod hasłem: „Nawracajcie się i wiercie w Ewangelię!” Wsłuchiwanie się z wiarą w Słowo Boże, życie sakramentalne i posługa miłosierdzia, a także wiele szczegółowych inicjatyw duszpasterskich, mają nam pomóc w dojrzałym przyjęciu Chrystusowego wezwania do czuwania, do wiary w Ewangelię i nawrócenia. Szczególną okazją ku temu będzie także rozpoczynająca się w tym roku w archidiecezji gnieźnieńskiej Nowenna przed Jubileuszem 1050. Chrztu Polski. Trwające w naszych parafiach przez dziewięć miesięcy duchowe przygotowanie, zakończy się w Wigilię Paschalną 2016 roku.

Oczekując na przyście Pana, pragniemy kształtować w sobie postawę nawrócenia. O potrzebie nawracania się słyszymy bardzo często. Owszem, słyszymy, ale czy stawiamy konkretne kroki na drodze naszego nawrócenia? Pozwólmy więc, aby słowa papieża Franciszka o potrzebie duszpasterskiego nawrócenia, o świeżości Ewangelii i o nowych drogach głoszenia Chrystusa, dotknęły serca każdej i każdego. Jakże nie przywołać w tym miejscu tak często powtarzanych słów bł. Matki Teresy z Kalkuty, która zapytana przez

dziennikarza o to, co trzeba byłoby zmienić, aby świat był lepszy, odpowiedziała krótko i dobitnie: mnie i Ciebie.

W autentycznym nawróceniu często przeszkadza nam pycha oraz zrzucanie na innych odpowiedzialności za własne niepowodzenia. Trudno nam wówczas stanąć w prawdzie o nas samych i zachwycić się na nowo pięknem Ewangelii. Posługując się obrazem z nauczania papieża Franciszka moglibyśmy powiedzieć, że przypominamy wtedy bardziej pokonanych generałów, niż zwykłych żołnierzy wciąż walczącego oddziału (Ewangelii gaudium, 96). Pamiętajmy zatem – jak przypomina Ojciec święty – że mały krok, pośród wielkich ludzkich ograniczeń, może bardziej podobać się Bogu niż poprawne na zewnątrz życie człowieka spędzającego dni bez stawiania czoła poważnym trudnościom (EG 44).

Nowy rok duszpasterski będzie dla nas sposobnością do ponownego odkrycia i docenienia wartości sakramentu pokuty i pojednania. Proszę duszpasterzy, szafarzy tego sakramentu, aby sami przystępując do niego z gorliwością, w swej posłudze w konfesjonale z miłosierdziem i cierpliwością towarzyszyli wzrastaniu i duchowemu rozwojowi swych siostr i braci (EG 44). Wszystkich zaś zbliżających się do konfesjonału zachęcam, aby należycie się do tego przygotowywali. Uczynmy właściwy rachunek sumienia i z ufnością powierzajmy się miłosierdziu Bożemu. Bóg nigdy nie męczy się przebaczeniem! (EG 3).

3. Rok Życia Konsekrowanego

Ewangelia przyjęta z wiarą wyznacza każdemu drogę powołania. Żyjąc zgodnie z Bożym zamysłem w małżeństwie i rodzinie, w kapłaństwie, zakonie czy dziewictwie, każdego dnia mamy nawracać się, czyli dorastać do wielkości daru, jakim zostaliśmy obdarowani, nie zachowując go tylko dla samych siebie. Z woli papieża Franciszka nowy rok duszpasterski w Kościele powszechnym jest jednocześnie Rokiem Życia Konsekrowanego. Wdzięczni za życie i posługę naszych siostr i braci, pragniemy otoczyć ich naszą modlitwą i zauważyć – jak przypominał Ojciec święty ogłaszając ten szczególny rok – jak wiele jest świętości ukrytej w klasztorach, ale przez to niemniej owocnej, która sprawia, że konsekrowani są „żywymi ikonami Boga”. Pragniemy również prosić o nowe powołania do służby Bożej w kapłaństwie i życiu zakonnym. Niech w naszych parafialnych wspólnotach, zwłaszcza w każdy pierwszy czwartek miesiąca, zanoszone będzie ufne wołanie kierowane do Pana żniwa (por. Łk 10, 2).

Chociaż życie i posługa osób konsekrowanych często pozostają ukryte, to jednak znajdują się one w samym sercu Kościoła jako element o decydującym znaczeniu dla jego misji (por. Vita Consecrata, 3). Przez swoją obecność, modlitwę i apostołskie świadectwo, zakonnicy i zakonnice przypominają nam wszystkim, że Chrystus jest sensem naszego życia (por. VC 16). Swoją służbą i ewangelicznym radykalizmem zachęcają do stawiania pytań i do poszukiwania na nie odpowiedzi. Dla chrześcijan osoby życia konsekrowanego są więc swego rodzaju Bożym drogowskazem. Ich świadectwo ubóstwa, czystości i posłuszeństwa, przeżywane we wspólnocie i ożywiane modlitwą, pomaga nam przyjmować Bożą wolę, powracać do źródła Ewangelii oraz jeszcze bardziej ukochać Chrystusa i Kościół.

Umiłowani Siostry i Bracia! Niech rozpoczęty nowy rok liturgiczny i duszpasterski będzie dla nas wszystkich czasem błogosławionym. Módlmy się za siebie wzajemnie, abyśmy ohotnie podejmowali trud nawrócenia i żyli według Ewangelii, oczekując objawienia się Pana naszego Jezusa Chrystusa (1 Kor 1,7).

Na owocne przeżycie tego czasu wszystkim z serca błogosławię

† Wojciech Polak
Arcybiskup Metropolita Gnieźnieński
Prymas Polski

List Pastorski Biskupa Ełckiego na Adwent 2014

Siostry i Bracia, Umiłowani Diecezjanie!

1. Pierwszą niedzielą Adwentu rozpoczynamy kolejny rok liturgiczny, który przygotowuje nas na przyjście Pana. W adwentowym czasie Kościół, słowami Chrystusa, wzywa nas do modlitwy i czuwania: *Czuwajcie, bo nie wiecie, kiedy pan domu przyjdzie* (Mk 13, 35).

Dzisiejszą niedzielą rozpoczynamy również nowy rok duszpasterski, którego hasłem są słowa: *Nawracajcie się i wiercie w Ewangelię*. Te słowa są skierowane do nas wszystkich. Tę zachętę do nawracania się i wiary w Ewangelię wypowiedział Ten, który przyszedł na świat dla naszego zbawienia, który jest Drogą, Prawdą i Życiem.

Cały nadchodzący rok duszpasterski winien nam pomóc bardziej zrozumieć niebezpieczeństwo grzechu i być przez nas przeżywany jako czas nawrócenia, odnowy osobistej i wspólnotowej poprzez spotykanie się z Chrystusem i umacnianie się na drodze wiary. To z kolei winno prowadzić nas do zaangażowania w życie wspólnoty, do wypraszenia łaski nawrócenia naszym bliźnim i pomagania im poprzez słowo oraz świadectwo naszego chrześcijańskiego życia w nawracaniu się i ufnym posłuszeństwie Słowu Bożemu.

Ten rok będzie bogaty w inicjatywy duszpasterskie, które pozwolą nam przygotować się godnie do 1050. rocznicy chrztu Polski, a także do Światowych Dni Młodzieży oraz do IV Krajowego Kongresu Misyjnego i Roku Życia Konsekrowanego, który dzisiaj rozpoczynamy w Kościele powszechnym.

2. Słowo Boże na drodze nawrócenia i wiary

Wszyscy potrzebujemy nawrócenia, które oznacza przemianę naszego życia, naszych myśli, pragnień, planów i decyzji. Autentyczne nawrócenie jest przede wszystkim owocem łaski Bożej i otwartości człowieka, który tej łaski doznaje. Nawrócenie, jakie dokonuje się w życiu człowieka, zawsze potrzebuje głoszenia i przyjęcia prawd wiary, nauczania apostołskiego, które nazywamy kerygmatem. Najważniejszą prawdą objawienia jest obietnica zbawienia oraz wezwanie człowieka do wiary i przemiany życia w Bogu, który jest Miłością. By mogło się dokonać w człowieku prawdziwe nawrócenie do Boga, niezbędne jest głoszenie tego zbawczego orędzia i przyjęcie Dobrej Nowiny, którą jest Jezus Chrystus. Tego uczy nas sam Jezus Chrystus, który rozpoczął głoszenie swojego posłannictwa od zwiastowania prawdy: *Czas się wypełnił i bliskie jest królestwo Boże. Nawracajcie się i wiercie w Ewangelię* (Mk 1, 15).

Bóg objawiający się w Ewangelii uświadamia nam, że jesteśmy grzesznikami, ale jeszcze bardziej ukazuje swoje nieskończone miłosierdzie. W Chrystusowej przypowieści *O synu marnotrawnym* każdy z nas może odnaleźć siebie, rozpoznać swój grzech i radość z uzyskanego przebaczenia. W przypowieści *O zaginionej owcy* uświadamiamy sobie, że Bóg nie rezygnuje z żadnego człowieka i każdego chce ocalić. Ta wielka miłość Boża wyrażona w różnych przypowieściach została potwierdzona postępowaniem Chrystusa wobec grzeszników. Sparaliżowany człowiek usłyszał: *Odpuszczają ci się Twoje grzechy* (Mt 9, 2), do kobiety cudzołożnej Chrystus powiedział: *Ja ciebie nie potępiam. Idź, a od tej chwili już nie grzesz* (J 8, 11), a skruszony łotr na krzyżu otrzymał zapewnienie: *Powiadam ci: Dziś ze Mną będziesz w raju* (Łk 23, 43). Naszym zadaniem pozostaje więc jeszcze głębsze otwarcie na Słowo Boże, aby zrozumieć, że Bóg *pozwała nam podnieść głowę i zacząć od nowa, z taką czułością, która nas nigdy nie zawiedzie i zawsze może przywrócić nam radość* (EG, 3).

Słowo Boże, które jest głoszone i przyjmowane przez nas, prowadzi nas do uznania faktu, że Bóg istnieje, że jest Panem i Stwórcą wszystkiego. Prowadzi nas nie tylko do przyjęcia Ewangelii, jako prawdy życia, ale do przyłgnięcia do Chrystusa. Prowadzi nas do wiary i zawierzenia Bogu całego naszego życia, powierzenia Jego miłości wszystkich naszych spraw. Takie spotkanie z żywym Jezusem Chrystusem przemienia i wiedzie do nawrócenia oraz napędza nasze serca i życie radością Ewangelii. Uwierzymy w Słowo Boże, które umacnia, przemienia i leczy, które może zmienić wiele w naszym życiu, ukazując nam nowe życie, drogę do prawdziwego szczęścia.

Cieszę się, że w parafiach podejmowane są konkretne inicjatywy związane z formacją biblijną. Z wielką radością patrzymy, jak wielu naszych diecezjan bierze Pismo Święte do ręki i w gronie rodziny, czy we wspólnotach parafialnych, czyta oraz rozważa, co do nich mówi Bóg. Jest grupa ludzi, która z zapałem uczestniczy w zajęciach Szkoły Animatorów Biblijnych. W nowym roku duszpasterskim dołożymy starań, aby każda rodzina gromadziła się na lekturze Pisma Świętego. Niech Słowo Boże staje się dla nas lampą na codziennej drodze życia.

3. Życie sakramentalne na drodze nawrócenia i wiary

Wezwanie do nawrócenia zawiera konieczność głębszego praktykowania życia sakramentalnego. Jednak może to nastąpić tylko wtedy, gdy człowiek odkryje, jak wielkim bogactwem są poszczególne sakramenty święte. W nowym roku duszpasterskim w sposób szczególnie pragniemy podkreślać znaczenie sakramentu pokuty i pojednania. Pragniemy pomóc odkryć w tym sakramencie źródło Bożego Miłosierdzia. Dobre przeżycie tego sakramentu jest naszym duchowym powstaniem z martwych. Bóg przywraca nam życie łaski. Miłość Chrystusa zachęca nas do częstej spowiedzi świętej, aby nie tylko zwalczać grzech, ale rozwijać dobro. Grzech będzie towarzyszył nam do końca ziemskiego życia, ale *Bóg nigdy nie męczy się przebaczeniem nam* (EG 3).

Zachęcam do częstej spowiedzi świętej, praktyki pierwszych piątków miesiąca i codziennego rachunku sumienia. Zachęcam do modlitwy za osoby, które nas irytują. Taka modlitwa będzie pięknym krokiem ku miłości, przebaczeniu i wspaniałym aktem ewangelizacji. Wielką pomoc w odkrywaniu wartości sakramentów stanowi Nowenna pierwszych sobót miesiąca, którą rozpoczęliśmy w październiku. Ma ona podtrzymać ożywienie religijne po peregrynacji obrazu Matki Bożej Jasnogórskiej w naszej diecezji. Te spotkania modlitewno-ewangelizacyjne w gronie rodzinnym winne pomóc nam na nowo odkryć wartość każdego sakramentu na drodze naszego nawracania się i wiary. Dlatego nieustannie zachęcam wszystkie rodziny, aby znalazły czas na wspólną modlitwę i katechezę przed rodzinnym obrazem Matki Bożej Częstochowskiej. Te spotkania jednocześnie scalają rodziny, które narażone są na różnego rodzaju zagrożenia. Zachęcając was do tych spotkań, słowami św. Jana Pawła II przypominam: *Rodzina, która modli się zjednoczona, zjednoczoną pozostaje*.

4. Wezwanie do nawrócenia duszpasterskiego

Ojciec Święty Franciszek w adhortacji apostołskiej *Evangelii gaudium* wezwał cały Kościół do duszpasterskiego nawrócenia. Opisując to nawrócenie, posłużył się następującymi określeniami: *misyjne przeobrażenie Kościoła, nawrócenie misyjne czy nawrócenie pastoralne*. Nawrócenie pastoralne to przede wszystkim wyjście na poszukiwanie tych, w których sercach Jezus jeszcze nie zakrólował. Papież Franciszek uczy nas: *Wszyscy*

jesteśmy wezwani do misyjnego wyjścia (...), wyjścia z własnej wygody i zdobycia się na odwagę, by dotrzeć na wszystkie peryferia świata potrzebujące światła Ewangelii (EG 21). Oby jak najwięcej z nas odnalazło w sobie ewangeliczną radość i zapal misyjny. Potrzebujemy wszyscy tego misyjnego nawrócenia i uświadomienia sobie, że cały Kościół jest misyjny. Te zagadnienia będzie nam przybliżał także IV Krajowy Kongres Misyjny, który odbędzie się w Warszawie i we wszystkich diecezjach w czerwcu 2015 roku. Jego hasłem będą słowa: *Radość Ewangelii źródłem misyjnego zapалу*.

Także całe nasze przygotowywanie się do Świątowych Dni Młodzieży w 2016 roku we wszystkich diecezjach i w Krakowie wymaga naszego większego zaangażowania się w ten program, a szczególnie ludzi młodych. Trzeba wiele zmienić w naszym duszpasterstwie oraz naszym nastawieniu. Jak mówi papież Franciszek: *nie możemy dłużej pozostawać w spokoju, w biernym oczekiwaniu* (EG 15). W naszej diecezji podjęto już szereg przygotowań, zarówno o charakterze organizacyjnym, jak i formacyjnym. Powstało Diecezjalne Centrum Świątowych Dni Młodzieży. Ponad 400 młodych wolontariuszy podjęło systematyczną formację, aby jak najlepiej przygotować się do tak ważnego wydarzenia. Słowami papieża Franciszka zachęcam was ludzie młodzi: *Miejcie odwagę płynąć pod prąd. Odważcie się być szczęśliwymi!*

Jednym z konkretnych przygotowań do tego świętowania będzie peregrynacja Krzyża Świątowych Dni Młodzieży i Ikony Matki Bożej w dniach od 14 do 27 czerwca 2015 roku. To św. Jan Paweł II 30 lat temu, dając młodzieży świata ten krzyż, powiedział: *Nieście go na cały świat, jako znak miłości Pana Jezusa do ludzkości i głosście wszystkim, że tylko w Chrystusie umarłym i zmartwychwstałym jest zbawienie i odkupienie*.

Zapraszam już dzisiaj wszystkich, a szczególnie młodych, jako *pielgrzymów* wiary do spotkania się pod tym krzyżem, znakiem miłości Jezusa do nas. Zachęcam was do włączenia się w to wspaniałe dzieło na rzecz waszych rówieśników, którzy przybędą z różnych miejsc świata do naszej diecezji i do Krakowa. Jest to również okazja, abyśmy doświadczyli wiary Kościoła ludzi młodych z całego świata. Ukażmy im wszystkim naszą wspólną polską gościnność, otwierając drzwi naszych domów i dzieląc się z nimi naszą wiarą.

5. Rok Życia Konsekrowanego

Dzisiejszą niedzielą w całym Kościele powszechnym rozpoczyna się Rok Życia Konsekrowanego. Św. Jan Paweł II w adhortacji apostołskiej *Vita consecrata* podkreślił, że *życie konsekrowane, głęboko zakorzenione w przykładzie i w nauczaniu Chrystusa Pana, jest darem Boga Ojca udzielonym Jego Kościołowi za sprawą Ducha Świętego* (VC 1). Rok Życia Konsekrowanego jest więc sposobnością, aby dziękować Panu Bogu za dar osób konsekrowanych. Należą do nich siostry i bracia z zakonów oraz zgromadzeń czynnych i kontemplacyjnych, członkinie i członkowie instytutów świeckich, jak również osoby żyjące w indywidualnych formach życia konsekrowanego, czyli dziewice, wdowy i pustelnicy. Z wdzięcznością polecamy Chrystusowi i Jego Najświętszej Matce wszystkie osoby konsekrowane w naszej diecezji. Dostrzegamy wszelkie dobro, jakie czynią one dzięki swojej modlitwie, pracy ewangelizacyjnej i świadectwu życia.

Wszystkich diecezjan proszę o gorącą modlitwę w ich intencji, o łaskę wierności otrzymanemu powołaniu i realizowanym charyzmatom. Niech w naszych codziennych modlitwach nie zabraknie również czasu, aby prosić Pana Boga o liczne i dobre powołania do życia konsekrowanego. To On powołuje kobiety i mężczyzn do całkowitego oddania się Jemu dzięki radom ewangelicznym.

Niech ten adwentowy czas zadumy, modlitwy i czuwania sprzyja rozpoczęciu realizacji naszego programu duszpasterskiego wzywającego nas do nawrócenia i wiary.

Prośmy więc Maryję, Gwiazdę Nowej Ewangelizacji, która wypowiedziała w różnych miejscach objawień słowa wzywające nas do nawrócenia, modlitwy i pokuty, o pomoc w spotykaniu się z Jej Synem, o przemianę naszego życia oraz odnajdywanie radości płynącej z wiary i entuzjazmu w ewangelizacji.

Na ten czas duchowego wzrostu wszystkim z serca błogosławię: w Imię Ojca i Syna, i Ducha Świętego. Amen.

+ Jerzy Mazur SVD
Biskup Ełcki

Święta Wiktoria zachęca do świadectwa wiary. Zaproszenie do udziału w Uroczystości Św. Wiktorii w dniu 11 listopada 2014 r.

Drodzy Bracia w kapłaństwie,
Bracia i Siostry życia konsekrowanego,
Drodzy Diecezjanie!

1. „Wierzę w Syna Bożego” - hasło, czy wyznanie?

Zbliża się ku końcowi rok duszpasterski, którego hasłem są słowa „Wierzę w Syna Bożego”. Warto postawić sobie pytanie, czy to hasło – dzięki przeżywanym w ostatnim roku wraz z Kościołem w Polsce wydarzeniom Wiary – przemieniło się w nasze osobiste wyznanie? Bo taki jest właśnie sens wypełnienia przedstawionego Kościołowi, a więc nam wszystkim, programu duszpasterskiego. Hasło odczytywane na transparentach, plakatach i okładkach książek, czyli będące jakby na zewnątrz nas, powinno stać się jak najgłębszym osobistym wyznaniem, prawdą serca i prawdą naszego życia. Bez tego osobistego wyznania pozostałoby ono nadal niespełnionym, choć przecież historycznie odnotowanym w kronikach wielorakich działań duszpasterskich.

Właśnie do osobistego wyznania wiary w Syna Bożego zachęca nas Ewangelia z dzisiejszej liturgii Słowa. Przypowieść Pana Jezusa o dziesięciu pannach oczekujących z lampami przyścia oblubieńca, można odczytać jako charakterystykę dwóch sposobów praktykowania pobożności (por. Mt 25,1-13). Nieroztropne panny znały hasło, pod którym powinny się zgromadzić i nawet to uczyniły. Tak naprawdę jednak ich zaangażowanie było pozorne. Może wydawało im się, że wystarczy się pokazać, zaznaczyć swoją obecność, czyli zapisać swój udział w przygotowywanym pochodzie na cześć pana młodego. W najważniejszym momencie okazało się jednak, że ich lampy zgasły i ich obecność nie tylko nie będzie ozdobą, ale może byłaby wręcz ośmieszeniem oblubieńca.

Może nam się wydawać dziwnym zachowanie pozostałych panien, nazwanych w przypowieści roztropnymi. Okazały się takie niezyczliwe wobec swoich koleżanek. Czy naprawdę nie mogły pożyczyć im trochę oliwy ze swoich zapasów? Ale przecież w nauczaniu Pana Jezusa nie o oliwę w lampach chodziło. Przypowieść odsyła nas do spraw duchowych. Zapalone lampy to ludzkie serca, w których powinna płonąć nieustannie wiara. Nie może być ona tylko okolicznościowym hasłem wywieszonym, czy też powtarzonym, przy różnych okazjach, na potrzebę takiej czy innej uroczystości. Powinna być raczej prawdą, rozświetlającą nieustannie każdy dzień życia. I co najważniejsze, wiara powinna być sprawą jak najbardziej osobistą, bo nikt nie może zastąpić człowieka w jego własnej odpowiedzi wobec zaproszenia Pana Boga (por. Św. Jan Paweł II, *Homilia w Lubaczowie, 1991*).

Dlatego roztropne panny, z odczytanej dzisiaj przypowieści, nie mogły podzielić się oliwą z nieprzygotowanymi koleżankami. Braku żywej, osobistej wiary nie da się zastąpić niejako wypożyczonym od innych wyznaniem. Wiary, jako zasady osobistego zbawienia, nie da się pożyczyć. Trzeba mieć swoją.

2. Wydarzenia i Świadkowie Wiary

Upływający czas roku duszpasterskiego był drogą naszego przygotowania do złożenia osobistego wyznania: „Wierzę w Syna Bożego!”. Kolejne wydarzenia z życia Kościoła –

wydarzenia Wiary – powinny uzdalniać nas do coraz pełniejszego i coraz bardziej szczerogo wyrażenia zawartej w słowach tego hasła treści. Czas tego roku się kończy! Przeżyliśmy w nim już wszystkie główne okresy liturgiczne: Adwent, Boże Narodzenie, Wielki Post, Triduum Paschalne i Okres Wielkanocny. Mieliśmy także okazję uczestniczyć w rekolleksjach, nabożeństwach i w sprawowanej w każdą Niedzielę Eucharystii. Wszystkie te przeznaczone i przygotowywane dla nas wydarzenia – włącznie z tak historycznie ważną dla naszej diecezji Koronacją Obrazu Matki Bożej Uzdrawienia Chorych w Suszerzu – były szansą pogłębienia naszej wiary i jednocześnie wezwaniem do jej wyznania wobec Syna Bożego. Jak zatem, po całym tym, tak ubogaconym łaską Pana Boga czasie, brzmi nasza odpowiedź, nasze własne wyznanie?

W upływającym roku zostaliśmy też umocnieni jakże wyjątkowymi wydarzeniami Wiary. Kanonizacja dwóch papieży, w tym szczególnie nam bliskiego Jana Pawła II, a także niedawna beatyfikacja Pawła VI i zapowiedź kanonizacji bł. Księdza Jerzego Popiełuszki, to potwierdzone autorytetem Kościoła świadectwo wypowiedzianego przez każdego z nich w sposób najpełniejszy i najdoskonalszy wyznania wiary w Syna Bożego.

Jest to jednocześnie znak odpowiedzi, jakiej na osobiste wyznanie „Wierzę!”, udziela człowiekowi Jezus Chrystus obdarowując tych, którzy Mu zaufali, samym Sobą, czyli Świętością. Nie powinno nas to dziwić, bowiem Ten, który wzywa nas do wiary, sam jest wierny i wypełnia dane swoim uczniom słowo, zgodnie z tym, co zapisał św. Jan Ewangelista: „Każdy zaś, kto pokłada w Nim tę nadzieję, uświęca się, podobnie jak On jest święty” (1 J 3,3). Podobnie też poucza i zachęca nas św. Paweł: „*Jeżeli więc ustami swoimi wyznasz, że JEZUS JEST PANEM, i w sercu swoim uwierzysz, że Bóg Go wskrzesił z martwych – osiągniesz zbawienie. Bo sercem przyjęta wiara prowadzi do sprawiedliwości, a wyznawanie jej ustami – do zbawienia. Wszak mówi Pismo: Żaden, kto wierzy w Niego, nie będzie zawstydzony*” (Rz 10,9-12).

3. Święta Wiktorja – troskliwa patronka diecezji

Rok liturgiczny zbliża się ku końcowi. Już za dwa tygodnie będziemy obchodzili Uroczystość Jezusa Chrystusa Króla Wszechświata. Jest ona zapowiedzią ostatecznego Jego przyjścia na końcu czasów, w którym powoła On wszystkich na ucztę zbawionych w niebie. Odwołując się do słów z odczytanej dziś Ewangelii możemy powiedzieć, że rozlegnie się wtedy wołanie: „*Pan młody nadchodzi! Wyjdźcie mu na spotkanie!*” (Mt 25,6). Wtedy nasze serca, jak dobrze przygotowane lampy, powinny być rozświetlone jasnym blaskiem żywej wiary. Każdy z nas, wieńcząc cały ten rok, powinien wyznać „Wierzę w Syna Bożego!”.

To ostatnie i jakby ostateczne wydarzenie poprzedzi, obchodzona 11 listopada, diecezjalna Uroczystość Świętej Wiktorii. Nasza troskliwa Patronka, uprzedzając nadejście naszego Oblubieńca Jezusa Chrystusa, chce wezwać nas do wykorzystania niejako ostatecznej szansy przed Jego przybyciem. Pragnie przygotować nas – swoich podopiecznych – byśmy później, wobec przyjścia Jezusa Chrystusa, nie pojawili się ze zgaszonymi sercami. Czuwając nad nami zapewne nie może pogodzić się z tym, że ktokolwiek z nas powierzonych jej trosce, z powodu jakiegoś zapomnienia lub zaniedbania nie mógłby uczestniczyć w Jego zwycięskim orszaku i wejść z Nim na ucztę zbawionych w Niebie. Dlatego wcześniej ona sama pragnie zgromadzić nas i zapytać nas o naszą wiarę.

Pytanie o żywą osobistą wiarę jest do nas skierowane jako zaproszenie. Najstarszy wizerunek naszej Patronki widnieje na jednej z mozaik w kościele św. Apolinarego w Rawennie. Jest ona tam przedstawiona właśnie jako panna roztropna idąca w orszaku

procesyjnym i przynosząca do ołtarza Chrystusa dary ofiarne. Dając nam w ten sposób samą siebie za przykład, święta Wiktoria zaprasza nas do orszaku procesyjnego, jaki przejdzie ulicami Łowicza od kościoła Świętego Ducha ku ołtarzowi Chrystusa w Bazylice Katedralnej. Zatrzymamy się chwilę na Starym Rynku, aby w modlitwie prosić o błogosławieństwo dla miasta, diecezji i całej Ojczyzny. Eucharystia w Katedrze będzie wspólnym dziękczynieniem za dobiegający końca kolejny rok życia i wiary, w którym tak obficie zostaliśmy obdarowani.

Mamy wspólne powody do dziękczynienia – jako Polacy za kanonizację Jana Pawła II, jako diecezjanie za Koronację Obrazu Matki Bożej w Suserzu, jako wspólnoty parafialne za cały rok wielorakich znaków łaski w głoszonym nam Słowie Bożym i sprawowanych sakramentach. Zapewne każdy z nas ma też osobiste motywy dziękczynienia. Warto więc podjąć trud uczestniczenia w Uroczystości naszej Patronki.

Na to wspólne dziękczynienie i wyznanie wiary zapraszam wszystkich – kapłanów, braci i siostry zakonne, osoby życia publicznego, urzędników państwowych i samorządowych, profesorów, nauczycieli i wychowawców, pracodawców i pracowników, rolników, handlowców, studentów i uczniów – wszystkich, bo każdy z nas jest wezwany, by w duchu wdzięczności wyznać swoją wiarę w Syna Bożego. Zapraszając wszystkich, proszę o wcześniejsze przygotowanie duchowe. Proszę o dokonanie rachunku sumienia, o przystąpienie do Sakramentu Pokuty i Pojednania. Niech nasze serca będą rozjaśnione żywym płomieniem łaski uświęcającej.

Wszystkim wiernym, a szczególnie przyjmującym to zaproszenie i podejmującym trud duchowej, a także tej zewnętrznej odpowiedzi wyrażonej obecnością 11 listopada w Łowiczu, udzielam pasterskiego błogosławieństwa.

+ Andrzej F. Dziuba
Biskup Łowicki

„Nawróćcie się i wierźcie w Ewangelię”

List Biskupa Łowickiego na rozpoczęcie roku duszpasterskiego 2014-2015

Oto dzisiaj wkraczamy w nowy rok głoszenia Ewangelii Chrystusowej, aby jej piękno ujawniło się w naszym życiu. Chcemy być wierni Bożym przykazaniom, bowiem w ten sposób potwierdzamy nasze życiowe decyzje. W minionym roku duszpasterskim towarzyszyło nam wezwanie: „Wierzę w Syna Bożego”. To była niezwykła szansa ofiarowana całemu Kościołowi w Polsce, aby z naszej wiary rodziły się czyny miłosierdzia i sprawiedliwości.

1. Odkryć wartość sakramentu pokuty

Kościół w naszej Ojczyźnie zachęca nas, abyśmy jeszcze pełniej zrozumieli słowa, które słyszymy w czasie każdej Mszy Świętej: „Przez Chrystusa, z Chrystusem i w Chrystusie”. Te słowa wypowiada kapłan ukazując nam prawdziwe Ciało i Krew Jezusa pod postaciami chleba i wina. Bóg daje nam kolejną szansę, aby z naszej wiary i przyjętego chrztu rodziło się świadectwo życia chrześcijańskiego. Od I Niedzieli Adwentu rozpoczynamy nowy rok kościelny rozważając wezwanie: „Nawracajcie się i wierźcie w Ewangelię” (Mk 1,15). Pragniemy, aby Zbawiciel przemieniał nasze życie, myślenie, nasze plany i decyzje. Chcemy odkrywać Bożą wolę i być jej posłuszni.

Chcemy pytać siebie o nasze dojrzewanie w wierze, o nasze przywiązanie do Kościoła, w którym odnajdujemy dar obecności Boga i ludzi. Mamy wyjątkowy dar, którego inni nie mają, albo z niego zrezygnowali. Tym darem jest sakrament pokuty, który pomaga nam żyć w prawdzie, który czyni nas wolnymi. Już od dłuższego czasu próbuje się nam wmawiać, że sakramenty są niepotrzebne, że one przeszkadzają i budzą wyrzuty sumienia. Jako chrześcijanie nie możemy poddać się postawie fałszywej litości, która każe zamazywać dobro i zło, i szukać chwilowego spokoju. Będziemy prawdziwymi uczniami Jezusa Chrystusa tylko wtedy, kiedy będziemy mocni Jego łaską. Wtedy możemy pomagać innym, wtedy mamy co dać cierpiącym i pogubionym. Wtedy swoje troski łączymy z łaską Jezusa, któremu zależy na człowieku (por. 1 P 5,7), który rozumie bóle i cierpienia, radości i nadzieje.

2. Odpowiedzialność w wierze

Cały czas chodzi nam o ewangelizacyjne otwarcie Kościoła, by nie zatrzymywać się tylko na tym, co robiliśmy dotychczas, ale poszukiwać nowych dróg dotarcia do ludzi żyjących na marginesie Kościoła, czy zupełnie poza nim. Aktualnym jest wezwanie do nawrócenia osobistego, które jest podstawowe, ale także do nawrócenia całych wspólnot, by objawił się w nich duch misyjny, apostołski i ewangelizacyjny. Ciągłe chodzi o ewangelizacyjny entuzjazm poszukiwania tych, w których sercach Jezus jeszcze nie zakręlował. To właśnie nas potrzebuje Jezus, by dotrzeć do tych serc.

Dzisiaj słyszymy wezwanie: „Marana tha” („Przyjdź, Panie nasz!”). Dobrze wiemy, że Jezus Chrystus już przyszedł, ale ciągle prosimy, aby Jego obecność była w nas żywa. On bowiem ciągle ukazuje nam nowość i świeżość swojego przychodzenia do nas. Tak często wiążemy nadzieje z tym co nowe, ufając, że nam się powiedzie, że będzie lepiej, że nam to posłuży, że się przyda. Po pewnym czasie owe „nowości” powszednieją i znów marzymy o jakiejś odnowie. Czy tak samo myślimy na początku Adwentu? Ważne, abyśmy walczyli o odnowę naszego serca i życia codziennego, abyśmy pragnęli powiedzieć z głębi naszego serca: „Przyjdź, Panie Jezu”.

Adwentowy głos proroka Izajasza pobudza nas do czuwania. Oczekujemy tajemnic, o których „ucho nie słyszało” i których „oko nie widziało” (por. 1 Kor 2,9). Skoro ze-

wewnętrzne zmysły nie mogą nam pomóc w odczytaniu owych tajemnic, to uruchamiamy zmysł wiary. Za radą św. Pawła Apostoła nie chcemy mieć udziału w uczynkach ciemności, hulankach, pijatykach, rozpuście, wyuzdaniu, kłótniach i zazdrości (por. Ga 5, 19-21). Obca nam jest światowa bieganina za wszystkim i za niczym. Można powiedzieć, że z pierwszym dniem Adwentu znów na nowo zaczynamy się nawracać. Czuwamy, jak tego pragnie autor Ewangelii, aby Pan zastał nas czuwającymi, gdy przyjdzie (por. Łk 12, 37). Niezależnie od tego, czy się modlimy, czy pracujemy, czy też odpoczywamy – w każdej chwili naszego życia jesteśmy ludźmi Adwentu, gotowymi powitać i przyjąć Pana.

3. Oczekiwać z wiarą

Adwent to nie tylko zbliżające się radosne święta Bożego Narodzenia, ale także powtórne przyjście Pana. Ktoś powie, że to jest odległy czas. Rzeczywiście nie znamy końca czasów, ale to ostateczne nadejście Pana na sąd jest poprzedzone naszym osobistym końcem świata, jakim jest nasza śmierć. „Lecz o dniu owym lub godzinie nikt nie wie, ani aniołowie w niebie, ani Syn, tylko Ojciec” (Mk 13,32).

Być chrześcijaninem, to być osobą, która zawsze czuwa, zdobywa się na wysiłek, wyrzeczenie, podejmuje walkę ze złem, zło zwycięża dobrem (por. Rz 12,21). Chrześcijanin nie wie wszystkiego, nie zna przyszłości, ale dzięki Bożej pomocy potrafi odkrywać i odczytywać sens wydarzeń. Stąd z całą powagą przyjmujemy ostrzeżenie Jezusa: „Uważajcie, czuwajcie, bo nie wiecie, kiedy czas nadejdzie” (Mk 13,33).

Pytanie postawione przez Izajasza jest bardzo poważne i wymagające zastanowienia: „Czemuż, o Panie, dozwalasz nam błądzić z dala od Twoich dróg...” (Iz 63,17). Odpowiedź jest prosta, to źle wykorzystana wolność doprowadziła człowieka do tragedii, ale my chcemy wolności, która karmi się prawdą i wiedzie do Boga. Dlatego mówimy: „Ty Boże wychodzisz naprzeciw tych, co radośnie pełnią sprawiedliwość i pamiętają o Twych drogach” (Iz 64,4).

Ileż ufności miał psalmista, który do Boga odnosi całe swoje życie. „Już więcej nie odwrócimy się od Ciebie, daj nam nowe życie, a będziemy Cię chwalili” (Ps 80,19). Jezus Chrystus, którego oczekujemy, dla którego czuwamy „będzie umacniał was aż do końca, abyście byli bez zarzutu w dzień Pana naszego Jezusa Chrystusa” (1 Kor 1,8).

Jakie postanowienia na Adwent uczynimy? Co powinno się zmienić w naszym życiu, aby ta czujność była wyraźna? Co powinniśmy uczynić, aby docierało do nas słowo proroków, ewangelistów, którzy zapowiadają przyjście odwiecznego Słowa, które stało się Ciałem? (por. J 1,14).

4. Autentyczna miłość chrześcijańska

Jako uczniowie Chrystusa mamy uczyć się miłości i nią żyć. Chrześcijańska miłość (caritas) nie może ograniczać się do działalności charytatywnej, lecz „powinna ożywiać całą egzystencję wiernych świeckich, a więc także ich aktywność polityczną, traktowaną jako miłość społeczną” (Deus Caritas est, nr 29). Miłość społeczna i polityczna dąży do dobra całej wspólnoty i skłania do takiego organizowania społeczeństwa, by wykluczać z niego krzywdę, agresję, nienawiść i inne zagrożenia pokoju, polepszać warunki życia, usuwać czynniki społeczne rodzące ubóstwo, przyjść z pomocą najbardziej potrzebującym.

Jesteśmy wezwani do nowej ewangelizacji. Nowa ewangelizacja powinna rozpoczynać się od postawy pokutnej. Współczesny świat oczekuje od przedstawicieli wspólnoty Kościoła stylu życia opartego na skromności. Im bardziej będziemy ewangeliczni, to znaczy żyjący Dobrą Nowiną, tym bardziej będzie w nas widoczne przewyciężanie krzywdy i niesprawiedliwości,

przebaczenie i pojednanie oraz budowanie życia prawdziwie chrześcijańskiego. Stąd każdy sumiennie korzystający z sakramentu pokuty i pojednania winien dawać świadectwo pracy nad sobą i wewnętrznej przemiany dokonującej się poprzez mocne postanowienie poprawy. Niech nie będzie nam obca postawa życia w prawdzie, czyli postawa pokory, gotowości do pojednania, a w razie konieczności postawa przyznania się do win i przeproszenia.

5. Ewangelizacyjne wyzwania i szanse

Od dzisiaj przeżywamy wraz z całym Kościołem Rok Życia Konsekwowanego. Będziemy dziękować Bogu za dar osób konsekrowanych i prosić o nowe, święte powołania na tej drodze ku świętości. Dar ten winien mieć charakter odnawiający, zwłaszcza odnowę zakonnych charyzmatów – dla dobra Kościoła, żyjącej dziś rodziny ludzkiej. Nowa ewangelizacja, jako wyzwanie dla naszych czasów, nie może się dokonywać bez udziału osób konsekrowanych (por. VC 81) i nie może ich ominąć, ponieważ jest odpowiedzią na wszelkie osłabienie wiary, nadziei i miłości, z których wyrasta życie duchowe i religijne. Nawracanie się i wiara w Ewangelię niosą radość i nadzieję i dają zdolność obudzenia świata.

Cały czas przeżywamy przygotowania do XXIX Światowych Dni Młodzieży w Krakowie w roku 2016. Natomiast w tym roku duszpasterskim hasłem wiodącym są słowa Jezusowych błogosławieństw: „Błogosławieni miłosierni, albowiem oni miłosierdzia dostąpią” (Mt 5,7). To wskazywanie na tych, którzy pełnią uczynki miłosierdzia, świadczą pomoc braterską, okazują współczucie oraz przebaczą urazy.

Trzeba jednocześnie pamiętać, że w 2016 roku Kościół w Polsce dziękować będzie Bogu za pierwsze doświadczenie miłosierdzia w chrzcie naszych przodków przed 1050 laty. Polska weszła wówczas w krąg kultury łacińskiej i stała się suwerennym państwem na mapie Europy. Wspomnienie i świętowanie tego wydarzenia winno stać się okazją do pogłębienia życia w łasce chrztu świętego.

Także rozpoczynający się rok duszpasterski jest kolejnym krokiem w zdrażaniu ku nawiedzeniu naszej Diecezji przez kopię cudownego wizerunku Matki Bożej Jasnogórskiej. Będzie to niezwykle spotkanie z Matką Jezusa, które rozpocznie się jesienią 2016 roku, aby nas doprowadzić na wiosnę 2017 roku do uroczystego dziękczynienia za 25 lat Diecezji łowickiej.

Drodzy Siostry i Bracia,

Oto rozpoczyna się kolejny czas łaski, oto czas Pana. Starajmy się, wchodząc w ten rok duszpasterski, odkrywać i wykorzystać szansę pogłębienia i zastosowania w życiu ewangelicznego wezwania: „Nawracajcie się i wierzcie w Ewangelię” (Mk 1,15). To jest zaproszenie do pójścia z bliźnimi drogą naszego Zbawiciela, to szansa na umocnienie więzi rodzinnych i społecznych. To szansa na pokazanie młodym, że warto troszczyć się o swoją duszę, o swój wewnętrzny rozwój. Nasza wiara nie może być oderwana od życia codziennego, ale ma to życie przenikać i rozjaśniać. Nie jesteśmy sami na drodze wiary, wspierajmy się wzajemnie, módlmy się jeden za drugiego, a upadającym pomagajmy podnieść się. Możemy być mocni we wspólnocie Kościoła, nie pozwalajmy, aby świat wyrwał nas z tej wspólnoty. Tutaj bowiem są słowa życia, tu jest pewna droga do zbawienia.

Na te dobre dzieła miłości wobec Boga i ludzi z serca błogosławieć: W imię Ojca i Syna, i Ducha Świętego.

+ Andrzej F. Dziuba
Biskup Łowicki

Słowo Biskupa Łowickiego na 51. Międzynarodowy Kongres Eucharystyczny „Chrystus pośród was – nadzieja chwały” (Kol 1, 27)

Od 1881 r. datuje się pierwszy Międzynarodowy Kongres Eucharystyczny, który miał miejsce w Lille we Francji. Tematem tego Kongresu było hasło: *Eucharystia ratuje świat*. To charyzmatyczna zasługa świeckiej osoby Emilie Tamisier (1834-1910), zainspirowanej duchowością św. Piotra Juliana Eymard (1811-1868), znanego *Apostoła Eucharystii* i fundatora zgromadzenia o duchowości eucharystycznej. Natomiast od 37 Kongresu w Monachium w 1960 r. centralnym aktem całego zgromadzenia jest statio orbis, publiczna manifestacja kultu wobec Jezusa Eucharystycznego.

1. Duszpasterskie oczekiwania

51. Międzynarodowy Kongres Eucharystyczny odbędzie się w Cebu na Filipinach w dniach 24-31 stycznia 2016 r. Wiadomość tę ogłosił już Ojciec św. Benedykt XVI w swym orędziu na zakończenie 50. Międzynarodowego Kongresu Eucharystycznego w Dublinie, w dniu 17 czerwca 2012 r., który odbywał się od hasłem: *Eucharystia: komunია z Chrystusem oraz między nami*. Natomiast hasłem obecnego są słowa z Listu św. Pawła do Kolosan: *Chrystus pośród was – nadzieja chwały* (1, 27).

Pełnia chwały, wieczność, wkroczyła w doczesność. Przebywający w swych członkach, w wiernych, zmartwychwstały Chrystus jest dla nich „nadzieją chwały” (por. Rz 5,2), tutaj tyle co „życia wiecznego” (Tt 1,2; 3,7). Istotnie to wspinała nadzieja w porównaniu z beznadziejnością (por. Ef 2,12) dotychczasowego życia pogańskiego (por. Ef 2,11-3,13).

Na Filipinach miał miejsce już 33. Międzynarodowy Kongres Eucharystyczny w Manili w roku 1937 i zgromadził w Rizal Park około pół miliona wiernych z całego świata. Był to pierwszy Kongres na kontynencie azjatyckim.

Warto jeszcze zauważyć, że Ojciec św. Paweł VI odwiedził Filipiny w 1970 r., Jan Paweł II przybył do Manili na Światowy Dzień Młodzieży w r. 1995. Obydwa te spotkania były wskazaniem ważnego przesłania i powołania Filipin wobec katolicyzmu w Azji.

Wyspę Cebu odkrył Ferdynand Magellan w 1521 r. Natomiast diecezja Cebu powstała dnia 14 sierpnia 1595 r., jako sufragania Manili, a arcybiskupstwem i siedzibą prowincji kościelnej została ustanowiona dnia 28 kwietnia 1934 r. Aktualnie metropolitą jest abp Jose S. Palma. Archidiecezja liczy ponad 3,5 mln katolików i pracuje w niej ponad 300 kapłanów diecezjalnych oraz prawie 500 kapłanów zakonnych. Liczb siostr zakonnych sięga ok. 1,5 tys. Oto jeden z przykładów współczesnej dynamiki tamtejszego Kościoła. Natomiast wyjątkowa mała jest liczba parafii, bo tylko blisko 200.

Główne przesłanie ewangelizacyjne zawiera specjalny dokument: „*Chrystus pośród was – nadzieja chwały*”. *Eucharystia: źródło i szczyt misji Kościoła. Refleksje teologiczne i duszpasterskie dla przygotowania 51. Międzynarodowego Kongresu Eucharystycznego w Cebu, Filipiny, 24-31 stycznia 2016*. Istnieją dwie równoległe wersje w języku angielskim (Cebu 2014) i włoskim (Citta del Vaticano 2014).

Idee teologiczne i duszpasterskie koncentrują się na kwestii dialogu z ludźmi i kulturami, z innymi religiami oraz młodymi. To wpisuje się w misję Kościoła w Azji, która jest miejscem wielopłaszczyznowego i wielokierunkowego dialogu. Oczywiście fundamentem pozostaje prawda, że Eucharystia jest *fons et culmen – źródłem i szczytem* całego dzieła misyjnego Kościoła. Natomiast Najświętsza Maryja Pana, Matka Zbawiciela jest przykładem i Matką Kościoła misyjnego.

51. Międzynarodowy Kongres Eucharystyczny winien szczególnie w Polsce przypominać 46. Międzynarodowy Kongres Eucharystyczny we Wrocławiu, który odbył się w dniach 25.05.–01.06.1997 r. Jego przesłaniem było hasło „*Eucharystia i wolność*” – *Do wolności wyswobodził nas Chrystus* (Ga 5, 1). Chrystus obdarzył nas wolnością od Prawa, a także od jego skutków, jakim jest grzech (por. 1 Kor 15,56). Jest to zarazem uwolnienie od przemocy złudzeń, jakie niesie ze sobą pokusa czy stan grzechu (por. Rz 7,11.15; J 8,32). Wreszcie, w perspektywie ściśle eschatologicznej, będzie to wolność od śmierci jako następstwa grzechu, czyli zmartwychwstanie (por. Rz 5,12.21; 23; 7,9-11; 1 Kor 15,21-26.50-57).

Winną to także wywołać pamięć o II Krajowym Kongresie Eucharystycznym pod hasłem: *Do końca ich umiłował* (J 13, 1), który miał miejsce w dniach 08-14.06.1987 r. Wyraz tej bezgranicznej miłości daje Jezus przez obmycie nóg Apostołom (por. J 13,1-11). Dystans między boską godnością a służebną czynnością określa nieskończoną miarę tej miłości. To wyraz pokornej miłości, gotowej do ustawicznej posługi (por. 1 Tm 5,10). Boski majestat Jezusa uwydatnia się najlepiej właśnie w tej miłości, ukazując postawę godną ucznia Chrystusowego.

Obydwom Kongresom przewodniczył Ojciec św. Jan Paweł II, co jest dla Kościoła w Polsce zaszczytem, wyróżnieniem i zobowiązaniem. Warto w tym kontekście pytać o ich eklezjalną obecność i twórcze oddziaływanie.

Słowa i muzykę do hymn kongresowego przygotował Jay-arr F. Librando. Natomiast logo zaproponował 19-letni student sztuk pięknych Jayson Jaluag z Mandaue.

2. Symbol Kongresu

Symbolem 51. Międzynarodowego Kongresu Eucharystycznego jest replika sanktuarium domu Krzyż Magellana. Wyboru dokonano z następujących racji:

1. Krzyż Magellana jest symbolem rozpoczęcia chrystianizacji Filipin. To zostało pomyślane jako znak przypominający przybycie Magellana razem z pierwszymi misjonarzami i wspomnienie pierwszego chrztu na wyspie Cebu. Wówczas to, według relacji Antonio Pigafetta, włoskiego szlachcica, który prowadził dziennik, król i królowa Cebu zostali ochrzczeni z mandatu króla Hiszpanii Karola V.

2. Krzyż jest symbolem nadziei, jaką mamy w Jezusie Chrystusie. „Trzymajmy się niezruszenie nadziei, którą wyznajemy, bo godny jest zaufania Ten, który dał obietnicę” (Hbr 10,23). On „wylał na nas obficie (Ducha Świętego) przez Jezusa Chrystusa, Zbawiciela naszego, abyśmy, usprawiedliwieni Jego łaską, stali się w nadziei dziedzicami życia wiecznego” (Tt 3,6-7).

3. Krzyż jest symbolem wiary, którą przyjmujemy. On streszcza całość orędzia zbawczego (por. 1 Kor 1,17-18). Ta sama wiara pozwala nam na przyjęcie Jezusa w Najświętszej Eucharystii. Ona dzięki temu, że jest Ofiarą uwielbienia i dziękczynienia, w której Chrystus jest obecny jako Kapłan i Ofiara, uobecnia Nowe Przymierze (por. 1 Kor 11,25; Łk 22,20) zawarte przez Jego śmierć i zmartwychwstanie, które nas pojednało z Bogiem oraz uprzedza dopełnienie królestwa Bożego.

4. Chociaż Krzyż Magellana może przedstawić represyjne wprowadzenie wiary wśród pierwotnych mieszkańców Filipin w początkowej fazie ewangelizacji, to jednak Krzyż stał się symbolem ku oczyszczeniu drogi ewangelizacyjnej, zatem obecnie jest dla nas drogą nowej ewangelizacji, znaczonej radością Ewangelii i świadectwem nowego życia.

Replika sanktuarium Krzyża Magellana będzie zawierać prawdziwe relikwie Krzyża, dlatego, gdy wierni pielgrzymi będą przybywać tutaj wraz ze swoimi wspólnotami, to będą

oddawać cześć relikwiom. Bowiem „Oto drzewo Krzyża, na którym zawisło Zbawienie świata” (Wielki Piątek).

3. Logo Kongresu

Słońce symbolizuje nadzieję chwały; jest symbolem nowego początku. Także symbolizuje Filipiny, ponieważ słońce jest głównym symbolem flagi Filipin. Siedem promieni słońca symbolizują siedem darów Ducha Świętego (por. Iz 11,1-4; Łk 4,16-22; Dz 2,1-33). Przez sakrament bierzmowania odrodzeni na chrzcie otrzymują jako niewysłowny Dar samego Ducha Świętego, który ich umacnia w szczególny sposób, a naznaczeni znamięm tego sakramentu – jak uczy Sobór Watykański II – „jeszcze doskonalej wiążą się z Kościołem i obdarzeni są szczególną mocą Ducha Świętego, i w ten sposób jeszcze bardziej są zobowiązani, jako prawdziwi świadkowie Chrystusa, do szerzenia wiary słowem i uczynkiem oraz do jej obrony” (KK 11). Kielich i chleb przywołują na pamięć święte postacie Najświętszej Eucharystii. To pamiątka Wieczerzy Pana i napoju oraz chleba pielgrzymów Nowego Przymierza (por. Łk 22,7-23).

Monogram IHS (Jesus Hominum Salvator) symbolizuje święte Imię Jezus Chrystusa. To jednak także symbolizuje miasto Cebu, ponieważ dawniej Cebu nazywało się *Villa del Santissimo Nombre de Jesus*.

Łódź, jako najpopularniejszy środek transportu w Archipelagu Filipin, jest także symbolem misyjnej natury Kościoła. Staje jakby jako ciągłe zobowiązanie: „Duc in altum – wypłyn na głębię” (Łk 5,4). To wezwanie jest także swoistym pytaniem o posłuszeństwo i zaufanie Kościoła Jezusowi Chrystusowi, owoce jego bowiem przechodzą wszelkie oczekiwania.

Ludzie w łodzi, każdy z nich innego koloru, symbolizują początki ewangelizacyjne, które twórczo animowały wiarę ludu filipińskiego: zielony dla nadziei, która rozkwita i jest twórcza w przeciwnościach; błękitny, kolor wiary, do której przyglęliśmy i w której trwamy oraz czerwony jako kolor miłości, która nas przynagla: *Caritas Christi urget nos* (2 Kor 5,14), przypomina św. Paweł. Oznacza ona miłość Chrystusa do ludzi, z miłości wydał się za nas i umarł na krzyżu. W tym znaku ona się szczególnie ujawniła (por. Ga 2,20; Ef 5,2.25). Oznacza ona także miłość ludzi do Chrystusa. Łódź błękitnego koloru wody jest reminiscencją chrześcijańskiego pielgrzymowania do nieba.

Jako delegat Konferencji Episkopatu Polski podejmę się przekładu Kongresowego dokumentu teologiczno-pastoralnego na język polski, aby w ten sposób eucharystyczna świadomość Kościoła powszechnego także w Polsce mogła stać się bardziej wyraźnym i twórczym uczestnictwem w przygotowaniach do 51. Międzynarodowego Kongresu Eucharystycznego w Cebu na Filipinach. Dokument ten będzie szeroko dostępny.

Zachęcam do udziału w Kongresie, do wspólnej modlitwy i manifestacji czci dla Eucharystii, a jednocześnie służę wszelkimi informacjami, szczególnie technicznymi oraz logistycznymi. Ważną, wstępną, jest informacja, iż Polacy nie potrzebują wizy na 30 dniowy pobyt.

+ Andrzej F. Dziuba
Biskup Łowicki

IV. FORMACJA LITURGICZNA

Ks. Czesław Krakowiak

Tzw. Gościnność eucharystyczna

Powszechnie znane jest polskie powiedzenie „Gość w dom, Bóg w dom”. Wyraża ono gotowość przyjęcia do swego domu każdego, kto do niego przyjdzie. W przekonaniu wielu ludzi z innych krajów, często wyrażanym także publicznie, gościnność jest cechą wyróżniającą nasz naród spośród innych. Czym jest gościnność (łac. *hospitalitas*)? Można ją najkrócej określić jako postawę życzliwości i gotowość okazywania obcemu (przybyszowi) wielorakiej pomocy w formie przyjęcia do swego domu, ofiarowania schronienia, czasu i pożywienia przy wspólnym stole. W Starym Testamencie sam Bóg nakazuje miłowanie przybysza (por. Pwt 10,18-19), przyjmowanie go uznaje za wyraz pobożności i miłosierdzia (por. Iz 58,7; Syr 29,21-28). Wzorem gościnności są Abraham (por. Rdz 19,10) i Hiob (por. Hi 31,32). Również w Nowym Testamencie spotykamy przykłady gościnności, z której Jezus sam korzysta w domu Łazarza, Marty i Marii (Łk 10,38-41), aprobując ją korzystając z zaproszenia Szymona do jego domu (por. Łk 7,36-50), daje wskazania dotyczące zapraszanych na ucztę i obiecuje za to nagrodę (Łk 14,12-14). Podanie gościowi (przybyszowi) kubka świeżej wody do picia jest zasługą przed Bogiem (Mt 10,42). W swoim nauczaniu Jezus zapewnia, że każdy, kto przyjmie uczniów, Jego samego przyjmuje. W ten sposób utożsamia się z gościem (Mt 10,40) i przybyszem: „Byłem głodny, a daliście Mi jeść; byłem spragniony, a daliście Mi pić; byłem przybyszem, a przyjęliście Mnie” (Mt 25,35). Przyjmowanie z miłością ludzi będących w drodze i w potrzebie będzie ważnym kryterium wejścia do Jego królestwa (por. Mt 25,31-46). W czasie swego ziemskiego życia Jezus chętnie zasiadał do stołu i poprzez wspólne posiłki utrzymywał przyjacielskie kontakty z ludźmi oraz przygotowywał uczniów do ich przyszłych zadań. Jego uczestnictwo w posiłkach było przejawem miłości do ludzi i wynikało z tajemnicy Wcielenia (był prawdziwym człowiekiem). Nie bez znaczenia jest również fakt, że Jezus ustanowił Eucharystię podczas uczyty z Apostołami. Poleciał im jednocześnie, aby czynili to na Jego pamiątkę, tym samym wskazując, że Jego Ofiara i uczta ofiarna będą znakiem jedności z Nim i między sobą. Wspólny posiłek jest bowiem jednym z najbardziej wymownych znaków codziennej solidarności i bliskości między ludźmi.

Św. Paweł okazywanie gościnności zalicza do ważnych oznak życia chrześcijańskiego (Rz 12,13; 1 Tm 3,2; 5,10; Tt 1,8). Podobnie Ojcowie Kościoła i chrześcijańscy pisarze starożytni kładli duży nacisk na praktykę gościnności w codziennym życiu wiernych⁷. Gościnność oparta na Piśmie Świętym oraz zwykłej solidarności międzyludzkiej powinna charakteryzować w szczególności sposób wszystkich członków Kościoła, także w czasie celebracji Eucharystii.

„Gościnność eucharystyczna”, *communicatio in sacris i interkomunia*

Celebracja Eucharystii ze swej natury ma charakter wspólnotowy. Chrystus sprawując „z uczniami ucztę paschalną, podczas Ostatniej Wieczerzy, ustanowił Ofiarę swego Ciała i Krwi” i utrwalił w niej na wieki ofiarę Krzyża, polecając jej sprawowanie Kościołowi jako

⁷ J. Pytel, H. Wojtowicz. *Gościnność*. EK V kol. 1335-1337.

pamiętki swej męki i zmartwychwstania (OWMR nr 1-2; por. KL 7; KK 3; 28). W dniu Zmartwychwstania, kiedy dołączył do uczniów będących w drodze do Emaus, wyjaśniał im Pisma i przyjął ich zaproszenie do wspólnej wieczerzy. Następnie zasiadł razem z nimi przy stole, był ich gościem i dopiero wtedy poznali Go przy łamaniu chleba.

W tradycji Kościoła katolickiego od samego początku sprawowano Eucharystię we wspólnocie, której przewodniczył biskup otoczony prezbiterami, diakonami i ludem Bożym⁸. Istniał również zwyczaj, że miejscowy biskup razem z biskupem gościem wspólnie przewodniczyli liturgii eucharystycznej w otoczeniu prezbiterów i z udziałem ludu. Z czasem (od IV w.), gdy powstały wspólnoty wiernych (parafie) poza siedzibami biskupa, liturgii Mszy św. przewodniczyli posłani przez niego prezbiterzy. Przez wiele wieków, aż do średniowiecza, nieznaną była praktyka sprawowania Mszy św. bez udziału ludu.

Przez „gościnność eucharystyczną” rozumie się najczęściej dopuszczenie do Komunii św. w Kościele katolickim chrześcijan niepozostających z nim w pełnej jedności wiary. Zasady takiego postępowania określiły najpierw dekrety Soboru Watykańskiego II O ekumenizmie *Unitatis redintegratio*⁹ i o Kościołach wschodnich *Orientalium Ecclesiarum*¹⁰, następnie kan. 908 *Kodeksu prawa kanonicznego* z 1983 r. (por. KPK kan. 844 §§ 3-5) i późniejsze dokumenty Magisterium Kościoła (por. KKK 1399-1400)¹¹.

Szerszym pojęciem od „gościnności eucharystycznej” jest *communicatio in sacris*, które w teologii katolickiej oznacza uczestnictwo w kulcie liturgicznym lub w sakramentach innego Kościoła albo wspólnoty chrześcijańskiej. Najczęściej obejmuje przyjmowanie poza Eucharystią także sakramentu pokuty i namaszczenia chorych, według uzgodnionych zasad i w ściśle określonych warunkach¹². Ponieważ Kościół katolicki uznaje, że w Kościołach Wschodnich „na mocy sukcesji apostoelskiej”¹³ ważne są sakramenty kapłaństwa i Eucharystii, jeśli zachodzi taka sytuacja, że wierni swego Kościoła nie mają fizycznej lub moralnej możliwości kontaktu z własnym szafarzem, wtedy mogą prosić szafarza z innego Kościoła (katolickiego lub Wschodniego będącego w jedności z Rzymem) o sakrament Eucharystii, pokuty i namaszczenia chorych¹⁴. Praktyka ta uzasadniona jest „du-

⁸ Zob. L. Beauduin. *Concélébration eucharistique*. „Les Questions Liturgiques et Paroissiales” 7:1922 s. 275-285; 8:1923 s. 23-24. J. M. Hanssens. *De concelebratione eucharistica*. „Periodica de re morali, canonica, liturgica” 16:1927 s. 143-154; 181-210; 17:1928 s. 93-127; 21:1932 s. 193-219; L. Beauduin, *La concélébration*. „La Maison-Dieu” 1946 nr 7 s. 7-26; Cz. Krakowiak. *Prezbiterzy w Kościele do XVI wieku*. „Studia Liturgiczne” 7:2011 s.12-15; J.J. Janicki. *Prezbiter i przewodniczenie Eucharystii do Soboru Trydenckiego*. Tamże s. 22-23; Cz. Krakowiak. *Koncelebracja liturgii Mszy świętej i sakramentów*. Sandomierz 2014 s. 10-16.

⁹ *Unitatis redintegratio* nr 13-24. W związku z dekretami Soboru Watykańskiego II Sekretariat do Spraw Jedności Chrześcijan wydał Instrukcję *De peculiaribus casibus admittendi alios christianos ad Communionem eucharisticam in Ecclesia catholica* (1 VI 1972). AAS 64:1972 s. 518-522. Komentarz zob. „Notitiae” 8:1972 s. 277-280; tł. pol. *O szczególnych wypadkach, w których wolno chrześcijan innych wyznań dopuścić do komunii świętej w Kościele katolickim* (1 VI 1972). „Biuletyn Ekumeniczny” 1:1972 nr 2 s. 25-31.

¹⁰ *Orientalium Ecclesiarum* nr 12-23. Zob. P. Pałka. *Dyscyplina sakramentów według dekretu Soboru Watykańskiego II De Ecclesiis Orientalibus Catholicis*. „Roczniki Teologiczno-Kanoniczne” 13:1965 nr 5 s. 25-36; F. Wycisk. *Szafarstwo sakramentów w świetle dekretu o Kościołach wschodnich*. „Ateneum Kapłańskie” 73:1969 s. 185-197.

¹¹ Zob. W. Hanc. *Ekumeniczny wymiar sakramentów chrześcijańskiej inicjacji w świetle międzywyznaniowych dialogów doktrynalnych. Studium ekumeniczne*. Włocławek 2003 s. 786-829.

¹² Zob. J. Rybczyk. *Communicatio in sacris*. „Ateneum Kapłańskie” 73:1969 s. 198-204; S. Napierała. *Communicatio in sacris w posoborowych dokumentach Kościoła*. „Ruch Biblijny i Liturgiczny” 26:1973 s. 307-318.

¹³ Papieska Rada do Spraw Popierania Jedności Chrześcijan. *Dyrektorium w sprawie realizacji zasad i norm dotyczących ekumenizmu* (25 III 1993). AAS 85:1993 s. 1039-1119; tł. pol. „Communio” 14:1994 nr 2 s. 3-93 nr 122 (= NDE).

¹⁴ Tamże nr 123; 125.

chowym dobrem wiernych”, którzy pragną przyjąć te sakramenty¹⁵. Dotyczy to nie tylko jednorazowego faktu, ale nawet częstszego przyjmowania tych sakramentów, jeśli dłużej trwa niemożliwość kontaktu z własnym szafarzem. Odnośnie do Komunii św. *Dyrektorium ekumeniczne* wymaga ponadto przestrzegania zasad dyscypliny sakramentalnej Kościoła, w którym się ją przyjmuje¹⁶.

Wiernym innych Kościołów i Wspólnot kościelnych, w Kościele katolickim Komunii św. można udzielić jeśli nie mają własnego szafarza i o nią proszą, są odpowiednio duchowo dysponowani (wolni od grzechu ciężkiego) i mają katolicką wiarę odnośnie do Eucharystii. Zasadę tę przypomina Jan Paweł II w encyklice *Ecclesia de Eucharistia*: „Nie jest możliwe udzielenie Komunii osobie, [...] która odrzucałaby pojmowaną integralnie prawdę wiary o tajemnicy Eucharystii”¹⁷. Odnośnie do wiernych Kościoła katolickiego według *Dyrektorium ekumenicznego* katolik „może prosić o te sakramenty jedynie szafarza Kościoła, w którym sakramenty te są ważne, bądź też szafarza, który – zgodnie z katolicką nauką o święceniach – uznany jest za ważnie wyświęconego”¹⁸.

Z kolei pojęcie interkomunia (z łac. *intercommunio*), powstało w kręgu Kościołów ewangelickich i oznacza udział chrześcijan, duchownych i świeckich różnych wyznań w celebracji Eucharystii (łącznie z przyjęciem Komunii św.), czyli w Kościele katolickim podczas Mszy św., w Kościołach Wschodnich w Boskiej Liturgii, a w Kościołach ewangelickich – w czasie Wieczery Pańskiej¹⁹. Udział chrześcijan w tak pojętej Eucharystii jest uzgodniony przez poszczególne Kościoły będące w dialogu ekumenicznym²⁰. Bardziej szczegółowe przepisy w tym względzie zawiera *Dyrektorium ekumeniczne* z 1993 roku.

„Gościnność eucharystyczna” wiernych i kapłanów różnych wyznań chrześcijańskich

Problem interkomunii w sensie „gościnności eucharystycznej” wiernych świeckich jest często omawiany w literaturze teologicznej i prawnej²¹. Natomiast tylko marginalnie wspomina się o możliwości wspólnej celebracji Eucharystii przez kapłanów Kościoła katolickiego z kapłanami należącymi do innych wyznań chrześcijańskich, w których ważne udziela się sakramentu święceń. Zagadnienie to należy głównie do zakresu zainteresowań osób zajmujących się dialogiem ekumenicznym. Obecnie możliwy jest ograniczony do od-

¹⁵ Tamże nr 123.

¹⁶ Tamże nr 124.

¹⁷ Jan Paweł II, Encyklika *Ecclesia de Eucharistia. O Eucharystii w życiu Kościoła*. Kraków 2003 nr 38; por. nr 46 (=EdE).

¹⁸ NDE nr 132.

¹⁹ W. Hanc podaje następującą krótką definicję interkomunii: „Ogólnie ujmując, interkomunia jest udziałem chrześcijan (duchownych i świeckich) różnych wyznań w Eucharystii”. *Ekumeniczny wymiar sakramentów chrześcijańskiej inicjacji w świetle międzywyznaniowych dialogów doktrynalnych. Studium ekumeniczne* s. 788.

²⁰ A. Skowronek. *Interkomunia we współczesnym ruchu ekumenicznym*. „Collectanea Theologica” 43:1973 z. 2 s. 35-49; W. Hanc. *Interkomunia* EK VII kol. 379-381; tenże. *Eucharystia sakramentalnym znakiem jedności*. „Ateneum Kapłańskie” 101:1983 s. 349-365; tenże. *Interkomunia – możliwości i perspektywy*. W: *Eucharystia i posłannictwo*. Red. L. Górka, W. Hryniewicz. Warszawa 1987 s. 104-125; S. C. Napiórkowski. *Wieczera Pańska w dialogu katolicko-protestanckim*. W: *Eucharystia i posłannictwo*. Red. L. Górka, W. Hryniewicz. Warszawa 1987 s. 84-103; T. Puszcz. *Przy wspólnym Stole. Udział chrześcijan we wspólnej Eucharystii – interkomunia*. <http://www.msza.tchr.org/arttykul-1017.html> (2 IX 2012)

²¹ Zob. S. Napiórkowski. *Gościnność eucharystyczna*. EK V kol. 1337-1338; P. Kantyka. *Gościnność eucharystyczna według dokumentów Kościoła Rzymskokatolickiego*. W: *To czyńcie na moją pamiątkę. Eucharystia w perspektywie ekumenicznej*. Red.: L. Górka, Verbinum Wydawnictwo Księży Werbistów: Warszawa 2005 s. 191-201; Ł. Kamykowski. *Uczta eucharystyczna. Zaproszeni i nie zaproszeni - kontekst ekumeniczny*. W: *Eucharystia na ołtarzu świata*. Red. S. Koperek. WN PAT: Kraków 2006 s. 105-132.

powiednich okoliczności i za zgodą władzy kościelnej, współdziałał w Eucharystii z wiernymi z Kościołów wschodnich. Dotyczy to takich sytuacji, gdy zachodzi niemożność fizyczna lub moralna kontaktu z szafarzem własnego wyznania. Wtedy wierni Kościoła katolickiego mogą prosić szafarza któregoś z Kościołów wschodnich o sakrament Eucharystii, pokuty i namaszczenia chorych²². Podobnie, na zasadzie wzajemności, o te same sakramenty mogą prosić szafarza katolickiego wierni Kościoła wschodniego²³. Nie dotyczy to tylko niebezpieczeństwa śmierci, ale również pragnienia „prawdziwego dobra duchowego”²⁴. Wystarczającym więc powodem dla zastosowania tej gościnności sakramentalnej jest rzeczywiste pragnienie wiernego przystąpienia do sakramentu. Gościnność ta nie jest też ograniczona do jednorazowego aktu, lecz może trwać tak długo, jak długo istnieje wspomniana wyżej fizyczna lub moralna niemożność dotarcia do szafarza własnego wyznania. *Dyrektorium ekumeniczne* zaleca wtedy zachowanie dyscypliny sakramentalnej Kościoła goszczącego, a nawet powstrzymania się od Komunii eucharystycznej wtedy, gdy dany Kościół rezerwuje ją dla swoich wiernych, z wykluczeniem wszystkich innych²⁵.

Wiernym z innych Kościołów i Wspólnot eklesjalnych szafarz katolicki może zawsze udzielić sakramentu Eucharystii, pokuty i namaszczenia chorych w niebezpieczeństwie śmierci, a poza tym tylko w „wielkiej i naglącej konieczności”, według wskazań biskupa diecezji oraz jeśli spełniają określone warunki²⁶. Wymaga się, aby osoba niemająca własnego szafarza i prosząca szafarza katolickiego o sakrament czyniła to dobrowolnie, była należycie dysponowana i przejawiała katolicką wiarę w ten sakrament²⁷. Przypomina o tym Jan Paweł II w encyklice *Ecclesia de Eucharistia*: „Nie jest możliwe udzielenie Komunii osobie, [...] która odrzucałaby pojmowaną integralnie prawdę wiary o tajemnicy Eucharystii”²⁸, ponieważ „[...] odrzucenie jednej lub więcej prawd wiary odnośnie do tych sakramentów, a wśród nich prawdy dotyczącej potrzeby kapłaństwa służebnego dla ich ważności, sprawia, że proszący nie posiada dyspozycji, aby zgodnie z prawem można było mu ich udzielić”²⁹.

Jeśli zaś chodzi o katolików pragnących skorzystać z posługi sakramentalnej szafarza niekatolickiego spoza Kościołów wschodnich *Dyrektorium ekumeniczne* stanowi, że katolik „może prosić o te sakramenty jedynie szafarza Kościoła, w którym sakramenty te są ważne, bądź też szafarza, który – zgodnie z katolicką nauką o święceniach – uznany jest za ważnie wyświęconego”³⁰. Dlatego Jan Paweł II w encyklice *Ecclesia de Eucharistia*, powołując się na *Dekret o ekumenizmie* zaleca, aby katolicy szanując przekonania religijne naszych braci odłączonych, „powinni powstrzymać się od uczestnictwa w Komunii rozdzielanej podczas ich celebracji, ażeby nie czynić wiarygodną dwuznaczności dotyczącej natury Eucharystii i w konsekwencji nie zaniedbać obowiązku jasnego świadectwa o prawdzie. Spowodowałyby to opóźnienie zapoczątkowanego procesu, zmierzającego ku pełnej i widzialnej jedności”³¹. Jednak według papieża możliwe jest zezwolenie na in-

²² NDE nr 123.

²³ NDE nr 125.

²⁴ NDE nr 123.

²⁵ NDE nr 124. Udzielając eucharystycznej gościnności należy się jednocześnie wystrzeżać „nawet czysto pozornego prozelityzmu”. Tamże nr 125.

²⁶ NDE nr 130.

²⁷ NDE nr 131.

²⁸ EdE nr 38.

²⁹ Tamże nr 46.

³⁰ NDE nr 132; por. *Unitatis redintegratio* nr 8.

³¹ EdE nr 30; por. *Unitatis redintegratio* nr 22.

terkomunię celem „zaspokojenia poważnej potrzeby duchowej dla zbawienia wiecznego poszczególnych wiernych”³².

Według magisterium Kościoła katolickiego nie ma możliwości koncelebracji eucharystycznej z szafarzami z innych Kościołów i Wspólnot eklezjalnych niemających pełnej jedności z Kościołem katolickim³³. Wynika to stąd, że koncelebracja Eucharystii, „jest widzialnym wyrazem pełnej komunii wiary, kultu i wspólnego życia Kościoła katolickiego”³⁴. Nie można zatem koncelebrować Mszy św. z tymi, którzy nie są w pełnej komunii z Kościołem katolickim. Stanowisko takie potwierdził Jan Paweł II w encyklice *Ecclesia de Eucharistia*: „Ponieważ właśnie jedność Kościoła, którą Eucharystia urzeczywistnia przez ofiarę i komunię z Ciałem i Krwią Pana, koniecznie domaga się pełnej komunii w zakresie wyznania wiary, sakramentów i władzy kościelnej, nie jest możliwe koncelebrowanie tej samej liturgii eucharystycznej, dopóki nie będzie na nowo przywrócona w pełni ta więź. Tego rodzaju koncelebracja nie byłaby ważnym środkiem, a wręcz mogła by okazać się ‘przeszkodą do osiągnięcia pełnej komunii’, pomniejszając poczucie dystansu, dzielącego nas od celu, wprowadzając lub uwiarygodniając nieścisłości w rozumieniu takiej, czy innej prawdy wiary”³⁵.

„Gościnność eucharystyczna” kapłanów Kościoła katolickiego

Wydaje się, że o „gościnności eucharystycznej” można mówić jeszcze w innym sensie, mianowicie dotyczącym tylko kapłanów Kościoła katolickiego. W takim rozumieniu „gościnność eucharystyczna” oznaczałaby przyjęcie do wspólnoty celebrującej Eucharystię, czy to indywidualnie czy w koncelebrze, każdego kapłana, któremu prawo kościelne nie zabrania sprawowania Mszy św.³⁶. Chodziłoby głównie o tych kapłanów, którzy są w podróży, w kraju lub zagranicą, albo nie mają stałego obowiązku sprawowania Mszy św. ze względu na dobro wiernych (księża studenci i profesorowie, pracownicy różnych instytucji kościelnych, księża seniorzy itp.). Poniższe refleksje dotyczą takiego rozumienia „gościnności eucharystycznej”.

W posłudze uświęcania (*munus sanctificandi*) wypełnianej przez kapłanów pierwsze i najważniejsze miejsce powinno zajmować sprawowanie Eucharystii. Wynika to ze związku, jaki istnieje między Eucharystią i kapłaństwem. Kapłaństwo jest dla Eucharystii, a bez kapłaństwa nie ma Eucharystii. W czasie liturgii sakramentu święceń biskup przekazując

³² EdE nr 45.

³³ „Katolickim kapłanom jest zabronione koncelebrowanie Eucharystii z kapłanami lub szafarzami kościołów lub wspólnot kościelnych niemających pełnej wspólnoty z Kościołem katolickim”. KPK kan. 908. Instrukcja *Redemptionis Sacramentum* do ciężkich przestępstw przeciwko świętości Ofiary i sakramentu Najświętszej Eucharystii zalicza „koncelebrację Ofiary eucharystycznej razem z szafarzami Wspólnot kościelnych, które nie posiadają sukcesji apostołskiej ani nie uznają sakramentalnej godności święceń kapłańskich”. Kongregacji Kultu Bożego i Dyscypliny Sakramentów Instrukcja *Redemptionis Sacramentum*. *O tym, co należy zachować a czego unikać w związku z Najświętszą Eucharystią* (25 III 2004). Poznań 2004 nr 172 c. (=RS)

³⁴ NDE nr 104e.

³⁵ EdE nr 44.

³⁶ KPK kan. 903 stanowi, że „Chociaż kapłan jest nieznany rektorowi kościoła, powinien być dopuszczony do celebracji (Eucharystii), jeśli przedstawi pismo polecające własnego ordynariusza lub przełożonego, wystawione nie wcześniej niż przed rokiem albo można roztropnie uważać, że nie ma przeszkód do celebracji”. Zob. W. Góralski. *Celebret*. EK II kol. 1389; W komentarzu do KPK kan. 903 M. Pastuszko stwierdza, że jego celem nie jest „utrudnianie dopuszczania kapłana do ołtarza, a nawet ułatwia to, ale wymaga zwiększonej odpowiedzialności od rektorów kościoła”. *Najświętsza Eucharystia według Kodeksu Prawa kanonicznego Jana Pawła II*. Jedność: Kielce 1997 s. 70; por. RS nr 111.

władzę sprawowania Eucharystii wymaga, aby każdy kapłan czynił to wiernie i zgodnie z Tradycją Kościoła: „Przyjmij dary ludu świętego, które mają być ofiarowane Bogu. Rozważaj, co będziesz czynił, naśladuj to, czego będziesz dokonywał, i prowadź życie zgodne z tajemnicą Pańskiego krzyża”³⁷. Św. Jan Paweł II w Liście *Dominicae Coenae* (28 II 1980) napisał: „Eucharystia jest główną i centralną racją bytu sakramentu Kapłaństwa, który definitywnie począł się w momencie ustanowienia Eucharystii i wraz z nią. [...] Przez nasze święcenia [...] jesteśmy w sposób szczególny i wyjątkowy związani z Eucharystią. Jesteśmy niejako „z Niej” i „dla Niej”. Jesteśmy też za Nią w sposób szczególny odpowiedzialni. [...] Kapłan wypełnia swoje główne posłannictwo i objawia się najpełniej przy sprawowaniu Eucharystii...”³⁸.

Powstaje pytanie: Jak często kapłan powinien sprawować Mszę św.? Liczne dokumenty Kościoła oraz prawo kościelne zalecają kapłanom codzienną celebrację Mszy św., nawet bez udziału wiernych. Ponieważ w tajemnicy Ofiary eucharystycznej kapłani wypełniają swe główne zadanie i w niej sprawowane jest bez przerwy dzieło naszego odkupienia, dlatego Kościół „usilnie poleca codzienne składanie tej Ofiary, która nawet wtedy, gdy wierni nie mogą być obecni, jest aktem Chrystusa i Kościoła, w którym kapłan zawsze działa dla zbawienia ludu”³⁹. Jako dzieło Chrystusa i Kościoła celebracja Eucharystii zawsze odznacza się swoją skutecznością i godnością, w której kapłan wypełnia swoją posługę uwielbienia Boga i działa dla zbawienia ludzi. „Zaleca się przeto, aby kapłan w miarę możliwości codziennie sprawował eucharystyczną Ofiarę” (OWMR 19; por. DK 13). KPK uzasadnia to tym, że w Eucharystii „dokonuje się dzieło zbawienia [...] stanowi czynność Chrystusa i Kościoła, którą sprawując kapłani wypełniają swoje główne zadanie” (kan. 904)⁴⁰. Według *Dyrektorium o posłudze i życiu kapłanów* codzienne sprawowanie Mszy św. ma dla kapłana „niezastąpioną wartość”, nawet jeśli nie uczestniczy w niej żaden wierny. Kapłan powinien przeżywać ją „jako centralną chwilę dnia i codziennej posługi” oraz okazję „głębokiego i owocnego spotkania z Chrystusem”⁴¹. Papież Benedykt XVI w adhortacji *Sacramentum caritatis* podkreśla, że duchowość kapłańska ze swej istoty jest eucharystyczna. Powołując się na Propositio Synodu (nr 38) zaleca kapłanom „codzienną celebrację Mszy św., również wtedy, gdy nie uczestniczą w niej wierni”. Praktyka taka nie tylko ma zawsze wielką wartość dla Kościoła, ale również pomaga w „upodobnieniu się do Chrystusa i utwierdza kapłana w powołaniu”⁴².

Kapłani zwykle wypełniają to zalecenie Kościoła celebrując Mszę św. z ludem, która może być także koncelebracją wielu kapłanów z biskupem albo z innymi prezbiterami⁴³. Jeśli dobro wiernych tego nie wymaga, Kościół zaleca, aby kapłani Mszę św. koncelebrowali: „Jeżeli wzgląd na pożytek wiernych nie wymaga albo nie doradza, aby kapłani celebrowali pojedynczo, zaleca się koncelebrować” (OWMR nr 199). Podobną zasadę

³⁷ Pontyfikał rzymski. Święcenia prezbiterów nr 150. Dopiero od pontyfikatu Piusa IX (1846-1878) przyjmuje się zwyczaj, że gorliwi kapłani codziennie celebrowali Mszę św. Jeszcze CIC (1917) can. 805 zobowiązywał biskupów i przełożonych zakonnych, aby zachęcali kapłanów do celebracji Mszy św. przynajmniej w niedziele i święta nakazane. Pastuszko. *Najświętsza Eucharystia według Kodeksu prawa kanonicznego Jana Pawła II* s. 75.

³⁸ Jan Paweł II. *Dominicae Coenae* nr 2.

³⁹ Kongregacja Obrzędów Instrukcja *Eucharisticum mysterium* (25 V 1967) nr 44 (=EM).

⁴⁰ Pastuszko. *Najświętsza Eucharystia według Kodeksu prawa kanonicznego Jana Pawła II* s. 71-78.

⁴¹ Kongregacja ds. Duchowieństwa. *Dyrektorium o posłudze i życiu kapłanów*. Città del Vaticano 1994 nr 49.

⁴² Benedykt XVI. *Sacramentum caritatis* nr 80.

⁴³ Zob. Krakowiak. *Koncelebracja liturgii Mszy świętej i sakramentów* s. 54-65.

zawiera KPK precyzując, że należy zachować „swobodę do indywidualnego sprawowania Eucharystii, ale nie w czasie, w którym w tym samym kościele lub kaplicy jest koncelebra” (kan. 902). Koncelebra symbolizuje ponadto i umacnia braterskie więzy między kapłanami, gdyż „na mocy wspólnych święceń kapłańskich i posłannictwa wszyscy kapłani złączeni są wzajemnie węzłem głębokiego braterstwa” (EM 43)⁴⁴. Kapłanom, którzy nie mają obowiązku sprawowania jej z ludem indywidualnie, Instrukcja *Eucharisticum mysterium* zaleca koncelebrację Eucharystii „zarówno we wspólnotach kapłańskich, jak i w zgromadzeniach, zbierających się w ustalonych czasach i w innych podobnych okolicznościach. Ci, co żyją wspólnie lub służą temu samemu Kościołowi, niech chętnie zapraszają przygodnych kapłanów do swej koncelebry” (EM nr 47).

Msza św. koncelebrowana ukazuje jedność Kościoła wyrażającą się zgromadzeniem całej miejscowej wspólnoty przy jednym ołtarzu Chrystusa. W świetle eklezjologii i teologii Eucharystii oraz aktualnie obowiązujących ogólnych przepisów i wskazań Kościoła jest to zwyczajna i zalecana forma celebracji Mszy św. wtedy, gdy jest kilku kapłanów i nie mają obowiązku pojedynczego jej celebrowania dla dobra wiernych. Z zasady Msza św. koncelebrowana powinna być z udziałem ludu i ma zawsze pierwszeństwo przed jej sprawowaniem indywidualnym (nawet bez jednego posługującego). Koncelebracja Mszy św. podkreśla i buduje jedność wspólnoty kapłańskiej. Msza św. koncelebrowana w sposób właściwy dla liturgii ukazuje Kościół Jezusa Chrystusa, który zjednoczony w wierze, przy jednym ołtarzu, pod przewodnictwem kapłana (biskupa lub prezbitera) sprawuje Najświętszą Ofiarę jako jedna wspólnota kapłańska (kapłaństwa służebnego i wiernych), w której są różne urzędy, posługi i charyzmaty⁴⁵.

Kapłani pełniący posługę w parafiach, albo innych wspólnotach wiernych, z zasady przewodniczą sprawowaniu Mszy św. z ludem, niekiedy także nawet kilka razy w ciągu dnia. Według prawa kościelnego „Z wyjątkiem wypadków, w których zgodnie z prawem można kilka razy celebrować lub koncelebrować Eucharystię w tym samym dniu, nie wolno kapłanowi więcej niż jeden raz celebrować w ciągu dnia” (KPK kan. 905 § 1)⁴⁶.

Jak mają postępować ci kapłani, którzy nie mają obowiązku celebrowania Mszy św. „dla dobra wiernych”, czyli z ludem? Czy mają powstrzymać się od celebracji Eucharystii, czy może uczestniczyć w niej na sposób wiernych świeckich (*modo laicorum*) przyjmując tylko Komunię św.? Niestety, czasem jest to jedyna możliwość dla kapłanów uczestniczących w zagranicznych kongresach, sympozjach i innych spotkaniach. Np. w Niemczech nie tylko prezbiterzy, ale nawet biskupi, nie są dopuszczani do koncelebracji Mszy św. Tłumaczy się to tym, że wystarczy jeśli będą uczestniczyć w liturgii i przyjmą Komunię św. Zwyczaj taki (także w Polsce) pojawia się wśród księży w czasie urlopów w miejscach wypoczynkowych albo podczas zorganizowanych zagranicznych wycieczek. Czy taka praktyka jest teologicznie uzasadniona? Jak można rozwiązać problem tych kapłanów, którzy

⁴⁴ Kongregacja Sakramentów i Kultu Bożego. Instrukcja *Inaestimabile Donum* (3 IV 1980) nr 7: „Przywrócona w Liturgii zachodniej koncelebra ukazuje w sposób wyjątkowy jedność kapłaństwa. Dlatego też kapłani koncelebrujący winni być uważani za znak wyrażający tę jedność, na przykład: winni być obecni od samego początku koncelebry, mieć na sobie przepisane szaty liturgiczne, zajmować miejsce, które im przynależy jako kapłanom współofiarującym oraz wiernie przestrzegać innych norm związanych z godnym sprawowaniem obrzędu”.

⁴⁵ Jeśli kapłan nie może sprawować Mszy św. z ludem, ma prawo celebrować tylko z jednym posługującym (OWMR nr 252-253). Jedynie w wyjątkowych okolicznościach, „ze słusznej i rozumnej przyczyny” dozwolona jest Msza św. bez udziału nawet jednego wiernego (OWMR nr 254; por. KPK kan. 906).

⁴⁶ Zob. Krakowiak. *Koncelebracja liturgii Mszy świętej i sakramentów* s. 66-70.

są obecni w zgromadzeniu eucharystycznym, ale nie przewodniczą celebracji, ani nawet nie koncelebrują?

Instrukcja *Eucharisticum mysterium* podkreśla, że kapłani na mocy sakramentu święceń, w sprawowaniu Eucharystii działają w szczególny sposób „w osobistym zastępstwie Chrystusa”, dlatego „z uwagi na znak”, powinni w niej uczestniczyć „spełniając swe zadanie zgodnie z właściwym sobie stanem, tzn. odprawiając Mszę św., nie zaś komunikując tylko, jak ludzie świeccy” (EM nr 43; por. KL 28; KK 28). O ważności tego problemu świadczy to, że porusza go Instrukcja Kongregacji ds. Kultu Bożego i Dyscypliny Sakramentów *Redemptionis Sacramentum*. Ze względu na to, że celebacja Eucharystii stanowi „czynność Chrystusa i Kościoła, którą sprawując, kapłani wypełniają swoje główne zadanie” i dokonuje się w niej „ustawicznie dzieło zbawienia, kapłani powinni często odprawiać, a zaleca się usilnie codzienne odprawianie, nawet gdy nie ma wiernych”⁴⁷. Ponieważ celebacja Eucharystii jest czynnością Chrystusa i hierarchicznie zorganizowanego ludu Bożego, jest w ten sposób uporządkowana, aby „wyświęceni szafarze, jak i wierni, uczestniczyli w niej zgodnie ze swoim miejscem we wspólnocie Kościoła” (OWMR nr 17). Przypomina o tym również Instrukcja *Redemptionis Sacramentum*: „Jest więc lepiej, aby kapłani, którzy biorą udział w celebacji eucharystycznej, jeśli nie zwalnia ich od tego słuszną przyczyną, z zasady pełnili urząd posługi wynikający z przyjętych święceń, a więc by uczestniczyli jako koncelebransi, ubrani w szaty liturgiczne. Jeśli nie celebują, niech biorą udział ubrani we własny strój chórowy albo komżę nałożoną na sutannę” (RS nr 128; por. OWMR 114).

Zasady dopuszczenia obcego kapłana do sprawowania Mszy św. w kościele poza swoją wspólnotą określa *Kodeks prawa kanonicznego* w kan. 903⁴⁸. Kanon ten stanowi, że każdy rektor kościoła powinien dopuścić do sprawowania Mszy św., nawet jeśli kapłan jest mu nieznan, ale przedstawi ważny dokument potwierdzający przyjęcie przez niego sakramentu święceń. Chodzi zarówno o indywidualną celebację, jak i uczestnictwo w koncelebracji. Teologiczna podstawa „zaproszenia” kapłana do koncelebracji Eucharystii wynika także z liturgii sakramentu święceń. Obowiązujący *Pontyfikał rzymski* wymaga, aby w czasie udzielania święceń prezbiteratu uczestniczyli prezbiterzy Kościoła patrykularnego (diecezji), także inni kapłani oraz liczni wierni świeccy. Włożenie rąk na kandydatów do święceń, przekazanie pocałunku pokoju neoprezbiterom oraz koncelebracja Eucharystii, której przewodniczy biskup, oznaczają włączenie do wspólnoty prezbiterium diecezjalnego⁴⁹. Przyjęcie sakramentu święceń w Kościele partykularnym jest jednocześnie włączeniem we wspólnotę kapłańską całego Kościoła i teologicznym fundamentem kapłańskiego braterstwa. Odtąd prezbiterzy, w jedność ze swoim biskupem, będą pełnić w diecezji posługę przepowiadania, uświęcenia i kierowania. Z samego faktu przyjęcia sakramentu święceń każdy kapłan, stosownie do potrzeb Kościoła, za zgodą swojego biskupa, może wypełniać posługę w każdej wspólnocie wiernych.

„Gościnność eucharystyczna” może być również formą wypełniania zobowiązania do uczynków miłosierdzia, aby „podróżnych w dom przyjąć”. Kościół jako miejsce sprawowania Mszy św. jest prawdziwym domem Bożym, który jest otwarty dla

⁴⁷ RS nr 110; por. KPK kan. 904; EdE nr 11; EM nr 44. „Zaleca się przeto, aby kapłan w miarę możliwości codziennie sprawował eucharystyczną Ofiarę” (OWMR 19).

⁴⁸ Pastuszko. *Najświętsza Eucharystia według Kodeksu prawa kanonicznego Jana Pawła II* s. 64-70.

⁴⁹ „Prezbiterzy, jako rzetelni, troskliwi i konieczni współpracownicy stanu biskupiego, powołani do posługiwania ludowi Bożemu, chociaż poświęcają się różnym zadaniom, wraz ze swoim biskupem stanowią jedno prezbiterium”. RS nr 29; por. KK 28.

wszystkich, a zwłaszcza dla kapłanów. W nim przecież wypełniają oni główne funkcje związane z posługiwaniem ludowi Bożemu: przepowiadanie słowa Bożego i udzielanie sakramentów świętych. Już z tej racji każdy kapłan pozostający w jedności ze swoim biskupem i Kościołem, za zgodą proboszcza (rektora kościoła) ma prawo sprawować funkcje wynikające z sakramentu święceń, czyli również sprawowanie Mszy św.

Doskonalszym stopniem „gościnności eucharystycznej” może być propozycja ze strony miejscowego rektora kościoła (proboszcza), aby kapłan „gość”, jeśli spełnia wymagania prawa kanonicznego i prawa liturgicznego oraz wyraża taką wolę, przewodniczył celebracji Eucharystii. Byłoby to wskazane zwłaszcza wtedy, gdy kapłan odpowiedzialny za miejscową wspólnotę musiałby, dla dobra wiernych, sprawować drugą, a zwłaszcza trzecią Mszę św.⁵⁰. Takie postępowanie byłoby bardzo czytelnym znakiem sakramentalnego braterstwa kapłanów, którą wyraża i pogłębia celebracja Eucharystii. Inną formą „gościnności eucharystycznej” byłaby np. propozycja skierowana do kapłanów, którzy nie mają obowiązków duszpasterskich, częstszego w miarę ich możliwości, celebrowania Mszy św. w danej wspólnocie wiernych⁵¹. Jeśli byłoby to możliwe, miejscowy kapłan mógłby „przedłużyć” czas trwania tego sakramentalnego braterstwa, proponując kapłanowi gościowi po Mszy św. wspólne spotkanie przy herbacie lub kawie⁵². Wtedy „gościnność eucharystyczna” prowadziłaby do zwykłej ludzkiej gościnności wyrażającej się zaproszeniem do swego domu. Byłoby to również dobra okazja do wymiany myśli i omówienia aktualnych problemów pastoralnych.

⁵⁰ Normy prawa kanonicznego odnośnie do binacji i trynacji szeroko omawia M. Pastuszko. *Najświętsza Eucharystia według Kodeksu prawa kanonicznego Jana Pawła II* s. 86-94.

⁵¹ Byłoby to wskazane zwłaszcza wtedy, gdy miejscowi duszpasterze musieliby binować z powodu konieczności sprawowania Mszy św. obrzędowych (zawarcie małżeństwa, pogrzeb), a na dany dzień było już przyjęte stypendium mszalne. Wtedy kapłan „gość” powinien aplikować wyznaczoną na daną godzinę intencję Mszy św., a proboszcz (rektor kościoła) przekazać mu stypendium mszalne w zwyczajowo przyjętej wysokości.

⁵² Istniał kiedyś taki zwyczaj: „ubi Missa, ibi kawa”.

Ks. Bartłomiej Matczak

Znaczenie czynnego uczestnictwa w Eucharystii w odkrywaniu i realizowaniu powołania

Czynne uczestnictwo i formacja są to dwa elementy nierozzerwalnie związane z pojęciem liturgii. Liturgia sama w sobie w sposób niezbywalny wymaga przede wszystkim formacji, która prowadzi do odkrycia bogactwa celebracji, ale także do czynnego i świadomego uczestnictwa. Chcąc natomiast mówić o nich, nie możemy oderwać ich od całego misterium życia chrześcijańskiego. Dlatego też mówiąc o sakramentach, a ściślej rzecz ujmując o Eucharystii, myślimy przede wszystkim o mistagogii, która jest czymś więcej niż tylko formacją i czymś więcej niż tylko wprowadzeniem w praktyczne rozumienie celebracji liturgicznej. Dlatego też, w gruncie rzeczy mówienie na temat znaczenia czynnego uczestnictwa w Eucharystii w odkrywaniu i realizowaniu powołania sprowadza się do tematu mistagogii.

Tekst, który pragnę teraz zaprezentować będzie oparty w dużej mierze o dwa dokumenty. Jeden z nich to *Dyrektorium Duszpasterstwa Służby Liturgicznej*⁵³, drugi zaś to tekst roboczy, jeszcze nie zatwierdzony i oczywiście nie opublikowany: *Służyć tym darem, jaki każdy otrzymał. Program formacyjny służby liturgicznej*. Wspomniane teksty mają na celu wprowadzić nas w sens całej formacji służby liturgicznej, ale także stawiają sobie bardzo wysokie wymaganie zaproponowania swoistego programu formacyjnego grup liturgicznych.

By lepiej zrozumieć temat chciałbym, żebyśmy na początku wyjaśnili sobie terminy zawarte w temacie przedłożenia: czynne uczestnictwo i powołanie. Chodzi bowiem o ukazanie ich prawdziwości i znaczenia semantycznego, w jakim będziemy się poruszali i w jakim poruszają się wspomniane dokumenty.

1. Czynne uczestnictwo wiernych w liturgii

Termin ten, choć z jednej strony wydaje się nam oczywisty, takim nie jest. Wokół niego narosło mnóstwo nieporozumień o charakterze – można powiedzieć – legendarnym. Termin ten pojawił się dość niedawno w języku kościelnym, a nadto liturgicznym. Pierwszym, który użył tego terminu w sposób oficjalny to Pius X w dokumencie *Tra le sollecitudine*⁵⁴. Oczywiście, papież w swoim dokumencie nie używa tego terminu w sensie novum, a jedynie sankcjonuje to, co wcześniej było obecne w myśli rozwijającego się aktywnie ruchu liturgicznego. Termin „czynne uczestnictwo” bardzo szybko stał się tematem nadrzędnym zarówno ruchu liturgicznego, jak i Soboru Watykańskiego II.

Bez wchodzenia w szczegóły związane z historią terminologii należy podkreślić, że tak szybko jak zyskała ona na popularności, tak też szybko stała się przyczyną niemałych problemów i dyskusji. Niestety w ferworze rozwoju idei soborowej „czynne uczestnictwo” zaczęło obierać kierunek, który zdaje się być sprzeczny z ideą ruchu liturgicznego. Warto w tym momencie przytoczyć tekst pochodzący z adhortacji Papieża Benedykta XVI *Sacramentum caritatis: Sobór Watykański II słusznie położył szczególny nacisk na czynne, pełne i owocne uczestnictwo całego Ludu Bożego w celebracji eucharystycznej. Na pewno odnowa dokonana w minionych latach przyczyniła się do znaczącego postępu, jak tego pragnęli Ojcowie soborowi. Niemniej jednak nie powinniśmy ukrywać faktu, że niekiedy widoczne było pewne*

⁵³ Konferencja Episkopatu Polski, *Dyrektorium Duszpasterstwa Służby Liturgicznej*, Kraków 2009.

⁵⁴ Pius X, Motu Proprio *Tra le sollecitudine*, 22 XI 1903, AAS 36 (1903-1904) 332-348.

niezrozumienie znaczenia tegoż uczestnictwa. Wypada przeto jasno stwierdzić, że przez to wyrażenie nie rozumie się jedynie prostej zewnętrznej aktywności podczas celebracji. W rzeczywistości czynne uczestnictwo, którego pragnął Sobór, winno być rozumiane w sensie głębszym, począwszy od większej świadomości tajemnicy, która jest celebrowana, aż do jej związku z codzienną egzystencją. Nadal w pełni ważne jest polecenie soborowej konstytucji *Sacrosanctum Concilium*, która wzywała wiernych, by nie uczestniczyli w liturgii eucharystycznej „jak obcy i milczący widzowie”, ale by „w świętej czynności uczestniczyli świadomie, pobożnie i aktywnie”. Sobór rozwijając refleksję, postulował, by wierni „byli kształtowani przez słowo Boże, posilali się przy stole Ciała Pańskiego i składali Bogu dzięki, a ofiarując niepokalaną hostię nie tylko przez ręce kapłana, lecz także razem z nim, uczyli się samych siebie składać w ofierze dzień po dniu, by za pośrednictwem Chrystusa doskonalili się w zjednoczeniu z Bogiem i wzajemnie z sobą”⁵⁵.

Benedykt XVI dbał przede wszystkim o poprawne, soborowe rozumienie tego, czym jest aktywne uczestnictwo. Z punktu widzenia formacji liturgicznej, a szczególnie formacji zespołów Liturgicznej Służby Ołtarza, ten postulat jest fundamentalny, o czym będziemy jeszcze mówić.

2. Powołanie w sensie szerokim i wąskim

Mówiąc o powołaniu musimy uwzględnić różne elementy, które w sensie teologicznym wypływają ze źródeł Objawienia. Podstawowym powołaniem chrześcijanina jest bliskość z Bogiem osiągająca swoje dopełnienie w życiu wiecznym. Chodzi zatem o coś, co za św. Pawłem możemy określić chrystoformizacją. Oby ukształtował się we mnie Chrystus. Powołaniem naszym jest zatem świętość. W tym znaczeniu mówimy o powołaniu w sensie szerokim. Jest to powołanie powszechne.

Obok tego znaczenia ogólnego istnieje jeszcze jedno – wąskie znaczenie. Chodzi tu o powołanie szczegółowe do wykonywania pewnych jasno określonych zadań. W rozumieniu teologicznym, możemy nazwać to powołaniem o charakterze eklezjologicznym. Każdy bowiem wierny swoje życie powinien odkrywać jako powołanie do świętości realizowane na różnych odcinkach zaangażowania eklezjalnego.

Jedno i drugie rozumienie powołania nie staje w opozycji do siebie. Powszechne powołanie do świętości realizuje się nie inaczej jak poprzez odkrywanie własnego miejsca we wspólnocie Kościoła. Droga każdego chrześcijanina, rozpatrywana w kontekście powołania, jest drogą realizacji zadań i odpowiedzi na Boże wezwanie i Boży dar. Każde powołanie wiąże się zatem z wezwaniem, ale i z konkretnym darem, jakim wierzący zostaje obdarowany dla dobrego, wiernego wykonywania swoich zadań.

Dyrektorium Służby Liturgicznej idzie właśnie w tym kierunku. Droga służby liturgicznej widziana jest właśnie w tej eklezjologicznej perspektywie. Każdy etap formacyjny widziany jest w perspektywie powołaniowej: *Wśród posługujących przy sprawowaniu Eucharystii Kościół wyróżnia lektora i akolitę, zapraszając ich nie tylko do spełniania funkcji, lecz powierzając im również posługę we wspólnocie wierzących. Kościół przekazuje im od Boga dar i powierza im zadania, które mają spełniać „na stałe”. Nie można tej „stałości” rozumieć inaczej, niż jako odpowiedź na powołanie, które Bóg daje człowiekowi. Żadna inna racja i żadne inne zaproszenie nie są wystarczającym uzasadnieniem dla trwania w posłudze przez całe życie. Wspomniane posługi (ministeria) są misją, którą biskup powierza świeckim mężczyznom we wspólnocie Kościoła. Rozpoczyna się ona w liturgii i w niej znajduje uwieńczenie, ale obejmuje także zadania akolity i lektora w codziennym życiu wspólnoty (DSL 32).*

⁵⁵ Benedykt XVI, Adhortacja apostolska *Sacramentum Caritatis*, 22 II 2007, AAS 99 (2007) 52.

Kolejny rok formacji ma za zadanie głębsze wprowadzenie w tajemnicę Kościoła i odnalezienia swego miejsca w tej wspólnotcie. Uczestnicy formacji, którzy przeżywają ją w szkole średniej, zbliżają się do egzaminu dojrzałości i wyboru dalszej drogi życia. Formacja we wspólnotcie służby liturgicznej powinna im pomóc dokonać rozeznania w świetle słowa Bożego i tajemnicy powołania człowieka oraz podjąć właściwe decyzje dotyczące dalszego etapu życia (DLS 95).

Obok tych ogólnie pojętych zadań dotyczących wykonywania funkcji czy posługi w zgromadzeniu wiernych, Dyrektorium idzie jeszcze dalej, podając pewne subtelne wskazówki o szerszym znaczeniu, wybiegającym dość daleko od zadań Służby liturgicznej: *Poszczególne osoby rozeznają także, czy wybrana przez nich funkcja jest tą, którą pragną dalej spełniać, czy też doszli do wniosku, że należy ją zmienić. Przygotowują się też do przyjęcia błogosławieństwa do pełnienia funkcji, którą rozeznali jako powołanie (DLS 96).*

Wszystko to jednak odbywa się w niezmiennym kontekście powszechnego powołania do świętości: *Kandydaci na lektorów i akolitów, przyjmując powołanie, jakim ich Bóg obdarzył, powinni wytrwale dążyć do świętości, prowadzeni przez Ducha Świętego. Kościół wspiera ich na tej drodze duchowego wzrastania zapraszając do czynnego uczestnictwa w życiu wspólnoty i realizację programu formacyjnego, który został dla nich przygotowany (DLS 118).*

W kontekście parafialnych szkół formacji Dyrektorium proponuje: *Tą drogą może się rozwijać parafialna szkoła formacyjna, pomagająca wiernym świeckim odkrywać i realizować powołanie do świętości, która jest właściwą miarą życia chrześcijańskiego. Główną racją udzielanego błogosławieństwa jest wyproszenie u Boga potrzebnych łask i równocześnie potwierdzenie przez Kościół, że dana osoba dobrze rozeznała swoje powołanie i zostaje „posłana” do wspólnoty, by zgodnie ze swoim charyzmatem służyć Bogu i ludziom.*

Na uwagę w kontekście tematu podjętego przeze mnie zasługują dwa ostatnie teksty, które bezpośrednio wpisują się w zagadnienie powołania. Pierwszym powołaniem jest świętość, która jest właściwą miarą życia chrześcijańskiego. Kolejnym etapem jest odkrywanie własnego miejsca w rzeczywistości Kościoła, a szczególnie w kontekście liturgicznym. Zgodnie z tezą stawianą przez Dyrektorium, na każdym etapie formacji ważne jest podkreślanie, iż bycie ministrantem, akolitą, lektorem czy też kantorem musi być odczytywane w kontekście powołania. Nie można ograniczyć się jedynie do wykonywania określonej funkcji czy posługi. Każda czynność wykonywana przy ołtarzu musi być oparta o wewnętrzną zgodność tego co mi powierzono, z tym co jest pragnieniem mojego serca. Z tego też tytułu istotnym problemem jaki staje przed nami jest świadomość formacyjna zmierzająca do odkrywania swojej drogi.

Rola formacji na drodze odkrywania powołania

Po omówieniu podstawowych terminów dotyczących podjętego zagadnienia, postaram się teraz ukazać, na ile te dwie rzeczywistości spotykają się ze sobą w procesie formacji. Dla każdego, który choć trochę otarł się o formację zespołów Służby Liturgicznej Ołtarza jest oczywiste, że te dwie rzeczywistości muszą się spotkać ze sobą, choć doprowadzenie do tego spotkanie jest czymś niebywale trudnym.

Pochylając się nad programem formacyjnym, na pierwszy rzut oka możemy jasno stwierdzić fakt, iż jego ideą przewodnią jest mistagogia. Wszystko to, wokół czego oscylują spotkania jest oparte na metodzie mistagogii czyli powolnego odsłaniania tajemnic wiary przed członkami zespołów służby liturgicznej. Zatem w jaki sposób rozumiana jest tu mistagogia?

Mistagogia odsłania przed człowiekiem świat współpracy z Bogiem. Jest to metoda, której istotną cechą jest wprowadzenie w misterium. Chodzi przede wszystkim o misterium obecności i działania Chrystusa. Służba w liturgii jest udziałem w tym misterium, więc formacja służby liturgicznej musi mieć charakter odsłaniania przed kandydatami rzeczywistości, która kryje się poza zasłoną słów i znaków⁵⁶.

Metoda mistagogii wymaga zatem nie tylko wiedzy, ale przede wszystkim cierpliwości. Jest ona powolnym i systematycznym wprowadzaniem, a może lepiej, odsłanianiem rzeczywistości misterium, w którym uczestniczą wierni. Wydaje się być koniecznym uwrażliwienie na pewną pokusę, która towarzyszy wielu duszpasterzom. Pokusa ta zawiera się w stwierdzeniu: wszyscy do wszystkiego. Polega ona na natychmiastowym, przyśpieszonym wprowadzeniu członków zespołów służby liturgicznej w wykonywanie zadań. Jej zagrożenia są bardzo duże i należy wymienić choć kilka z nich: szybkie znudzenie, brak jasno określonej drogi i przede wszystkim odejście od formacji rozumianej w sensie integralnej antropologii na rzecz zwykłego wykształcenia technicznego. Mistagogia pozwala natomiast widzieć drogę, która wiedzie do pełni przeżycia swojego życia, jako drogi cierpliwego kroczenia za Chrystusem.

Program formacyjny zaproponowany przez komisję do spraw duszpasterstwa Służby liturgicznej zakłada kilka istotnych elementów, które wynikają z przyjętej metody.

3.1. Zaproszenie – wezwanie – powołanie

Ten pierwszy krok jest odkryciem prawdy o inicjatywie samego Boga. To Bóg jest pierwszym zapraszającym do współpracy w swoim dziele. Powołanie i jego świadomość leży u podstaw duszpasterskiej działalności Kościoła. Mówiąc o jakimkolwiek działaniu pastoralnym, musimy mieć przed oczyma tę perspektywę powołaniową. Bóg wzywa – człowiek odpowiada. Mistagogia powołanie zakłada u swoich fundamentów. Jest ona wzbudzaniem świadomości, że Chrystus jest tym, który zaprasza wzywa i powołuje. W tej perspektywie możemy zobaczyć, jak istotne jest u samego początku wzbudzenie w członkach zespołów służby liturgicznej tej świadomości. Służba przy ołtarzu nie jest tylko infantylnym zaangażowaniem na rzecz wspólnoty, ale jest przede wszystkim odpowiedzią na wezwanie jakie do człowieka kieruje Bóg. To wezwanie z czasem będzie się rozwijało i dojrzywało, dlatego też tak istotne jest pobudzenie nieustanne tej pierwszej świadomości o byciu powołanym.

Warto też nadmienić, że program formacyjny stara się być bardzo precyzyjny w odniesieniu do terminologii i zakłada, że *W odniesieniu do dzieci mówimy bardziej o zaproszeniu niż powołaniu, choć w tych pierwszych doświadczeniach człowieka jest już ukryty załączek powołania. Potem to doświadczenie się wzmacnia, staje się wyraźniejszym wezwaniem do pójścia za Panem. Wtedy świadomość powołania rośnie. Jednak zazwyczaj dopiero w wieku dorosłym człowiek ma głębszą świadomość, czym jest powołanie i jak to powołanie odnosi się również do posługiwania w liturgii.*

Patrząc na to z perspektywy metody mistagogicznej, która w swoisty sposób przez formację i czynne uczestnictwo w liturgii prowadzi do pogłębienia świadomości religijnej wiernych, jest to nic innego jak droga rozwoju i dorastania. Udział w Eucharystii niewątpliwie wzmacnia tę świadomość. Na każdym etapie trzeba zatem wzbudzać, czy może lepiej rozbudzać i podtrzymywać tę świadomość. Eucharystia i udział w niej, nie tylko niedzielny ale także tygodniowy, pozwalają na odkrywanie tej prawdy, ale także na jej weryfikację. Członkowie zespołów Służby Liturgicznej Ołtarza poprzez udział w świętych

⁵⁶ Tekst roboczy w wersji elektronicznej.

misteriach pogłębiają bowiem swoją relację z Chrystusem, a przez to odkrywają swoje bycie w Kościele w perspektywie powołaniowej. Stąd tak istotne jest, by w posłudze, w wypełnianiu swoich funkcji ministranci widzieli zadania, ale także wyrabiali w sobie postawę służebną, która staje się miejscem odkrywania powołania.

Zamysłem programu formacyjnego jest zatem nie tylko budowanie umiejętności, ale przede wszystkim wprowadzanie na drogę duchowości, którą możemy określić duchowością służebną. Dlatego też, każdy kolejny etap formacji ma rozpoczynać się od modlitwy, która wskazuje nam na Boga, który zaprasza, wzywa i powołuje. W modlitwie tej nie może zabraknąć prośby o rozeznanie Chrystusowego wezwania.

Sięgając do Obrzędu Błogosławieństw Służby Liturgicznej znajdziemy potwierdzenie wszystkiego tego, co zostało do tej pory powiedziane: *Boże, Ojczy wszechmogący, Ty powołujesz ludzi do pełnienia świętych funkcji w zgromadzeniu liturgicznym, spraw, aby zebrani tu kandydaci i kandydatki w pełni stawali się Twoimi uczniami, odczytując swoje powołanie...*⁵⁷.

3.2. Trwanie – wzrastanie i dojrzewanie

Kolejny etap formacji jest drogą umacniania w realizacji powołania. Powołanie to jest przeżywane w sposób dojrzały i prowadzi do konkretyzowania się postaw i miejsca w zgromadzeniu liturgicznym. Na tym etapie, co wynika ze wskazań programu formacyjnego, już nie ma mowy o jakimś szczególnym wyrażaniu idei powołania. Chodzi bowiem o pogłębienie i utwierdzenie. Zatem powołanie odkryte ma być teraz umacniane i rozwijane. Drugi cykl formacji zwraca uwagę na realizację tego powołania w życiu także pozaliturgicznym.

3.3. Posłanie – Posługiwanie – Świadczenie

Ten ostatni etap określane jest jako posłanie do bycia świadkiem Chrystusa w świecie. Członek Służby Liturgicznej ma dojść do poziomu posłania, do poczucia, że powołanie jakim obdarza go Bóg, jest jednocześnie posłaniem do realizacji misji ewangelizacyjnej w świecie.

4. Eucharystia i powołanie

Formacja ma za zadanie odkrywać przed członkami zespołów liturgicznych rolę powołania, a przede wszystkim ma stawać się drogą do odkrywania swojego miejsca w świecie i Kościele. W tym procesie formacyjnym najwyższą moc formacyjną ma Eucharystia. Jak wspominałem wcześniej, to w niej weryfikuje się rozumienie służby jako powołania i wezwania ze strony Boga. By tak się stało, potrzeba kilku istotnych elementów, bez których nie ma mowy o pełnym, integralnym ukształtowaniu człowieka.

Pierwszym elementem jest centralne znaczenie Eucharystii. Członek Służby Liturgicznej musi rozumieć, że to w Eucharystii streszcza się jego życie, że stoi ona w centrum wszelkiej działalności Kościoła. Prawda ta musi być wyrażona zgodnie z pedagogiką wieku. Ministranci czy członkowie zespołów żeńskich muszą rozumieć, że bycie ministrantem to służba Chrystusowi Eucharystycznemu, którego trzeba odkrywać. Tego typu zadanie, jest niczym innym jak odkrywaniem na nowo faktu, iż Eucharystia jest źródłem i szczytem życia chrześcijańskiego.

Kolejnym, drugim elementem, jest odkrywanie relacji personalnych. Eucharystia i udział w niej ma prowadzić wiernych, a szczególnie członków Służby Liturgicznej do odkrywania Chrystusa jako osoby. Relacja personalna pozwala na wejście w dialog.

⁵⁷ Obrzęd błogosławieństw służby liturgicznej, Kraków 2012, s 13

Eucharystia jest najlepszym miejscem do odkrywania tej relacji. To w niej Chrystus mówi, naucza, to w niej człowiek może odpowiedzieć w pełni Bogu na to, do czego Ten go wzywa. Zatem wchodzimy tu w perspektywę odkrywania głosu Boga, który wzywa, umacnia i wreszcie posyła. To w Eucharystii Bóg jest tak blisko człowieka, że już na ziemi bliżej być nie może. Tego typu ukierunkowanie formacji liturgicznej pozwala młodym ludziom na widzenie swojego życia w perspektywie szerokiej. Zatem, skoro Bóg jest Bogiem bliskim, skoro zaprasza mnie do relacji ze sobą, to w sensie ścisłym obdarza mnie powołaniem w sensie szerokim, o którym mówiliśmy na początku. Tym powołaniem jest powołanie do bliskości ze sobą. W perspektywie formacji zespołów liturgicznych należy nadmienić, że tego typu droga jest długa i wymaga dostosowania metod formacyjnych. Trzeba, stosując metodę mistagogii, wprowadzać młodych ludzi na drogę takiej relacji z Chrystusem.

Trzecim elementem, równie istotnym jest miłość do służby wykonywanej podczas Mszy świętej. Ten element ma znaczenie bardziej szczegółowe i prowadzi do odkrywania miejsca w zgromadzeniu wiernych. Członek zespołu Służby Liturgicznej musi mieć świadomość, że mamy do czynienia z formacją, która prowadzi do odkrycia swojego powołania, czyli do odnalezienia swojego miejsca we wspólnocie Kościoła, a nie drogą kariery i zdobywania kolejnych odznaczeń. W formacji i przeżywaniu Eucharystii jest to element najtrudniejszy. Z punktu widzenia pedagogiki bowiem młody człowiek zawsze będzie miał tę drugą perspektywę. Dlatego też przed prowadzącymi czy animatorami liturgicznymi stoi ogromne zadanie, by najpierw budować drogę ku Bogu, a potem drogę ku teorii i praktyce służenia przy ołtarzu.

Odrębnym zagadnieniem, już nakreślonym w tym referacie, jest kwestia relacji jaka zachodzi pomiędzy powołaniem do zespołów Służby Liturgicznej Ołtarza, a powołaniem do życia kapłańskiego czy zakonnego. Problematykę tę niejako spontanicznie wymusza cytowany już punkt Dyrektorium. Pierwszym założeniem, jakie tu musimy zrobić, jest stwierdzenie, że cały program formacyjny skupia się na powołaniu do świętości rozeznawanym na poszczególnych etapach. Fakt ten nie wyklucza jednak możliwości rozeznania powołania w formie szczegółowej jako powołania do służby w Kościele poprzez sakrament święceń. Znamienny pozostaje fakt, że w zasadzie wszystkie przemówienia papieża do ministrantów ukierunkowane są na ten fakt. Zespoły Służby Liturgicznej Ołtarza widziane są jako kuźnia późniejszych powołań kapłańskich. Dlatego też wobec nich używa się często stwierdzenia – szkoła budzenia powołań kapłańskich i zakonnych. Jest to fakt niezbywalny, o którym nie możemy zapominać. Upraszczając ten model możemy stwierdzić, że tam gdzie są dobrze prowadzone zespoły Służby Liturgicznej Ołtarza, tam są powołania. Oczywiście stwierdzenie to jest dużym uproszczeniem, niemniej jednak w nim odkrywamy mądrość duszpasterstwa powołań. Kontakt z kapłanami, a przede wszystkim rozbudzanie miłości do Eucharystii, daje młodym ludziom możliwość odkrywania w sobie pragnienia do pełniejszego zaangażowania się w sprawy boże.

Należy jednak przestrzec wszystkich duszpasterzy przed instrumentalnym traktowaniem członków Służby Liturgicznej Ołtarza. Celem formacji nie jest sakrament święceń, ale wychowanie do liturgii i przez liturgię. Młody człowiek w procesie formacyjnym ma dochodzić do samodzielnej i dojrzałej decyzji dotyczącej Jego przyszłości, co w naszej perspektywie rozumiemy jako odkrycie własnego powołania jakim został obdarowany.

O. Nikodem Kilnar OSPPE

Święto Muzyki Kościelnej 2014 r.

Czcigodni Współbracia w Kapłaństwie! Kochani Bracia i Siostry Muzycy Kościelni!

Przyjmijcie serdeczne pozdrowienia od Tronu Jasnogórskiej Pani. Przeżywamy Święto Muzyki Kościelnej, które łączymy ze wspomnieniem św. Cecylii, dziewicy i męczennicy, patronki muzyki i śpiewu kościelnego. W tym szczególnym czasie, duszpasterze muzyków kościelnych zapraszają nas, abyśmy przeżyli ten czas na rekolekcjach, dniach skupienia, warsztatach liturgiczno-muzycznych, sympozjach i kongresach. Organizowane są liczne koncerty, które przyczyniają się do podnoszenia poziomu wielu chórów i zespołów wokalnie-instrumentalnych, stwarzając okazję do refleksji nad swoim powołaniem i uwielbienia Boga, Stwórcy wszelkiego piękna i dobra. Rok 2014-2015 przeżywamy pod hasłem „**Nawróćcie się i wierźcie w Ewangelię**”. Św. Jan pisze: „Jeżeli mówimy, że nie mamy grzechu to samych siebie oszukujemy i nie ma w nas prawdy”(1 J 1, 8). Słowa te ujmują „problem grzechu w jego perspektywie antropologicznej jako część integralną prawdy o człowieku, wpisują się jednak od razu w perspektywę Boską, w której grzech zostaje skonfrontowany z prawdą Bożej miłości: sprawiedliwej, wielkodusznej i wiernej, ujawniającej się nade wszystko w przebaczeniu i odkupieniu” (Jan Paweł II, *Reconciliatio et paenitentia*, 13)

Dlatego też istotne jest uznanie swego grzechu, co jest równoznaczne z „uznaniem siebie grzesznikiem, zdolnym do popełnienia grzechu i skłonnym do grzechu. Jest to konieczne do tego, by powrócić do Boga, gdyż pojednanie z Bogiem zakłada i obejmuje wyraźne i zdecydowane oderwanie się od grzechu, w który się popadło. Zakłada i obejmuje zatem czynienie pokuty w najpełniejszym tego słowa znaczeniu: żal, okazanie skruchy, przyjęcie postawy skruszonej, czyli wkroczenie na drogę powrotu do Ojca” (tamże). Prorok Ezechiel mówi: „Oto otwieram wasze groby i wydobywam was z grobów”(Ez 37, 12). Tymi grobami są nasze grzechy, z których chce nas wyzwolić Chrystus, który wyprowadził z grobu Łazarza, wskrzeszając go ze śmierci do życia, aby nam objawić tajemnicę życia i nieśmiertelności. Kościół święty zaprasza nas, abyśmy odważnie weszli na drogę dojrzałej wiary, która rodzi się ze słuchania Słowa Bożego, i w ten sposób przygotowuje nasze serca na przyjęcie Chrystusa Miłosiernego i przebaczącego, który przychodzi do nas w sakramencie pokuty i pojednania, aby odpowiedzieć na nasze grzechy swoim przebaczeniem. Dla nas muzyków kościelnych, uczestnictwo w codziennej Eucharystii jest wielkim darem, z Niej bowiem czerpiemy prawdziwe życie. Chrystus Pan w mowie eucharystycznej w Kafarnaum mówi: „Ja jestem chlebem żywym, który zstąpił z nieba. Jeśli ktoś spożywa ten chleb, będzie żył na wieki. Chlebem, który Ja dam, jest moje ciało [wydane] za życie świata... Jeżeli nie będziecie jedli Ciała Syna Człowieczego ani pili Krwi Jego, nie będziecie mieli życia w sobie. Kto spożywa moje Ciało i pije moją Krew, ma życie wieczne, a Ja go wskrzeszę w dniu ostatecznym” (por. J 6, 51-55). Podczas celebracji liturgicznych, pogłębiamy naszą osobistą relację z Chrystusem naszym Odkupicielem i Panem. Od tej relacji z Bogiem zależy kształt naszego chrześcijańskiego życia, posługiwania w Kościele i dawania świadectwa.

Życzę wszystkim duszpasterzom oraz muzykom kościelnym głębokiego zjednoczenia z Chrystusem, podążania drogą Miłości, która na Krzyżu zajaśniała swym blaskiem

objawiając swą moc, i w zmartwychwstaniu przywróciła nam życie wieczne. Niech Najświętsza Maryja Panna, która uwierzyła, że spełnią się słowa powiedziane jej od Pana (por. Łk 1, 45) uprosi nam wszystkim łaskę wiary, abyśmy mogli dostrzegać Chrystusa we wszystkich wydarzeniach naszego życia. Wraz z duszpasterzami muzyków kościelnych, Stowarzyszeniem Polskich Muzyków Kościelnych, Federacją Caecilianum, Polską Federacją Pueri Cantores, zapraszamy Was na VI Ogólnopolską Pielgrzymkę Muzyków Kościelnych (organistów, dyrygentów, chórów, scholi liturgicznych, kantorów i zespołów instrumentalnych) na Jasną Górę w dniu 28 marca 2015 r. Rozpoczęcie pielgrzymki o godz.10.00 w Bazylice Jasnogórskiej. Pełny program pielgrzymki zostanie ogłoszony w styczniu 2015 r. Liturgię i śpiewy podejmą muzycy kościelni diecezji gliwickiej. Niech Jasnogórska Królowa Polski ogarnia nas wszystkich płaszczem swojej opieki.

s. M. Iwona Kopacz PDDM

Formacja żeńskiej służby liturgicznej w programie formacyjnym służby liturgicznej

W programie formacyjnym służby liturgicznej zaprezentowanym w zeszłym roku, podobnie jak w Dyrektorium duszpasterstwa służby liturgicznej (dalej cytowane jako Dyrektorium DSL), o formacji żeńskiej służby liturgicznej mówi się dość ogólnie. W Dyrektorium temat ten zostaje podjęty dopiero w pkt. 51: *Trzeba więc jeszcze raz podkreślić, że ustanowienie na stałe świeckich mężczyzn do posługi lektora i akolity powinno się opierać na rozeznaniu powołania, danego przez Boga i odpowiednim przygotowaniu obejmującym nie tylko sprawy liturgiczne, lecz także zdolność podjęcia określonej misji we wspólnocie parafialnej. W tym duchu należy także formować wszystkie zespoły służby liturgicznej, zarówno męskie jak i żeńskie, od wieku dziecięcego aż po ludzi dorosłych.*

Ponownie wzmianka o żeńskich zespołach służby liturgicznej pojawia się w części poświęconej formacji młodszych i starszych ministrantów i młodszych członków scholi (*Dyrektorium DSL* 66; 67; 72; 76;80;) oraz w punktach poświęconych członkom młodzieżowych zespołów liturgicznych. Tutaj nie pojawia się co prawda określenie żeńskie zespoły służby liturgicznej, warto jednak podkreślić, że wskazuje ono na kształtujące się już w tym czasie konkretne ukierunkowanie na rodzaj spełnianej posługi w liturgii i poza nią, do którego poszczególne osoby czują się powołane i pociągane. I tak w pkt. 88b mamy mowę o grupie odpowiedzialnej za modlitwę powszechną, czy grupie komentatorów. Jest mowa także o grupie przynoszącej dary, zbierających składkę lub troszczących się o piękno i porządek w kościele. W tym punkcie mowa jest wreszcie o zespole psalterzystów czy też wyłonieniu się kilku mniejszych schól posługujących podczas różnych Mszy św. Wśród wszystkich wymienionych posług mogą znaleźć swoje miejsce członkinie żeńskich zespołów liturgicznych. Podobnie traktuje to zagadnienie rozdział poświęcony dorosłym. Dyrektorium zwraca uwagę na konieczność ich formacji i to zarówno, gdy przeszli przez wcześniejsze etapy formacji służby liturgicznej w zespołach dziecięcych i młodzieżowych, czy tym bardziej, jeśli odkryli pragnienie służenia swoim charyzmatem już jako osoby dorosłe.

Również w formacji do podjęcia posług lektora i akolity jest miejsce dla dziewcząt i kobiet, które pragną się zaangażować np. w formację młodszych członków scholi czy żeńskich zespołów służby liturgicznej, które podejmują posługę poza prezbiterium (por. *Dyrektorium DSL* 138). Dyrektorium mówi również o konieczności formacji organistów, kantorów i dyrygentów chóru, do których bardzo często w naszych parafiach zaliczają się żeńskie przedstawicielki służby liturgicznej. Mowa jest także o formacji zakrystianów, a nierzadko zdarza się, że w naszych kościołach nie są to już panowie, lecz panie, które podejmują się tej niełatwej posługi zadbania o to wszystko, co jest konieczne do utrzymania porządku zarówno w kościele, jak i w zakrystii czy wreszcie dookoła świątyni.

Formacja kandydatów i kandydatek na członków służby liturgicznej

Jak zatem ten ogólnie przedstawiony zarys formacji służby liturgicznej przedstawiony w Dyrektorium podejmuje program formacji służby liturgicznej?

Niestety, jak do tej pory, nie rozwija on zbyt tej tematyki. W części poświęconej kandydatom i kandydatkom na członków służby liturgicznej wskazuje on jedynie na to różnicowanie, nie podejmując szczegółowej tematyki na zespoły męskie i żeńskie, choć niektóre z zaproponowanych tematów mogłyby na taką specyfikę wskazywać. Oczywiście, jest możliwe prowadzenie na parafii grup koedukacyjnych zwłaszcza, gdy osoba odpowiedzialna za służbę liturgiczną jest jedna, ale... może warto jednak nie tylko postarać się o rozdzielenie tych grup, lecz również o znalezienie kogoś, kto tego parafialnego, a być może również diecezjalnego, duszpasterza służby liturgicznej wspomógł. Jakiś czas temu bowiem poruszaliśmy w tym gremium kwestię tego, że tam, gdzie pojawiają się dziewczęta w grupach rówieśniczych, chłopcy się wycofują, przestają się angażować, co w konsekwencji może prowadzić do zajmowania ich miejsc przy ołtarzu. Tymczasem, mądrze prowadzona formacja obu grup równolegle może ukazać bogactwo posług w liturgii, wśród których jest miejsce zarówno dla chłopców, jak i dla dziewcząt. Nie zapominajmy również o tym, o czym mówił św. Jan Paweł II, że „dobrze uformowana i prowadzona Służba Liturgiczna jest źródłem powołań kapłańskich” (przemówienie do ministrantów na Placu św. Piotra, 1 sierpnia 2001 r; cyt. za: „Niedziela”, 14/2012).

Dziecięce zespoły służby liturgicznej

W formacji dziecięcych zespołów służby liturgicznej program formacyjny zwraca uwagę, że wspólnym tematem wszystkich trzech lat formacji są znaki. W ten świat znaków wprowadzeni są zarówno ministranci, jak i członkowie scholi. Wszyscy powinni rozumieć znaki i poprzez nie wyrażać swoją wiarę. Treść wyrażona w widzialnych znakach objawia się również w śpiewie. Zarówno przez śpiew jak i poprzez znaki docieramy do niewidzialnego, ale obecnego pośród nas Zbawiciela.

Gdy ministranci spełniają swoje zadania, członkowie scholi śpiewają. Obydwie grupy są sługami tego samego misterium. Zadaniem pierwszej jest pomoc kapłanom w spełnianiu ich zadań oraz ukazanie zgromadzonym znaków, które przypominają o Chrystusie i dokonujących się w liturgii zbawczych wydarzeniach. Zadaniem drugiej grupy jest wyrazić przeżywane misterium w śpiewie, ukazując w ten sposób jego szczególne piękno i pomagając wiernym uczestniczyć w nim w sposób bardziej świadomy, czynny i owocny.

Dlatego tematy formacyjne, podejmowane zarówno w chłopięcych jak i dziewczęcych zespołach służby liturgicznej, są w dużej części takie same. Dotyczą bowiem rozumienia tych samych obrzędów i kształtowania w sobie odpowiednich postaw. Odmienna jest tylko zewnętrzna funkcja, dlatego obydwie grupy mają inny rodzaj ćwiczeń.

Prawda ta wyrażona jest również w terminologii, która jest używana w programie formacyjnym. Nazwy poszczególnych etapów formacji, a także kolejnych spotkań w grupach, nie wskazują wyraźnie ani grupy chłopców ani grupy dziewcząt. Wskazują natomiast temat i zadanie, które obydwie grupy powinny podjąć, każda zgodnie z własnym charyzmatem. Terminologia odnosząca się wyraźnie do męskiej i żeńskiej służby liturgicznej pojawia się dopiero w „Notatnikach”. Chłopcy otrzymają notatniki ministranta, a członkinie żeńskich zespołów liturgicznych otrzymają notatniki im właściwe. Program formacyjny w wersji roboczej nazywa je notatnikiem członków scholi, ale może warto jeszcze poszukać innej, bardziej odpowiedniej nazwy, obejmującej nie tylko członków scholi, którymi przecież nie muszą być tylko dziewczynki, gdyż równi dobrze mogą się tu odnaleźć chłopcy pragnący śpiewać, a niekoniecznie widzący siebie w bezpośredniej posłudze przy ołtarzu. A z drugiej strony do tych żeńskich zespołów służby liturgicznej mogą należeć osoby, które

nie czują się mocne w śpiewie, ale jednak chciałyby podjąć posługę w liturgii chociażby jako osoby przynoszące dary czy dbające o piękno celebracji i panujący w niej porządek.

Formacja w okresie gimnazjum

Wszystko to, co zostało powiedziane wyżej w odniesieniu do kandydatów i kandydatek, jak i młodszych członków służby liturgicznej, będzie się analogicznie odnosiło się do formacji grup gimnazjalnych czy też grup młodzieżowych i dorosłych.

Na etapie gimnazjum warto zwrócić szczególną uwagę na prowadzenie osobnych grup chłopięcej i dziewczęcej służby liturgicznej. Jest to czas, kiedy młody człowiek w sposób szczególny zaczyna się identyfikować ze swoim środowiskiem rówieśniczym. Zatem, nawet jeśli podejmowane na tym etapie formacji tematy będą jednakowe dla obu grup, to ich przeżywanie, rozumienie i wyrażanie będzie różne zarówno dla chłopców jak i dla dziewcząt. Będą też inne potrzeby, jeśli chodzi o podejmowaną aktywność. Żeńskim zespołom służby liturgicznej warto wskazać na funkcje, jakie mogą one podejmować w liturgii. Pierwszą z tych funkcji jest odczytywanie wezwań modlitwy powszechnej, co wiąże się oczywiście z głębszą formacją modlitewną tych młodych ludzi. Druga funkcja to czytanie słowa Bożego w liturgii. Kolejna funkcja to psalmista, który wykonuje psalm responsoryjny. Jest to również funkcja tylko dla tych, którzy posiadają odpowiednie warunki głosowe, ale rozumienie znaczenia psalmu w liturgii i umiejętność modlitwy psalmami powinni rozwijać wszyscy.

Jest zrozumiałe, że we wprowadzeniu do tego rodzaju posługiwania w liturgii, konieczne są ćwiczenia dykcyjne, głosowe i muzyczne. Pojawiają się one już we wspólnej dla wszystkich formacji, ale więcej uwagi poświęcają im ci, którzy pragną włączyć się w służbę przez czytanie lub śpiew. Program formacyjny podkreśla w tym miejscu konieczność dokonania wyboru funkcji, która danej osobie jest szczególnie bliska i w której najlepiej wyrażają się otrzymane przez nią od Boga talenty.

Jeśli młodzi chłopcy i dziewczęta dokonują wyborów kierując się wiarą, miłością Boga i ludzi, to przez takie działania promieniują Ewangelią w swoim środowisku. Jest to szczególnie ważne w kontekście całościowej formacji gimnazjalistów, która jest ukierunkowana na przygotowanie do przyjęcia sakramentu bierzmowania.

Formacja grup młodzieżowych i dorosłych

Formacja grup młodzieżowych i dorosłych odbywa się w różnych grupach. Każda z nich jest równocześnie grupą formacyjną i zespołem odpowiedzialnym za określone funkcje w liturgii. Jedną grupę stanowią posługujący przy ambonie, drugą posługujący przy ołtarzu, a trzecią posługujący przez śpiew. Program formacyjny przewiduje również sytuację, w której członków służby liturgicznej jest więcej. I zaleca, aby powstawały bardziej specjalistyczne grupy. Z grona lektorów może się wyłonić osobna grupa modlitewna odpowiedzialna za modlitwę powszechną, a także grupa komentatorów. Z grona akolitów może się wyłonić grupa posługująca przy ołtarzu i miejscu przewodniczenia, a także grupy przynoszących dary i zbierających składkę lub troszczących się o piękno i porządek w kościele. Ze scholi może się wyłonić grupa psalterzystów, zespół grający na instrumentach dopuszczonych do wykorzystania w celebracjach liturgicznych, kilka mniejszych schół posługujących na różnych Mszach świętych (por. *Dyrektorium DSL* 88).

Na tym etapie formacji warto również zadbać o to, by osoby przynależące do grup młodzieżowych i dorosłych angażowały się równocześnie w formację młodszych człon-

ków służby liturgicznej. Będzie to z jednej strony elementem formacyjnym, pokazującym, że funkcje podejmowane podczas liturgii powinny wychodzić poza nią (por. *Dyrektorium DSL 122*). Dlatego właśnie z tych grup powinni również wywodzić się animatorzy, których zadaniem właśnie jest prowadzenie grup dzieci i młodzieży (por. *Dyrektorium DSL 134nn*). Jest to konkretny wymiar zaangażowania członków zespołów liturgicznych w życie lokalnej wspólnoty Kościoła.

Zarówno młodszy chłopcy jak i dziewczęta, a następnie młodzież potrzebują mieć wzór, pewien ideał, do którego osiągnięcia będą dążyć podczas swojej formacji. Warto zatem zadbać, aby każda z tych grup mogła podążać drogą sobie właściwą, mając wsparcie również w osobach grupy te prowadzących. Jak też, by każda z tych grup mogła podążać sobie właściwą drogą przeżywania pewnych treści, która, jak zostało to wyżej powiedziane, będzie różna dla chłopców jak i dla dziewcząt, a co za tym idzie, warto dążyć do tego, aby docelowo w naszych parafiach grupy żeńskiej i męskiej służby liturgicznej były prowadzone oddzielnie, przez osobę do tego przygotowaną.

Wojciech Kosmowski

Oaza Jedności Diakonii Liturgicznej Ruchu Światło-Życie: przygotowania do Świątowych Dni Młodych w Krakowie 2016

1. Wstęp

W artykule tym przedstawione są przygotowania do ŚDM 2016 realizowane w różnych środowiskach Ruchu Światło-Życie, przede wszystkim w czasie tegorocznych rekolekcji Oazy Jedności Diakonii Liturgicznej (OJDL 2014).

Rekolekcje tego typu gromadzą przedstawicieli diecezjalnych diakonii liturgicznych z całej Polski. Z założenia jest to doroczne spotkanie poświęcone z jednej strony wymianie doświadczeń różnych środowisk zaangażowanych w liturgię w Polsce, dla których inspiracją jest dzieło Sługi Bożego Ks. Franciszka Blachnickiego realizowane w Ruchu Światło-Życie, a w przeszłości - także w Krajowym Duszpasterstwie Służby Liturgicznej. Z drugiej zaś strony - każde z tych spotkań jest poświęcone jakiemuś konkretnemu tematowi.

Spotkanie tegoroczne było czwartym tego typu: po oazach w Warszawie i Laskach pod Warszawą w latach 2011 i 2013 oraz w Częstochowie w 2012 r. Tegoroczny temat to: „Przygotowanie liturgii w czasie Świątowych Dni Młodych w Krakowie w 2016 r.”.

Należy podkreślić, że w środowiskach liturgicznych w Polsce pierwsza dyskusja na temat przygotowania celebracji w czasie ŚDM w Krakowie odbyła się podczas 65. Zebrania Duszpasterzy Służby Liturgicznej w Licheniu, w listopadzie 2013 r. Następnie w czasie 3. Oazy Jedności Diakonii Liturgicznej, której wiodącym tematem był „Charyzmat liturgii Ruchu Światło-Życie 50 lat po wydaniu Sacrosanctum Concilium” uczestnicy wykonali zadanie, które polegało na opracowaniu modelu przygotowania celebracji w czasie ŚDM 2016 (zadanie to jest do pobrania tu: <http://www.oaza.pl/cdl/index.php/pl/opracowania/zadania-liturgiczne>). Kilkoro z nich uczestniczyło we wcześniejszych latach w ŚDM, a wszyscy brali udział w przygotowywaniu liturgii dla setek, a nawet tysięcy wiernych podczas spotkań diecezjalnych i ogólnopolskich. Po dokładniejszym opracowaniu tego tematu, powstała prezentacja multimedialna oraz dwa dokumenty tekstowe. Były one rozważane w mniejszych grupach. Można je pobrać ze strony <http://www.oaza.pl/CDL>.

Materiały te były następnie umieszczone na płycie CD w „Teczce Roku 2014”, która z założenia powinna znaleźć się w każdym punkcie oazowym - miejscu, w którym odbywają się latem rekolekcje oazowe.

2. OJDL 2014 – przebieg

Czwarta Oaza Jedności Diakonii Liturgicznej odbyła się w dniach 3-5 października 2014 r. w Krakowie. Brały w niej udział 32 osoby (zapisane do grup) oraz dodatkowo około 10 osób dochodzących (uczestniczących w części elementów programu), w tym dwóch kapłanów i siostra zakonna. Reprezentowanych było 10 diecezjalnych diakonii liturgicznych.

Miejscem spotkania było Centrum Jana Pawła II, które jest zlokalizowane w pobliżu Sanktuarium Bożego Miłosierdzia w Łagiewnikach. Miejsce to było niegdyś miejscem pracy Karola Wojtyły w fabryce „Solvay”. Ufając, że dzieło ŚDM jest otoczone szczególnym wstawiennictwem świętego Jana Pawła II, o to wstawiennictwo szczególnie modlili się uczestnicy tych rekolekcji – sprawując liturgię przy Jego relikwiach.

Sanktuarium nie ma jeszcze miejsc noclegowych – uczestnicy spali zatem albo w do-

mach pielgrzymia albo u ludzi, którzy zgodzili się przyjąć ich w swoich mieszkaniach. W ten sposób warunki pobytu były zbliżone do tych, które będą w czasie ŚDM.

Źródłem i szczytem tych spotkań była wspólnie sprawowana liturgia: Eucharystia, Liturgia Godzin (Jutrznia i Nieszpory). Do Eucharystii uczestnicy przygotowywali się poprzez krąg liturgiczny, dzięki temu mogli lepiej wybrać albo opracować niektóre elementy celebracji, by były sprawowane z możliwie dużym pożytkiem duchowym dla wiernych. Eucharystia w dniu przyjazdu była sprawowana jako Msza dla małej grupy: dla uczestników rekolekcji. W sobotę Msza była celebrowana wraz z pielgrzymami w dolnym kościele, a w niedzielę – w górnym. Przez to doświadczenie i osobiste przeżycie lepiej można było zrozumieć misję przygotowujących się do posługiwania w diakonii liturgicznej w czasie ŚDM: by prowadzić uczestników ŚDM do spotkania z Chrystusem w liturgii i w ten sposób służyć Kościołowi.

W czasie spotkania odbyło się 5 konferencji. Dwie wygłosił ks. dr Stanisław Szczepaniec: o roli liturgii w budowaniu wspólnoty oraz o pracach Podkomisji ds. Służby Liturgicznej Komisji ds. Kultu Bożego i Dyscypliny Sakramentów Konferencji Episkopatu Polski. Ks. dr Stanisław Mieszczak SCJ także miał dwie konferencje – o roli Słowa w budowaniu wspólnoty oraz o koncepcji przygotowań liturgii w czasie ŚDM.

Niżej podpisany omówił prace Centralnej Diakonii Liturgicznej, pełnienie diakonii liturgicznej na różnych szczeblach formacji [zob. Prezentację o diakonii liturgicznej na stronie <http://www.oaza.pl/cdl/index.php/pl/multimedia/prezentacje>].

W małych grupach były omawiane tematy związane z pełnieniem różnych funkcji: służby liturgicznej w prezbiterium, funkcji poza prezbiterium, a także tych, które są związane ze śpiewem. Uczestnicy dzielili się doświadczeniami swoich diecezji, a także parafii. Odbyła się też prezentacja diecezjalnych diakonii liturgicznych (z użyciem zasobów internetowych oraz specjalnie przygotowanych na OJDL materiałów multimedialnych).

W internecie znajdują się dwa inne sprawozdania i świadectwa na temat tych rekolekcji, jedno z nich napisała Maria Zięba – DDL archidiecezji wrocławskiej (w dziale: „Aktualności” na stronie: www.oaza.pl/cdl), a drugie – Marek Szajda, także z DDL archidiecezji wrocławskiej (<http://www.wroclaw.oaza.pl/diakonie/liturgiczna/aktualnosci>).

3. Ankiety uczestników rekolekcji OJDL

Na zakończenie rekolekcji zostały przeprowadzone ankiety. Połowa uczestników rekolekcji odpowiedziała na nie. Postawiono w tych kwestionariuszach 4 pytania: jaki powinien być kierunek przygotowań zespołów liturgicznych posługujących w czasie ŚDM 2016 r., jakie powinny być niezbędne elementy spotkań przygotowujących do ŚDM, jaki powinien być sposób gromadzenia uczestników. Ostatnie pytanie było otwarte: inne uwagi i propozycje.

Wyniki ankiet były takie, jak przedstawiono poniżej.

Tab. 1. Wyniki ankiet uczestników OJDL 2014

Kierunek przygotowań zespołów	Utworzenie sprawnych zespołów liturgicznych odpowiedzialnych za posługi w prezbiterium, śpiew, służbę ładu, wyznaczenie liderów koordynujących szkolenia i rekolekcje w diecezji, organizowanie jednodniowych dni skupienia w diecezji (rozwiązanie korzystniejsze czasowo i finansowo), powrót do źródeł, unifikacja zachowań, ponowne odkrycie zaleceń Vaticanum II, comiesięczne
-------------------------------	---

	<p>spotkania formacyjne w temacie ŚDM, organizowanie praktycznych kursów i szkoleń ukierunkowanych na kształtowanie dużych zgromadzeń liturgicznych, rekolekcje powinny być organizowane przynajmniej dla prowadzących, a kursy dla pozostałych osób, na 3-6 miesięcy przed ŚDM powinny być rekolekcje diecezjalne i centralne, wspólna modlitwa, współpraca różnych ruchów, na centralnych spotkaniach odbywałoby się ujednoczenie tradycji oraz przekazanie wizji, na spotkaniach diecezjalnych miałyby miejsce pozyskiwanie zespołów; szkolenie, rekolekcje powinny mieć charakter otwarty, powinno mieć miejsce błogosławieństwo posługujących na ŚDM przez biskupów</p>
<p>Niezbędne elementy spotkań</p>	<p>Eucharystia, przygotowanie Eucharystii (krąg liturgiczny: wybór i przygotowanie tekstów, śpiewów, posług i funkcji), modlitwa – dzielenie się Słowem Bożym, krótkie konferencje i długie warsztaty, różnorodne celebracje liturgiczne, namiot spotkania, warsztaty – doskonalenie umiejętności, ćwiczenia praktyczne, przygotowanie różnych „scenariuszy” (tj. sytuacji, wyzwań, rozwiązań; nie chodzi tu o „reżyserowanie” samej liturgii), pogłębianie duchowości liturgicznej, konferencje uwzględniające zarówno zagadnienia teologiczne (np. liturgia jako spotkanie), jak i praktyczne, rozważanie tematów ŚDM, omówienie przygotowań także innych celebracji niż Eucharystia, świadectwa, czas na wymianę doświadczeń i tworzenie wspólnoty (integracja), przygotowanie do uczestnictwa w liturgii po łacinie</p>
<p>Jak gromadzić uczestników</p>	<p>Różne kanały, różne środowiska, wysyłanie zaproszeń do każdej parafii, najcenniejsze i najbardziej skuteczne jest osobiste zaproszenie przez osoby już zaangażowane w przygotowania, jeżdżenie do różnych parafii z konferencjami, rekolekcjami osób zaangażowanych, by zachęcać innych, szczególne zaproszenie do diecezji, które mają blisko do Krakowa, kontakt z odpowiedzialnymi za ŚDM na szczeblu diecezjalnym, wykorzystanie diecezjalnych spotkań lektorów, ceremoniarzy, kursów dla scholi, wychodzenie do liderów różnych wspólnot, w przypadku Ruchu Światło-Życie – ogłoszenia w czasie oaz rekolekcyjnych prowadzonych podczas wakacji (już Teczka Roku 2014 zawierała płytę z materiałami liturgicznymi, m.in. pod kątem przygotowania do ŚDM)</p>
<p>Inne uwagi i propozycje</p>	<p>Szeroka współpraca z różnymi zespołami liturgicznymi i liturgistami w diecezjach, formacja powinna nawiązywać do tematu ŚDM i prowadzić do niego, kursy i szkolenia powinny w podstawowym zakresie wprowadzać do pełnienia funkcji liturgicznych, jeśli niektóre celebracje będą sprawowane w innym rycie (np. grekokatolickim), wskazane są szerokie katechezy mistagogiczne, pokutuje przekonanie, że jest jeszcze dużo czasu, że posługi są tylko dla wybranych – brak poczucia wielu, że są potrzebni</p>

Podsumowując – program przygotowań powinien być elastyczny, możliwy do zastosowania w różnych warunkach. Rekolekcje stale przeprowadzane w diecezjach (np. coroczne ćwiczenia duchowe dla nadzwyczajnych szafarzy Komunii św.) powinny uwzględniać problematykę ich posługi w czasie ŚDM 2016. Ważne jest planowanie i przejrzystość. Należy wypełniać postulaty teologiczne korzystając ze wsparcia nowych metod z wykorzystaniem np. logistyki, psychologii, technologii informatycznych.

Można tu odwołać się do doświadczeń logistycznych oraz organizacyjnych poprzednich Świątowych Dni Młodych, by uniknąć błędów i pielęgnować dobre praktyki. Można także nawiązywać do polskich doświadczeń związanych zarówno z przygotowaniem Świątowych Dni Młodych w Częstochowie w 1991 r.⁵⁸, jak i innych celebracji i obchodów, np. Pielgrzymki w 2009 do Warszawy⁵⁹.

4. Przykłady rozwiązań szczegółowych

Warto uwzględnić następujące etapy przygotowania tego projektu: definiowanie, planowanie, rozpoczęcie prac, monitorowanie i kontrola, zamknięcie projektu. Planując projekt warto pomyśleć o stworzeniu założeń programowych, następnie o opracowaniu szczegółowego harmonogramu wraz z monitorowaniem różnych etapów jego realizacji⁶⁰.

Kluczowe problemy do rozwiązania i postulaty, jawią się w sposób następujący:

- przygotowanie odpowiedzialnych: kapłanów, animatorów, przewodników scholi, ceremoniarzy
- zebranie tylu zespołów liturgicznych, ile ma być miejsc celebracji
- wprowadzenie chętnych i przygotowanych wiernych do pełnienia funkcji (Eucharystia i inne celebacje)
- szybkie reagowanie na ewentualne, pojawiające się trudności, szukanie rozwiązań
- nawiązanie do doświadczeń poprzednich ŚDM (także np. 1991 – Częstochowa) i dużych celebracji w Polsce (np. poświęcenie krzyża na Placu Piłsudskiego w Warszawie, 2009).

Na pewno potrzebne jest upowszechnienie znajomości OWMR, CLPB. W tym celu wskazane jest posługiwanie się innymi, krótkimi opracowaniami, ulotkami „Niezbędnik ceremoniarza”, „Krótkie pomoce liturgiczne”, płyty DVD i pamięci flash z materiałami. Warto pamiętać, że w przypadku niektórych opracowań mogą one przynajmniej w części zawierać pewne sformułowania czy proponować praktyki o zasięgu lokalnym, a nie ogólnopolskim. Z drugiej strony uczestnicy ŚDM z różnych krajów mogą być uformowani, „wychowani” na innych materiałach, pochodzących z ich środowisk. W „źródłach” przytoczono przykładowe opracowania niemiecko i angielskojęzyczne.

Harmonogram działań duszpasterskich na kolejne miesiące i lata może być taki, jak podano w poniższej tabeli.

⁵⁸ Zob.: <http://www.orkk.pl/biuletyn-orkk/557-numer-3-listopad-1991-r>

⁵⁹ Zob.: <http://www.oaza.pl/cdl/index.php/pl/multimedia/prezentacje>, na tej stronie są umieszczone trzy pliki: w tym dwie prezentacje i plan liturgii.

⁶⁰ Wysocki R. K., *Efektywne zarządzanie projektami. Tradycyjne, zwinne, ekstremalne*, Wydawnictwo Helion, Gliwice 2013, s. 64.

Tab. 2. Proponowany harmonogram działań na poszczególne lata

11-12. 2014	<ul style="list-style-type: none"> – przedstawienie problemu przygotowania liturgii w kontekście ŚDM – 66. Zebranie Duszpasterzy Służby Liturgicznej, Licheń 2014 – budzenie gorliwości: wolontariuszy – także w aspekcie służby liturgicznej oraz osób już włączonych do grona służby liturgicznej: do posługi także w czasie ŚDM – konsultacje w diecezjach (w razie konieczności także na wyższym albo niższym szczeblu) – określenie potrzeb formacji na danym terenie – wskazanie terminów i rodzajów rekolekcji i kursów w 2015 – włączenie tych planów w cykl przygotowań służby liturgicznej w diecezjach
2015	<ul style="list-style-type: none"> – rekolekcje i kursy formacyjne uwzględniające formowanie zespołów liturgicznych dla potrzeb ŚDM – przygotowanie praktycznych materiałów dla ceremoniarzy i innych posługujących – odpowiedzi na pytania, np. w jaki sposób pogłębić rozumienie i przeżywanie tajemnicy Bożego miłosierdzia w liturgii – wypróbowywanie materiałów i nauka stosowania określonych w nich zasad
2015/16	<ul style="list-style-type: none"> – rekolekcje dla odpowiedzialnych (ceremoniarzy, animatorów liturgicznych) w Krakowie – po jednym przedstawicielu z każdego zespołu – ustalenie zasad współpracy z innymi grupami osób zaangażowanych w przygotowania (wolontariusze, służba liturgiczna z innych krajów) – błogosławieństwo odpowiedzialnych i zespołów liturgicznych przez biskupów
2016	<p>Zima i wiosna:</p> <ul style="list-style-type: none"> – rekolekcje dla różnych grup posługujących, np. nadzwyczajnych szafarzy Komunii św., ustanowionych lektorów, akolitów, rekolekcje dla kleryków, rekolekcje dla kapłanów – odpowiedzialnych za miejsca celebracji <p>7-14 dni przed przyjazdem młodzieży na ŚDM:</p> <ul style="list-style-type: none"> – forum liturgiczne dla chętnych, z Polski i z innych krajów <p>Na 1 dzień przed rozpoczęciem:</p> <ul style="list-style-type: none"> – spotkanie posługujących, modlitwa, ostatnie ustalenia

Budowanie zespołów liturgicznych to proces wymagający ćwiczeń i przygotowań w mniejszych grupach, nie wystarczy tylko zebrać ludzi i rozdzielić funkcje.

Warto zastanowić się nad tym, co może być realizowane podczas przygotowania do pełnienia funkcji w czasie ŚDM w różnych krajach, a co w Polsce, już po przyjechaniu grup pielgrzymów. Warto stworzyć możliwość zgłaszania się do odpowiedzialnych za liturgię w poszczególnych miejscach, którzy wskażą, jakie zadania są możliwe do podjęcia i w razie potrzeby zaproponują spotkania formacyjne.

Tab. 3. Zestawienie wybranych zapisów OWMR mających zastosowanie w przygotowywaniu liturgii

Dokument	Syntetyczne omówienie wskazań zawartych w dokumentach
KL 29	Uczestnikom ŚDM należy wskazywać wzniosłość pełnionych funkcji liturgicznych, zachęcać ich do wypełniania czynności w liturgii pobożnie i dokładnie, wychowywać ich w duchu liturgii
OWMR 16	Ukazywanie łączności liturgii i życia oraz centralnego miejsca Eucharystii są istotnym elementem formacji liturgicznej
OWMR 18	Przygotowanie celebracji powinno zmierzać do świadomego, czynnego, owocnego uczestnictwa wiernych w liturgii, by wzmocnić cnoty wiary, nadziei i miłości
OWMR 23-26	Liturgia sprawowana w czasie ŚDM w różnych grupach diecezjalnych i językowych może być akomodowana zgodnie z potrzebami, przygotowaniem i sposobem myślenia uczestników – zawsze z poszanowaniem prawa kościelnego
OWMR 95-96	Wspólnotowy charakter liturgii wymaga postawy ofiary i miłości, okazywania braterstwa i jedności. Ta ostatnia wyraża się m.in. poprzez zachowywanie tych samych gestów i postaw ciała
OWMR 98-108	Czynności liturgiczne może i powinno wykonywać możliwie wiele osób, winny one je spełniać w sposób godny, pobożny i w należyтым porządku – nad czym czuwa ceremoniarz. Pomagają one innym w uczestnictwie w liturgii, służą też kapłanowi
OWMR 97, 109, CLPB 19	Należy dążyć do tego, by możliwie wiele osób podejmowało funkcje liturgiczne (z radością, ilekroć się je zaprosi do tego) – z zachowaniem przepisów liturgicznych. Wg CLPB „każdy ma prawo i obowiązek wnieść swój udział w różny sposób w zależności od stopnia święceń i funkcji”
OWMR 111	Staranny udział zainteresowanych, uwzględnienie racji duszpasterskich, wykorzystanie ksiąg liturgicznych, kierowanie przygotowaniem przez kapłana są ważnymi postulatami
OWMR 73, KKK 2443-2449, EG 186-201	Miłosierdzie i troska o ubogich są ważnymi elementami misji Kościoła, w czasie tych ŚDM szczególnie, w związku z hasłem. W liturgii postawa ta w szczególny sposób znajduje odzwierciedlenie w procesji z darami ofiarnymi. W codziennym życiu młodych konkretyzacją tych działań mogłoby być oszczędzanie, nie kupowanie rzeczy zbędnych (zwłaszcza w Wielkim Poście), aby wspierać potem potrzebujących
OWMR 325-326, 390	Jeśli w jakichś miejscach celebracji potrzebne będą przedmioty liturgiczne, to mogą być przywiezione z innych krajów, po ŚDM mogłyby stanowić dar dla uboższych Kościołów. Pewne sprzęty młodzież mogłaby przygotować sama, np. obrusy, świeczniki – z zachowaniem zasad tu opisanych

Jakie ogólne zasady przygotowania liturgii powinny być przyjęte? Zależy to od celów duszpasterskich szczegółowych i ogólnych, jakie postawi zarówno Komitet Organizacyjny, jak i Kościół w Polsce. Od tych priorytetów zależą skutki tego wydarzenia, a także w znacznej mierze – kierunek przygotowań.

Wskazany jest maksymalizm, by to dzieło zostawiło trwały ślad w sercach wszystkich uczestników ŚDM, zwłaszcza tych, którzy będą pełnili funkcje liturgiczne. Od tej młodzieży zależy przecież następne tysiąc lat Kościoła i świata – jaki mówi tekst znanej pieśni. Można osiągnąć wiele celów, np.: aktywizację młodych do różnych posług na rzecz Kościoła i bliźnich, wzrost odpowiedzialności, zwiększenie świadomości ważności liturgii, jej roli w życiu, pogłębienie duchowości liturgicznej, bardziej świadome, pełne, owocne, czynne uczestnictwo w niej. Warto pamiętać, że sama liturgia ma potencjał ewangelizacyjny, moc przyciągającą.

Rozwija się ruch wolontariuszy. Warto ich także włączać do przygotowań w aspekcie liturgicznym. Będzie to wymagało współpracy z istniejącymi już w diecezjach grupami służby liturgicznej, na przykład animatorzy, ceremoniarze, ustanowieni lektorzy, mogą prowadzić spotkania formacyjne dla wolontariuszy oraz krótkie instrukcje liturgiczne. Następnie mogą razem uczestniczyć w liturgii i ją przygotowywać. Poniższa tabela ilustruje jeden ze sposobów, w jaki animatorzy i ceremoniarze mogą wybrać osoby do pełnienia funkcji w czasie konkretnej liturgii z uwzględnieniem naturalnych przymiotów oraz praktyki i doświadczenia poszczególnych osób.

Tab. 4. Model wyboru osób do pełnienia konkretnych funkcji w czasie ŚDM

Osoba	Posiadane talenty, umiejętności – funkcje liturgiczne, które mogą /albo nie mogą/ być przez nią spełnione	Funkcje spełnione w czasie ŚDM
Jan Kowalski	Od 6 lat w służbie liturgicznej, ma błogosławieństwo do funkcji lektora i ceremoniarza, odbył w diecezji stosowną formację, może pełnić wszystkie funkcje prócz związanych ze śpiewem	Dzień 1 – Eucharystia – ceremoniarz (wcześniej prowadzenie kręgu liturgicznego i próby służby liturgicznej) Dzień 2 – jutrznia – turyferariusz
Anna Nowak	Studentka polonistyki, animatorka oazy. Może czytać i pisać komentarze liturgiczne. Pełniła już funkcje ceremoniarza posługi ładu i darów.	Dzień 1 – Eucharystia – ceremoniarz posługi darów Dzień 2 – nabożeństwo słowa Bożego – komentatorka (wcześniej: prowadzenie kręgu liturgicznego)

5. Wybrane problemy związane z wybranym modelem przygotowania liturgii

W kolejnej części będą pokazane wybrane problemy związane z typem modelu przygotowania liturgii.

Niektórzy uważają, że nie wolno stawiać za dużo celów, bo nie uda się ich zrealizować. W tym przypadku jednak te cele maksymalne są ze sobą powiązane i spójne: pełna realizacja nauki Kościoła w dziedzinie liturgii oraz teologii pastoralnej. Wycinkowe ujmowanie postulatów dotyczących zasad przygotowania liturgii może doprowadzić do tego, że zaprzepaścimy szansę, by osiągnąć więcej.

System otwarty polega na zachęcaniu wszystkich do przygotowywania liturgii i zapewnienie im formacji. System zamknięty, to powierzenie wypełniania funkcji wąskiemu gronu „fachowców”. Jest to wygodne i bezpieczne dla duszpasterza. Wiadomo, na kogo można liczyć, nikogo do niczego nie trzeba przygotowywać. Opieramy się na tych, którzy umieją. Negatywna strona takiego sposobu – nie zachęcamy do brania odpowiedzialności za liturgię innych, nie budzimy gorliwości, utrwalamy przekonanie, że liturgia (a ściślej jej współtworzenie i wspólne przygotowywanie) jest dla wybranych. Istnieje też niebezpieczeństwo, że ci, którzy są zaangażowani, z czasem zmęczą się, wypalą. Będą działać jako swego rodzaju „pogotowie liturgiczne”.

Warto wykorzystać czas przygotowań, aby nauczyć się rozmawiać o liturgii, z szacunkiem, troską, precyzją. Należy przy tym opierać swoje wypowiedzi na tym, co napisano w dokumentach Kościoła, a nie tylko na subiektywnych odczuciach czy tylko na tym, czego nauczyliśmy się kiedyś od innych („mój ceremoniarz... animator... ksiądz ... tak mówił”).

Niektóre problemy, wydawałoby się czysto semantyczne, mają o wiele głębsze konotacje teologiczne. Jeśli będziemy podkreślać, że przygotowujemy tylko „asystę” głównego celebransa albo „oprawę liturgiczną” czy „oprawę muzyczną”, to funkcje służby liturgicznej w tym ujęciu można rozpatrywać tylko jako coś dodatkowego, niekoniecznego. Tymczasem chodzi tu o prawdziwość znaków liturgicznych i wypełnianie prawdziwych zadań w liturgii. Jeśli już mówimy o błędach, to nie w kontekście naruszania „bezdusznych przepisów” (*dura lex sed lex*), ale w kontekście tego, jaki znak uległ zatarciu, w jaki sposób ten błąd utrudnił samym posługującym i pozostałym wiernym rozumienie i przeżywanie liturgii. Na przykład – niewyraźne przeczytanie lekcji (albo błędy w czytaniu, albo aktorska interpretacja) uniemożliwia wiernym zrozumienie przesłania czytania biblijnego i zastosowanie go w życiu. Inny problem to śpiewanie wyłącznie tych pieśni na wejście, które nie są znane wiernym, co utrudnia im włączenie się do akcji liturgicznej i uniemożliwia modlitwę poprzez śpiew, a zadaniem kantora i scholi jest pomoc w takiej modlitwie (por. OWMR 47-48, 104).

W przypadku minimalizmu, gdy mało osób pełni funkcje w liturgii, nie widzimy pełnego obrazu Kościoła. Jeśli tylko kapłan celebrowa, a reszta uczestniczy, ale nie współtworzy liturgii, nie współpracuje przy jej przygotowaniu, to trudno orzec, że liturgia jest źródłem i szczytem życia wszystkich. Z całą pewnością nie jest spełniony postulat OWMR 97 cyt. wyżej. Celem przygotowań do ŚDM jest pomoc młodym w odnalezieniu ich miejsca we wspólnocie Kościoła (LEP ŚDM nr 4). Dodać należy – odnalezienie miejsca także w aspekcie posługiwania przy ołtarzu.

W przypadku różnych tradycji, różnych modeli sprawowania liturgii, by uniknąć jałowych sporów, należy oprzeć się na OWMR, WskOWMR oraz CLPB. Te dokumenty odpowiadają na zdecydowaną większość pytań. Można posłużyć się także argumentami w dyskusji nawiązując do rozważań nad „Ceremoniałem wspólnoty parafialnej”. Wiele kwestii – wówczas kontrowersyjnych – zostało już wyjaśnionych.

Istnieje pokusa stosowania specjalnych form sprawowania liturgii – „bo młodzież jest do nich przyzwyczajona”. Podkreślić należy, że Instrukcja dotycząca odprawiania Mszy św. dla grup specjalnych z 15 maja 1969 r. już we wstępie stanowi, iż troska duszpasterska Kościoła nie ma na celu „podtrzymywania pewnego rozdziału czy tworzenia <<małych Kościołów>>” lub ustanawiania przywilejów, lecz w celu wyjścia naprzeciw szczególnym potrzebom wiernych i aby uwzględnić głębiej życie chrześcijańskie, zgodnie z potrzebami i formacją osób tworzących daną grupę, łącznie ze wszystkimi dobrodziejstwami, jakie wypływają z tego szczególnego związku duchowego lub apostołskiego oraz

z dążności do wzajemnego budowania się”. Wobec postulowanej „wolności” przez niektóre środowiska, warto dobrze rozumieć na czym polega wolność w liturgii i we właściwy sposób prowadzić formację. Pomóc w tym może opracowanie ks. P. Kulbackiego.

Wykorzystanie nowoczesnych technologii może dotyczyć stworzenia platform do wymiany informacji. Mogą to być na przykład fora dyskusyjne dla posługujących, listy mailin-gowe. Ponadto możliwe jest stworzenie aplikacji (dostępnych na różne urządzenia mobilne) ilustrujących sposób przygotowywania i sprawowania liturgii, a także miejsca i rodzaje sprawowanej liturgii w czasie ŚDM oraz ukazujące inne elementy programu dnia (można na przykład zastosować podział: liturgia, inne elementy programu o charakterze religijnym, pozostałe). Plan dnia uszeregowany według takiego modelu ilustruje kolejna tabela.

Tab. 5. Przykładowy program dnia w okresie przygotowania do ŚDM w Polsce (pominięto szczegółowe wskazówki dotyczące miejsc, w których dany element programu się odbywa, dla jakiej grupy językowej jest prowadzony)

Dzień NN

Godziny	Celebracje liturgiczne	Inne elementy religijne	Pozostałe
8.00-8.30	jutrznia	-	-
9.00-11.00	-	katecheza	-
11.30	-	Przygotowanie do Mszy św.	-
12.00-13.00	Msza św.	-	-
13.00-14.00	-	-	obiad
15.00-15.30	-	Koronka do Miłosierdzia Bożego	Możliwość zwiedzania miasta (na własną rękę albo z przewodnikami – wolontariuszami)
17.00-17.30	nieszpory	-	-
19.00-21.00	Wspólnotowa celebrowanie sakramentu pojednania z indywidualną spowiedzią i rozgrzeszeniem.	Koncert ewangeliczny	Spotkanie z ciekawym człowiekiem (może być to np. spotkanie ze świadkami wiary)

Szanse takiego modelu przygotowania liturgii w czasie ŚDM są następujące:

- pomoc wszystkim uczestnikom tego wydarzenia w osobistym spotkaniu z Bogiem i spotkaniu Go we wspólnocie,
- ukazanie bogactwa liturgii, jej możliwości duszpasterskich,
- integracja różnych środowisk liturgicznych w Polsce, a także: Polski i świata, współpraca licznych środowisk, dzielenie się pomysłami, ubogacanie rozwiązaniami stosowanymi w różnych krajach,
- zdynamiczowanie formacji osób pełniących funkcje w liturgii,

– budzenie gorliwości posługujących już zaangażowanych w liturgię i zapraszanie nowych osób do pełnienia funkcji.

Zespół odpowiedzialnych w każdym miejscu celebracji powinien składać się z następujących osób: kapłan, diakon, klerycy, ceremoniarze, animatorzy liturgiczni, schola, kantor, organista, osoby przygotowane do pełnienia różnych funkcji liturgicznych, w tym nadzwyczajni szafarze Komunii Św. Można się zastanawiać, ile powinno być osób pełniących funkcje liturgiczne w każdym miejscu celebracji. Najlepiej, by było ich jak najwięcej. Można się posłużyć poniższym schematem.

Tab. 6. Przykładowy podział posług i funkcji

Lp.	Osoby pełniące posługi i funkcje	Opis, uwagi dotyczące zasadności i sposobu wypełnienia funkcji
1.	diakon, ustanowieni do posługi akolici i lektorzy	należy dbać o to, by posługiwali w możliwie wielu miejscach celebracji
2.	ceremoniarz (główny ceremoniarz)	kluczowa osoba, winien to być najbardziej doświadczony posługujący
3.	pomocnik ceremoniarza (w prezbiterium, mikrofon)	będzie potrzebny zwłaszcza w przypadku dużego prezbiterium
4.	pomocnik ceremoniarza – służba darów	jeśli posługa darów jest bardzo rozbudowana albo pełnią ją osoby słabiej przygotowane
5.	pomocnik ceremoniarza – służba ładu	będzie tym bardziej potrzebny jeśli posługę ładu pełni wiele osób oraz gdy miejsce celebracji ma skomplikowany układ
6.	pomocnik ceremoniarza – komentarze liturgiczne i modlitwa wiernych	będzie potrzebny zawsze, gdy te dwa elementy liturgii będą obecne
7.	zakrystian i jego pomocnicy (w liczbie zależnej od wielkości miejsca celebracji oraz liczby celebransów, posługujących i pozostałych uczestników liturgii)	ich zadaniem jest przygotowanie i przystrojenie miejsca celebracji (dbałość o piękno, ale bez przytłoczenia i bez utrudniania przebiegu liturgii)
8.	turyferariusz i nawikulariusz	nie w przypadku wszystkich celebracji, ale bardziej uroczystych
9.	ministrant krzyża	będzie potrzebny zawsze
10.	dwóch ministrantów światła (a gdy liturgię sprawuje biskup ordynariusz – siedmiu)	dwóch będzie potrzebnych zawsze
11.	dwóch ministrantów ołtarza	zawsze w przypadku sprawowania Eucharystii
12.	ministrant wody	jeśli jest pokropienie albo inny obrzęd wymagający użycia wody święconej

13.	lektor	jeden albo więcej – zależnie od rodzaju celebracji
14.	ministrant księgi	w razie konieczności podaje Mszał, początek i zakończenie modlitwy wiernych, teksty modlitwy eucharystycznej dla koncelebransów
15.	psalterzysta	warto wyodrębnić tę funkcję, by nie pełnił je wyłącznie organista
16.	ministranci mitry i pastorału	jeśli przewodniczy biskup i używa insygniów (czasem może używać tylko mitry)
17.	posługa modlitwy wiernych	maksymalnie może być tyle osób, ile wezwań
18.	komentator liturgiczny	maksymalnie może być tyle osób, ile przewidziano komentarzy
19.	kantor (ew. też organista) ze scholą czy zespołem	tu ograniczenie co do liczby osób stanowi jedynie wielkość miejsca celebracji, dobór instrumentów powinien być zgodny z przepisami Kościoła i tradycją narodów
20.	posługa darów	liczba osób powinna być zależna od ilości darów, posługujących powinno być minimum dwóch
21.	posługa ładu	liczba osób zależna od wielkości miejsca celebracji i jego architektury – w czasie liturgii – wskazywanie miejsca wiernym, przygotowanie drogi w czasie procesji wejścia, w czasie wyjścia do zakrystii
22.	nadzwyczajni szafarze Komunii św.	tylko w przypadku jeśli zwyczajnych szafarzy w jakimś miejscu celebracji Eucharystii byłoby za mało; w takim przypadku albo będą to osoby z Krakowa, albo – jeśli biskup ordynariusz wyda zgodę, by nadzwyczajni szafarze ustanowieni w innych diecezjach mogli pełnić tę funkcję – także inne osoby ustanowione (z dokumentami ze swoich diecezji); takie rozwiązanie było zastosowane np. w czasie poświęcenia krzyża na Placu Piłsudskiego w Warszawie w 2009 r.

Przygotowanie liturgii dla młodych uczestniczących w ŚDM 2016 powinno rozpocząć się w poszczególnych miejscach odpowiednio wcześniej, by tak ją sprawować, aby wszyscy uczestniczyli w niej jak najpełniej, jak najowocniej. Należy troszczyć się o to, aby było to uczestnictwo czynne, by w liturgii objawił się Kościół w całej swojej strukturze oraz bogactwie święceń i posług. Odpowiednie pokierowanie modelem przygotowań sprawi, że kapłani i świeccy będą efektywnie współpracowali. Dzięki temu te celebracje, a także sposób ich przygotowania, będą inspiracją dla działań podejmowanych także po ŚDM, w parafiach i diecezjach. W związku z tym liturgia stanie się źródłem i szczytem życia uczestników tego spotkania i efekt takiego działania będzie trwał. Przebieg tych działań warto monitorować, analizować np. corocznie w diecezjach, a także w czasie 67. Zebrania Duszpasterzy Służby Liturgicznej w Licheniu w 2015 r. oraz po jego zakończeniu.

Źródła

1. Ceremoniał liturgicznej posługi biskupów. Odnowiony zgodnie z postanowieniem świętego Soboru Watykańskiego II wydany z upoważnienia papieża Jana Pawła II dostosowany do zwyczajów diecezji polskich, wydanie wzorcowe, Katowice 2013 (CLPB).
2. List Episkopatu Polski o przygotowaniach do ŚDM Kraków 2016 z 31.10.2014 (LEP ŚDM)
3. Obrzędy Mszy świętej w ośmiu językach, Wydawnictwo Archidiecezji Warszawskiej, Warszawa 2003.
4. Ogólne wprowadzenie do Mszału Rzymskiego z trzeciego wydania Mszału Rzymskiego, Rzym 2002 (OWMR).
5. Wskazania Episkopatu Polski po ogłoszeniu nowego wydania ogólnego wprowadzenia do Mszału Rzymskiego przyjęte na 331. Zebraniu Plenarnym Konferencji Episkopatu Polski dnia 9 marca 2005 (WskOWMR).

Opracowania

1. Bać T., Kosmowski W. (red.), Katechizm służby liturgicznej, wydanie 3, Wydawnictwo Emmanuel, Katowice 2012
2. Elliott P. J., Ceremonies of the Modern Roman Rites. The Eucharist and the Liturgy of the Hours. A Manual for Clergy and All Involved in Liturgical Ministries, Revised Edition, Ignatius Press, San Francisco 2005
3. Groen B. J., Gastgeber C., Die Liturgie der Ostkirche. Ein Fuhrer zu Gottesdienst und Glaubensleben der orthodoxen und orientalischen Kirchen, Herder, Freiburg, Basel, Wien, 2. Auflage 2013
4. Kulbacki P., Liturgia w formacji człowieka ku wolności. Studium w świetle myśli i dzieła ks. Franciszka Blachnickiego, Polihymnia, Lublin 2013
5. Kunzler M., Liturge sein. Entwurf einer Ars celebrandi, Bonifatius, Paderborn 2007
6. Kwiatkowski D., Jaskuła M., Bakalarz M. (red.), Kompendium ceremoniarza. Zalecenia dla Liturgicznej Służby Ołtarza na przykładzie wzorcowego modelu posługi podczas Mszy św. ze szczególnym uwzględnieniem funkcji ceremoniarza, Święty Paweł, wyd. 2, Częstochowa 2011
7. Lumma L. O., Liturgie im Rhythmus des Tages, Eine kurze Einfuhrung in Geschichte und Praxis des Stundengebets, Verlag Friedrich Pustet, Regensburg, 2011
8. Lumma L. O., Crashkurs Liturgie, Eine kurze Einfuhrung in den katholischen Gottesdienst, Verlag Friedrich Pustet, Regensburg, 2. durchgesehne und verbesserte Auflage 2012
9. Wysocki R. K., Efektywne zarządzanie projektami. Tradycyjne, zwinne, ekstremalne, Wydawnictwo Helion, Gliwice 2013.

Wybrane strony internetowe

1. <http://www.krakow2016.com/pl/> - oficjalna strona Świątowych Dni Młodych w Krakowie
2. www.kkbids.episkopat.pl - strona Komisji Kultu Bożego i Dyscypliny Sakramentów Episkopatu Polski
3. www.oaza.pl/cdl - strona Centralnej Diakonii Liturgicznej Ruchu Światło-Życie

V. DUSZPASTERSTWO LITURGICZNE

Odpowiedzi na pytania skierowane do Komisji

Msza święta wigilijna sprawowana w przeddzień niedzieli czy uroczystości

Piszę do Czcigodnej Komisji w sprawie praktyki odprawiania Mszy wigilijnej w wieczór poprzedzający niedzielę czy uroczystość. Po analizie dostępnych mi źródeł i dyskusji ze znajomymi, także zajmującymi się (fachowo lub amatorsko) zagadnieniami liturgicznymi, mam kilka związanych z tym tematem pytań:

1) Czy należy odprawiać Mszę wieczorną z uroczystości zawsze, gdy następnego dnia obchodzona jest uroczystość, czy jedynie w przypadku uroczystości nakazanych, w które mamy obowiązek udziału we Mszy świętej? (Dodam, że mieszkam w archidiecezji krakowskiej i tutejszy kalendarz liturgiczny wskazuje to drugie rozwiązanie, a więc jeśli uroczystość nie jest nakazana, nie ma wigilii).

2) Czy istnieją jasne przepisy co do doboru formularza dla tej Mszy? Czy ma to być Msza z niedzieli/uroczystości, czy też z bieżącego dnia? Czy też może zależy to od decyzji celebransa? Co z wypadającymi na dany dzień obchodami w przypadku parafii, w której jest tylko jedna Msza w dzień powszedni i to właśnie wieczorna?

3) Dodam oczywiście, że pytania te nie dotyczą uroczystości posiadających własny formularz Mszy wigilijnej (Narodzenie św. Jana Chrzciciela, Świętych Apostołów Piotra i Pawła, Wniebowzięcie NMP), bo w tym przypadku sprawa jest jasna – odprawia się Mszę z własnego formularza. Problematyczna pozostaje jedynie sytuacja, kiedy taka uroczystość z własną Mszą wigilijną, która nie jest świętem nakazanym, wypadnie w poniedziałek. Czy wówczas w niedzielę wieczorna Msza ma być wigilijną?

Problem pojawia się także w związku ze zbieżnością niedzieli zwykłej i Wspomnienia Wszystkich Wiernych Zmarłych. Zgodnie z rubrykami Mszału, odprawia się w tym dniu Msze ze Wspomnienia Wszystkich Wiernych Zmarłych. Pozostaje jednak niewyjaśniona wprost przez przepisy kwestia elementów liturgii mszalnej charakterystycznych dla obchodu niedzieli. Mam na myśli hymn „Chwała na wysokości Bogu”, Wyznanie wiary oraz niedzielne wspomnienie tajemnicy dnia w I-III ME. Wydaje się dosyć logiczne, że radosny hymn „Gloria” nie pasuje do charakteru tego dnia, podobnie jak do charakteru niedziel Adwentu i Wielkiego Postu (na tę analogię wskazuje też używany w te niedziele oraz 2 listopada fioletowy kolor szat), a więc wypadałoby go opuścić. Co jednak z „Credo” i niedzielnym „Communicantes”? Czy należy je odmawiać, czy też pominąć jedno lub oba?

Pojawia się także jeszcze jedna wątpliwa kwestia, dotycząca niedzielnego wspomnienia tajemnicy dnia. Chodzi o sytuację, gdy w niedzielę przypada jakiś inny obchód stojący od niej wyżej w Tabeli pierwszeństwa i nie posiadający własnego „Communicantes” (np. właśnie Wspomnienie Wszystkich Wiernych Zmarłych czy też święto Podwyższenia Krzyża Świętego). Rubryka zamieszczona w Mszału przy niedzielnym wspomnieniu tajemnicy

dnia („Odmawia się w niedziele, w które nie wypada inne wspomnienie”) nie jest do końca precyzyjna. Można ją bowiem rozumieć dwojako:

1) Niedzielne „Communicantes” odmawia się w zawsze w niedzielę, chyba że przypada obchód o wyżej randze, który ma własne „Communicantes” – przy takim rozumieniu 2 listopada czy 14 września odmawia się niedzielne wspomnienie tajemnicy dnia, jeśli dni te przypadają w danym roku w niedzielę.

2) Niedzielne „Communicantes” odmawia się tylko wówczas, gdy w niedzielę nie przypada żaden inny obchód, który stoi wyżej w Tabeli pierwszeństwa – zgodnie z takim rozumieniem w dni, które nie posiadają własne wspomnienie tajemnicy dnia, pomija się zupełnie to wspomnienie (także niedzielne), gdy wypadną one w niedzielę.

Która z tych interpretacji jest właściwa? Innymi słowy: Czy jeśli 14 września, 2 listopada czy inne obchody, o których mowa, przypadną w niedzielę, odmawia się niedzielne wspomnienie tajemnicy dnia w ME, czy też nie odmawia się żadnego?

Paweł Baścik

Wydawać by się mogło, że wieloletnia praktyka jest zrozumiała i nie rodzi pytań; a jednak.

O obowiązku uczestnictwa w Mszy św. w niedziele i uroczystości nakazane mówi *Kodeks prawa kanonicznego*, kan. 1247. Co innego są dni liturgiczne, które przybierają rangę uroczystości, ale nie są nakazane. Wtedy nie ma obowiązku uczestniczenia we Mszy św. W Polsce wszystkie uroczystości nakazane są dniami wolnymi od pracy. KPK, kan. 1246 podaje ich 10, a w Polsce jest ich 7. W związku z tym w sobotę wieczorem lub wieczorem poprzedniego dnia przed uroczystością nakazaną należy sprawować Mszę św. z niedzieli lub uroczystości (nawet wtedy, gdy nie ma formularza wigilijnego). Jeśli uroczystość następuje w poniedziałek, to należy spojrzeć w *Tabelę pierwszeństwa dni liturgicznych* (znajduje się w Mszale i w każdym tomie Liturgii godzin) i zobaczyć, który dzień stoi wyżej. Na przykład: 4 Niedziela Adwentu przypada 24 grudnia, to tego dnia wieczorem jest sprawowana Msza wigilii Narodzenia Pańskiego (por. Tabela.. I,2). Weźmy inny przykład : jeśli 15 sierpnia przypada w sobotę, to wieczorem Msza św. będzie z Wniebowzięcia NMP, a nie z niedzieli (por. *Tabela...I,3* oraz II,6). O zadośćuczynieniu uczestnictwa we Mszy św. w niedziele lub uroczystości nakazane wieczorem dnia poprzedniego mówi KPK, kan. 1248.

Przypadek, jeśli w kościele jest sprawowana tylko jedna Msza św. w ciągu dnia i to w dodatku wieczorem, należy wziąć formularz z danego dnia, chyba że racje duszpasterskie przemawiają inaczej. Decyduje o tym sam duszpasterz – proboszcz parafii.

Istotą jest uczestnictwo we Mszy św., a nie formularz mszalny. Przecież, jeśli ktoś uczestniczy we Mszy obrzędowej (np. związanej z chrztem), spełnia obowiązek uczestnictwa i nie musi brać udziału w drugiej Mszy św. Jeszcze raz powtarzam: istotą jest Msza św. jako taka, a nie jej formularz.

ks. Jacek Nowak SAC

Gdy wypada zbieżność niedzieli zwykłej i Wspomnienia Wszystkich Wiernych Zmarłych to zgodnie z rubrykami Mszału, sprawuje się Msze ze Wspomnienia. Wtedy opuszcza się „Chwała na wysokości Bogu”, odmawia się natomiast Wyznanie wiary oraz niedzielne wspomnienie tajemnicy dnia w I-III ME. Obowiązuje zasada, że niedzielne „Communi-

cantes” odmawia się w zawsze w niedzielę, chyba że przypada obchód o wyższej randze, który ma własne „Communicantes”. To oznacza, że 2 listopada i 14 września odmawia się niedzielne wspomnienie tajemnicy dnia, jeśli dni te przypadają w danym roku w niedzielę.

Ks. prof. dr hab. Krzysztof Konecki

Święto Rocznicy Poświęcenia Bazyliki Laterańskiej

Zwracam się zapytaniem o formularz liturgii na niedzielę 9 listopada; niektóre kalendarze liturgiczne podawały 32 niedzielę zwykłą, inne święto Rocznicy Poświęcenia Bazyliki Laterańskiej; uzasadniając, że święto to stoi wyżej w *Tabeli pierwszeństwa dni liturgicznych* niż niedziela zwykła (nie jest to bynajmniej wydarzenie rangi uroczystości). Wszak święto to jest umieszczone w kalendarzu ogólnym, nie jest świętem Pańskim, lecz własnym i według mojego rozumienia stanu rzeczy, znajduje się na 8 miejscu w tabeli pierwszeństwa, a więc niżej niż niedziela zwykła. Jak zatem powinno być prawidłowo i dlaczego, aby na przyszłość uniknąć wątpliwości. (Czyżby wielu interpretowało to święto jako Pańskie wpisane do kalendarza ogólnego?)

ks. Marcin Olejniczak

Odpowiedź na postawione w liście pytanie jest stosunkowo prosta. Rocznica Poświęcenia Bazyliki Laterańskiej (9 listopada) posiada w Kalendarzu Ogólnym rangę święta. Pamiętając, że wszystkie rocznice poświęceń bazylik i katedr diecezjalnych ze swej natury są świętami lub uroczystościami Pańskimi, stąd prosty wniosek, że rocznica o której mówimy ma rangę święta Pańskiego, podobnie jak Przemienienie Pańskie (6 sierpnia), czy Ofiarowanie Pańskie (2 lutego). W *Tabeli pierwszeństwa dni liturgicznych* więc, Rocznica Poświęcenia Bazyliki Laterańskiej jest na 5 miejscu, a więc przed niedzielami okresu zwykłego, które są na 6 miejscu. Gdy święto to przypada w niedzielę, ma pierwsze Nieszpory, odmawia się hymn „Chwała na wysokościach”, „Wspomnienie tajemnicy dnia” oraz „Wyznanie wiary”.

Ks. prof. dr hab. Krzysztof Konecki

Odnowiony kalendarz diecezji polskich

Postanowiłem napisać do Szanownej Komisji, by podzielić się pewną myślą. Dotarła do mnie informacja o planowanym uporządkowaniu kalendarza liturgicznego diecezji polskich w celu uniknięcia jego zbyt dużego „przeładowania”, zgodnie z zaleceniami Kongregacji ds. Kultu Bożego i Dyscypliny Sakramentów. W związku z tym spodziewana jest regionalizacja obchodów ku czci błogosławionych, by ich wspomnienia obchodzone były w diecezjach, z którymi są związane i gdzie odbierają szczególną cześć.

Skoro więc z kalendarza ogólnopolskiego ma „zniknąć” przynajmniej część wspomnień

błogosławionych i być może niektórych świętych, może nie byłoby złym pomysłem rozważenie wprowadzenia wspólnego obchodu ku czci świętych i błogosławionych naszego narodu? Możliwość łączenia kilku świętych w jednej grupie dają przepisy określające zasady tworzenia kalendarzy własnych. Takie obchody wszystkich „swoich” świętych i błogosławionych mają poszczególne rodziny zakonne: jezuici (5 XI), dominikanie (7 XI), kanonicy regularni (8 XI), cystersi (13 XI), karmelici (14 XI) czy franciszkanie (29 XI). Jak widać, wszystkie te obchody przypadają w listopadzie, w miesiącu, który otwiera uroczystość Wszystkich Świętych.

W miesiącu tym przypada także jedno z dwóch najważniejszych polskich świąt narodowych – Święto Niepodległości (11 XI). Może byłby to dobry termin takiego obchodu? Wówczas oba główne święta państwowe miałyby także swoje przełożenie liturgiczne. Problemem jest oczywiście przypadające na ten dzień wspomnienie obowiązkowe św. Marcina z Tours, biskupa. Jednak jak czytamy w biogramie zamieszczonym w Mszale, św. Marcin zmarł 8 listopada, a 11 listopada nastąpił jego pogrzeb. Może więc możliwe byłoby obchodzenie jego wspomnienia w Polsce w dzień rocznicy śmierci, w ten sposób zwalniając dzień 11 listopada.

Paweł Baścik

Uproszczenie *Kalendarza diecezji* polskich ma na celu dostosowanie go do wytycznych podanych przez Stolicę Apostolską.

Wprowadzenie specjalnego obchodu ku czci wszystkich polskich błogosławionych stałoby w sprzeczności z uroczystością Wszystkich Świętych. Proszę zauważyć, że 12 czerwca przypada w Polsce *Błogosławionych męczenników Antoniego Juliana Nowowiejskiego, biskupa i Towarzyszy* (108). Wiele diecezji „powyciągało” swoich błogosławionych, aby czcić ich osobno. Stąd kumulacja ich byłaby w sprzeczności w dotychczasową praktyką. Ponadto należy pamiętać, że w roku liturgicznym chodzi przede wszystkim o celebrowanie misterium Chrystusa (por. KL 102, 111).

Jeśli natomiast w jakimś kościele wierni w szczególny sposób chcą czcić danego błogosławionego, wtedy można celebrować Mszę wotywną ku jego czci (por. OWMR 375–377).

ks. prof. dr hab. Jacek Nowak SAC

Okadzenie ołtarza

Chciałbym prosić o wyrażenie opinii w następującej sprawie: W OWMR 73 czytamy: Najpierw przygotowuje się ołtarz (...) umieszcza się na nim korporał, puryfikaterz, mszał i kielich, chyba, że przygotowuje się go przy kredensie. Podobnie w OWMR 139 i 190. OWMR 144 opisuje dalsze czynności: Następnie, jeżeli stosuje się okadzenie, kapłan nakłada i w milczeniu błogosławi kadzidło, po czym okadza dary ofiarne, krzyż i ołtarz. Podobnie w OWMR 178 i 276. Wskazania Episkopatu Polski do OWMR nie poszerzają powyższych wypowiedzi. Nigdzie jednak nie znalazłem, że przed okadzeniem darów, krzyża i ołtarza należy usunąć z ołtarza mszał i mikrofon, co jest bardzo często stosowane, nawet

jeśli sprawia trudność ministrantom (bo np. przeszkadzają świece ołtarzowe). Wykonanie tej czynności uzasadnia się stwierdzeniem, że nie okadza się mszału i mikrofonu. Z przytoczonych powyżej cytatów OWMR kapłan okadza kolejno: dary ofiarne, krzyż i ołtarz, czyli okadzenie darów jest niezależne od okadzenia ołtarza, a co z tego wynika, gdy okadzany jest ołtarz, to okadzany jest tylko ołtarz, nie to, co na nim się znajduje (np. mszał), bo wówczas dary okadzane byłyby drugi raz, co byłoby dublowaniem. Stwierdzam więc, że nie ma konieczności ściągać mszału i mikrofonu (np. w sytuacji, gdy jest to utrudnione), ale czyni się to, by uwydatnić, co się okadza: dary, krzyż, ołtarz.

Br. Piotr Kucharzewski

Rzeczywiście trudno byłoby znaleźć przepis liturgiczny mówiący, że przed okadzeniem darów, krzyża i ołtarza należy usunąć z ołtarza mszał i mikrofon. Po pierwsze dlatego, że najważniejsza jest tutaj intencja celebransa, co okadza. Jest rzeczą wiadomą, że nie okadza się ani mszału, ani mikrofonu, które znajdują się na ołtarzu. Ponadto usuwanie ich z ołtarza tuż przed czynnością okadzenia (znam to z własnej, wcześniejszej praktyki) wprowadza małe zamieszanie i może odwrócić uwagę uczestników liturgii od tego, co w danej chwili jest najistotniejsze.

Ks. prof. dr hab. Krzysztof Konecki

Sukienka na puszkę

Ostatnio jeden kapłan zadał mi pytanie: czy wszystkie puszki w tabernakulum muszą być okryte sukienkami? wiem że na pewno jedna. Tak też odpowiedziałem. Jednak nie mam pewności czy dobrze. Dlatego proszę o rozstrzygnięcie mojego problemu. Gdzie mogę uzyskać ewentualnie więcej informacji na ten temat?

Z góry dziękuję za odpowiedź. Zapewniam o mojej modlitwie jutro rano na Mszy Roranciej. Pokornie proszę o modlitwę.

Emil Stolarczyk

Odpowiadając na Pańskie pytanie powiem tak; wystarczy, że jedna puszka w tabernakulum będzie okryta sukienką. Sukienka służy na okoliczność prywatnego wystawienia Najświętszego Sakramentu, które robi się właśnie w puszcze i nie wypada, aby ona była nie okryta pięknym materiałem. Tego domaga się godność Eucharystii i głęboka cześć, jaką do niej żywimy. Ponadto, jest to znak rozpoznawalny dla celebransa, z której puszki aktualnie udziela się Komunii św., aby konsekrowane komunikanty zbyt długo nie pozostawały w tabernakulum i by następował ciągły proces odnowy Świętych Postaci. Więcej wiadomości na interesujące Pana tematy liturgiczne można znaleźć w podręczniku Księdza Profesora B. Nadolskiego.

Ks. prof. dr hab. Krzysztof Konecki

Kwestia emitowania czytanek dla dzieci z płyty CD

Pragnę zapytać odnośnie do zwyczaju emitowania z płyty CD czytanek dla dzieci (wydanych przez „Gościa Niedzielnego”) podczas Mszy Świętych roratnich w okresie Adwentu. Czy jest to poprawne, zgodne z zasadami świętej liturgii? Wydaje mi się, że nie jest, skoro wiadomo, że zabronione jest emitowanie muzyki z adapterów czy innych urządzeń podczas liturgii eucharystycznej i adoracji Najświętszego Sakramentu. Jeśli jest to niezgodne z zasadami liturgii, to czy redakcje wydające takie pomoce dla kapłanów nie powinny przemyśleć celowości swojej działalności? A przynajmniej czy nie powinny ostrzegać, iż płyta CD jest wyłącznie do odsłuchania poza czasem liturgii?...

Wojciech Kosek

Powołuje się Pan, jak rozumiem, na 30 punkt Instrukcji KEP o muzyce liturgicznej z 1979 r.: *Muzyka w czasie sprawowania czynności liturgicznych winna być wykonywana „na żywo”, dlatego nie wolno zastępować śpiewu zgromadzonych lub gry na instrumentach muzyką odtwarzaną za pomocą aparatów, np. magnetofonu, adapteru, radia itp. Nic nie stoi na przeszkodzie, by poza liturgią odtwarzać niekiedy muzykę religijną z płyt czy taśm, aby w tego rodzaju audycjach udostępnić wiernym arcydzieła muzycznej twórczości religijnej dla wytworzenia odpowiedniego nastroju lub też celem wyrabiania w nich dobrego smaku muzycznego.*

W mojej opinii Pańska lektura tego punktu jest z jednej strony właściwa, jeśli przyjmiemy, że nie powinno się śpiewów liturgicznych przewidzianych przez Ordo Missae wykonywać z tzw. „playbacku” przy pomocy odtwarzaczy (co jest popularne np. we Włoszech, gdzie zamiast organisty „przygrywa” automat i nagrany chór).

Z drugiej strony trzeba pamiętać, że o ile chodzi o środki aktywizujące podczas homilii, to nie ma tutaj mowy o śpiewie czy muzyce stricte liturgicznej, czyli przynależącej do Ordo Missae, ale raczej o pomocy katechetycznej czy homilietycznej dla dzieci w czasie Rorat. Idealnie by było, gdyby parafialne zespoły potrafiły przetworzyć propozycje z płyt, a odpowiedni lektorzy odczytywali nagrane fragmenty, w takim też duchu piszą autorzy programu o płycie CD załączonej do programu „Roraty 2014”. Jednak jeśli zespoły parafialne nie są w stanie tego zrobić tak atrakcyjnie lub czytelnie, to myślę, że elastyczne podejście do tej kwestii jest lepsze niż rygorystyczne zakazywanie, bo może się okazać, że tracą na tym same programy roratnie, które mają niewątpliwy walor duszpasterski i katechetyczny (którego trudno szukać w innych krajach, a więc doceniajmy wysiłki „Gościa Niedzielnego”).

Podsumowując: na pewno nie wolno odtwarzać muzyki z urządzeń jako zastępstwa dla żywego akompaniamentu podczas śpiewów stricte mszalnych (na wejście, przygotowanie darów, Komunię, uwielbienie, zakończenie oraz tzw. części stałych), natomiast jeśli roratni program homilietyczny zakłada odtworzenie materiału audio czy wideo, można je potraktować jako środek aktywizujący homilię/kazanie dla dzieci.

ks. dr hab. Dominik Ostrowski

Do kogo należą słowa: „Przekażcie sobie znak pokoju” oraz „Idźcie w pokoju Chrystusa”

Chciałbym zapytać o 29 numer OWMR: „Po wezwaniu diakona lub jednego z koncelebransów: Przekażcie sobie znak pokoju...”.

Pytanie: jakie są racje, żeby koncelebrans wzywał do przekazania znaku pokoju, a nie również rozesłania *Idźcie w pokoju Chrystusa*, czy wezwania przed uroczystym błogosławieństwem, albo modlitwą nad ludem *Pochylcie głowy na błogosławieństwo*, czyli wezwania o charakterze porządkowym przynależące do posługi diakona? Dlaczego tylko to wezwanie powinien wypowiadać koncelebrans, jeśli nie ma diakona?

Pytanie to zadałem dwom znajomym liturgistom i nie potrafili się do tego ustosunkować.

Z wyrazami szacunku,
o. Andrzej Niczypor SJ

Trudno znaleźć kompetentną i wyczerpującą odpowiedź na postawione pytanie. Istnieje duże prawdopodobieństwo, że jest to po prostu przypadek lub niedopatrzenie redaktorów “Ogólnego Wprowadzenie do Mszału Rzymskiego”. W mojej ocenie powinny być zachowane obydwie Komendy wypowiadane przez koncelebransa (na znak pokoju i rozesłanie) albo żadna. Dla przykładu w „Ceremoniale liturgicznej posługi biskupów” pod nieobecność diakona, koncelebrans nie wypowiada żadnej z tych Komend, robi to sam Biskup. Na koniec mojej odpowiedzi chciałbym zaznaczyć, że często można spotkać w tej samej księdze liturgicznej dwie rubryki pozostające z sobą w sprzeczności, bądź nie do końca zgodnie współbrzmiające.

Ks. prof. dr hab. Krzysztof Konecki

VI. INFORMACJE

1. Nowy prefekt Kongregacji ds. Kultu Bożego i Dyscypliny Sakramentów

Dnia 24 listopada 2014 roku, Ojciec Święty Franciszek mianował dotychczasowego przewodniczącego Papieskiej Rady „Co unum” kard. Roberta Sarah, prefektem Kongregacji ds. Kultu Bożego i Dyscypliny Sakramentów. Jej poprzedni prefekt, kard. Antonio Cañizares Llovera został 28 sierpnia br. arcybiskupem Walencji.

Kard. Robert Sarah urodził się 15 czerwca 1945 roku w miejscowości Ourous w Gwinei. Świecenia prezbiteratu przyjął 20 lipca 1969 roku, po czym pracował w archidiecezji Conakry. Dnia 13 sierpnia 1979 roku, Jan Paweł II mianował go arcybiskupem Gwinei – nominat miał wówczas nieco ponad 34 lata i był najmłodszym biskupem na świecie. Sakrę przyjął 8 grudnia tegoż roku, a 22 lata później (1 października 2001 roku) papież powołał go na urząd sekretarza Kongregacji ds. Ewangelizacji Narodów.

Zarówno na swym poprzednim urzędzie – w Gwinei, jak i później w Watykanie, dał się poznać jako gorliwy obrońca wiary, zwłaszcza w zderzeniu z islamem. Szczególnie znane stały się jego słowa ostro krytykujące przywódcę libijskiego Muammara Kadhafiego, nawołującego Europejczyków do przechodzenia na islam. Kard. Sarah oświadczył wówczas, że wypowiedź ta jest obraźliwa dla papieża i katolickich Włoch, a mówienie o nawracaniu jest pozbawione sensu, gdyż to sami ludzie mają świadomie decydować, jaką religię chcą wyznawać.

Dnia 7 października 2010 roku papież Benedykt XVI mianował go przewodniczącym Papieskiej Rady „Cor unum”, koordynującej działalność charytatywną Kościoła. Dnia 20 listopada tego samego roku włączył go do Kolegium Kardynalskiego.

2. Nowy podsekretarz Kongregacji ds. Kultu Bożego i Dyscypliny Sakramentów

Dnia 5 listopada 2014 roku Ojciec Święty Franciszek mianował o. Corrado Maggioni SMM (Zgromadzenie Ojców Montfortanów Misjonarzy Towarzystwa Maryi) podsekretarzem Kongregacji ds. Kultu Bożego i Dyscypliny Sakramentów.

O. Corrado urodził się w Brebante di Sopra (Bérgamo) w 1956 r. W 1976 r. wstąpił do Zgromadzenia Ojców Montfortanów Misjonarzy Towarzystwa Maryi. Doktorat w dziedzinie liturgiki osiągnął w Papieskim Instytucie Liturgicznym San Anselmo w Rzymie. Od 1990 r. pracuje w Kongregacji ds. Kultu Bożego i Dyscypliny Sakramentów, od sześciu lat jako kierownik biura tej dykasterii. Jest wykładowcą w Papieskim Instytucie Liturgicznym San Anselmo i w Papieskim Fakultecie Teologicznym Marianum w Rzymie. Jest także członkiem Akademickiej Rady Papieskiej Międzynarodowej Akademii Maryjnej oraz od 2013 r. konsultorem Urzędu ds. Papieskich Celebrazji liturgicznych. Współpracuje z różnymi czasopismami liturgicznymi, zwłaszcza z „Rivista Liturgica”.

3. Szósty Ogólnopolski Konkurs Chóralny „Ars Liturgica”

Pod patronatem Prymasa Polski abp. Wojciecha Polaka odbył się w Gnieźnie w dniach 24-25 października 2014 r. VI Ogólnopolski Konkurs Chóralny „Ars Liturgica”. Wzięły w nim udział 32 chóry z całej Polski. m.in.: z Bydgoszczy, Gdańska, Krakowa, Lublina, Łodzi, Poznania, Szczecina, Warszawy, Włocławka i Wyrzyska. Przesłuchania konkursowe odbywały się w piątek i w sobotę w katedrze gnieźnieńskiej i były oceniane przez profesjonalne jury pod przewodnictwem prof. Wiesława Delimata z Uniwersytetu Papieskiego Jana Pawła II w Krakowie.

Najwyższe laury, a więc Grand Prix ufundowane przez Prymasa Polski zdobyły ex aequo: Virum Schola Gregoriana Cardinalis Stephani Wyszyński pod dyrekcją Michała Sławeckiego oraz Chór Kameralny Akademii Muzycznej w Poznaniu pod dyrekcją Marka Gandeckiego. Laureatom gratulował i nagrody wręczył abp Wojciech Polak w towarzystwie dyrektora konkursu Mariusza Kończala.

Uroczyste zakończenie konkursu odbyło się 25 października wieczorem w katedrze gnieźnieńskiej z udziałem chórzystów i zaproszonych gości. Mszy św. wieńczącej przesłuchania przewodniczył abp Wojciech Polak. W homilii, nawiązując do okazji, dziękował uczestnikom konkursu za obecność i zaangażowanie w liturgię. Zaznaczył m.in., że śpiew chórów „pozwała doświadczyć obecności Boga w bardziej żywy i autentyczny sposób”.

Po obiedzie miała miejsce II sesja sympozjum, na której wygłoszone zostały następujące referaty: *Sztuka sakralna w służbie Eucharystii* (ks. dr Janusz Nowiński SDB), *Teologiczna odnowa znaków Eucharystii* (ks. prof. UO dr hab. Erwin Mateja). Po tych referatach była dyskusja, a po niej bp dr Stefan Cichy przedstawił aktualne prace Komisji ds. Kultu Bożego i Dyscypliny Sakramentów przy KEP. O godz. 17:00 podsumowania obrad dokonał ks. dr Radosław Błaszczak SDB, organizator sympozjum. Wspólna modlitwa zakończyła całość sympozjum.

4. Nowy członek i nowy konsultor Komisji ds. Kultu Bożego i Dyscypliny Sakramentów

Biskupi zgromadzeni za 366. zebraniu plenarnym Konferencji Episkopatu Polski w Warszawie (7 i 8 października 2014 r.) wśród licznych decyzji dokonali wyborów do Komisji ds. Kultu Bożego i Dyscypliny Sakramentów.

Członkiem wspomnianej Komisji został bp Józef Górzyński, biskup pomocniczy warszawski. Został on także przewodniczącym Podkomisji ds. Służby Liturgicznej oraz delegatem KEP ds. Duszpasterstwa Ministrantów. Do grona konsultorów Komisji ds. Kultu Bożego i Dyscypliny Sakramentów dołączył prof. dr hab. Stanisław Kalinkowski z Warszawy.

5. Sesja plenarna Papieskiego Komitetu ds. Międzynarodowych Kongresów Eucharystycznych

Pod koniec września 2014 r. odbyła się w Rzymie Sesja Plenarna Papieskiego Komitetu ds. Międzynarodowych Kongresów Eucharystycznych. Komitet ten przygotowuje obecnie 51. Międzynarodowy Kongres Eucharystyczny, który odbędzie się w styczniu 2016 r. w Cebu na Filipinach, i ma pomóc wiernym wszystkich kontynentów w coraz lepszym rozumieniu wartości i znaczenia Eucharystii w ich życiu. Przypomniiał o tym Papież uczestnikom wspomnianej sesji w czasie audiencji, która odbyła się dnia 27 września.

Papież powiedział wtedy: „Temat najbliższego Kongresu Eucharystycznego jest bardzo znaczący: «Chrystus pośród was – nadzieja chwały» (Kol 1, 27). Ukazuje on w pełnym świetle związek między Eucharystią, misją i nadzieją chrześcijańską. Dziś na świecie brakuje nadziei. Dlatego ludzkość ma potrzebę słuchania orędzia naszej nadziei w Jezusie Chrystusie. Kościół głosi to orędzie z odnowionym zapałem, stosując nowe metody i nowe sposoby wyrazu. W duchu «nowej ewangelizacji» niesie to orędzie wszystkim, a szczególnie tym, którzy – chociaż ochrzczeni – oddalili się od Kościoła i żyją bez odniesienia do życia chrześcijańskiego”. Ojciec Święty wskazał, że Kongres Eucharystyczny na Filipinach będzie okazją do odkrycia wiary jako źródła łaski. Ta zaś wnosi radość i nadzieję w życie osobiste, rodzinne i społeczne. Papież powiedział również: „Spotkanie z Jezusem w Eucharystii będzie źródłem nadziei dla świata, jeżeli – przemienieni mocą Ducha Świętego na obraz Tego, kogo w niej spotykamy – podejmiemy misję przemieniania świata, dając pełnię życia, które sami otrzymaliśmy i którego doświadczyliśmy. Będziemy wtedy nieśli nadzieję, przebaczenie, uzdrowienie i miłość tym wszystkim, którzy ich potrzebują, a zwłaszcza ubogim, wydziedziczonym i uciśnionym, dzieląc ich życie i dążenia oraz idąc z nimi na poszukiwanie autentycznego ludzkiego życia w Chrystusie Jezusie”.

6. Jubileuszowe sympozjum Wykładowców Liturgiki na Wydziałach Teologicznych i w Wyższych Seminariach Duchownych (Licheń, 9-11 września 2014 r.)

Zgodnie z kilkudziesięcioletnią praktyką, również w tym roku miało miejsce kolejne - tym razem pięćdziesiąte - sympozjum Wykładowców Liturgiki na Wydziałach Teologicznych i w Wyższych Seminariach Duchownych w Polsce. Ponad 60 polskich liturgistów w dniach od 9 do 11 września 2014 r. zgromadziło się w sanktuarium Matki Bożej Licheńskiej w Licheniu, by wspólnie pochylić się nad rolą i znaczeniem liturgii w Kościele polskim w perspektywie reform Soboru Watykańskiego II, stąd temat sympozjum brzmiał: „Badania nad liturgią w Polsce po *Vaticanum II*”. W zebraniu wykładowców i badaczy liturgii wzięli udział także ks. bp Adam Bałabuch, przewodniczący Komisji ds. Kultu Bożego i Dyscypliny Sakramentów Episkopatu Polski, jego poprzednik na tym urzędzie ks. bp Stefan Cichy oraz ks. bp Piotr Greger.

Po wspólnej modlitwie Liturgią godzin, inicjującej zjazd liturgistów, wprowadzenia w obrady dokonał ks. prof. dr hab. Jacek Nowak SAC. Przedstawiony program obejmował trzy bloki wykładowe, z których pierwszy został zrealizowany popołudniu 9 września.

Uczestnicy sympozjum wysłuchali wówczas następujących referatów: *Sympozja liturgiczne (1964-2013)* – w przedstawieniu ks. prof. dr hab. Krzysztofa Koneckiego, UMK; *Lubelska szkoła badań nad liturgią rzymską* – autorstwa ks. dr hab. Waldemara Pałęckiego MSF, prof. KUL; *Badania nad teologią liturgii* – zaprezentowany przez ks. prof. dr hab. H. Sobeczko, UO. Zwieńczeniem pierwszego dnia sympozjum była uroczysta koncelebracja eucharystyczna w licheńskim sanktuarium.

Drugi dzień obrad rozpoczął się od Eucharystii, sprawowanej w sanktuaryjnej kaplicy bł. Stanisława Papczyńskiego. Następnie, przed południem, uczestnicy zjazdu wysłuchali trzech referatów: ks. dra Stanisława Mazura z Rzeszowa pt. *Badania nad pobożnością ludową w Polsce*; ks. dra hab. Andrzeja Żądło, prof. UŚ nt. *Hermeneutyka w badaniach nad liturgią* oraz ks. dra hab. Bogusława Miguta, prof. KUL, omawiający *Współczesne kierunki badań nad liturgią*. Po obiedzie biorący udział w sympozjum odwiedzili klasztor kammedułów w Bieniszewie oraz seminarium duchowne księży Misjonarzy Świętej Rodziny w Kazimierzu Biskupim. Po powrocie do Lichenia zostały przedstawione cztery komunikaty, przybliżające naukowe sylwetki osób, związanych z liturgią w Polsce po Soborze Watykańskim II: *Ks. prof. dr hab. Wacław Schenk* (ks. dr hab. Erwin Mateja, prof. UO); *Ks. dr Wojciech Danielski* (ks. dr hab. Zbigniew Wit, prof. KUL); *Ks. prof. dr hab. Jerzy J. Kopeć* (ks. dr Andrzej Grzelak, Gniezno); *Ks. dr hab. Franciszek Blachnicki* (ks. dr Piotr Kulbacki, KUL).

Ostatni dzień zebrania liturgistów rozpoczął się Mszą św. w kaplicy bł. S. Papczyńskiego. Po śniadaniu, ks. prof. dr hab. Stanisław Araszczuk przedłożył ostatni referat tego sympozjum pt. *Metody stosowane w badaniach nad liturgią*. Zanim nastąpiła dyskusja podsumowująca obrady, uczestnikom sympozjum zostały jeszcze przybliżone w czterech komunikatach postaci pozostałych liturgistów, którzy wyróżnili się w procesie recepcji liturgicznych reform *Vaticanium II* w Polsce: *Ks. prof. dr hab. A. Durak SDB* (ks. dr Radosław Błaszczak SDB); *Ks. dr Józef Sroka* (ks. dr Piotr Kandefer); *O. dr Franciszek Małaczyński OSB* (ks. prof. dr hab. Stefan Koperek CR, UPJP2); *Ks. prof. dr hab. Adam L. Szafranski* (ks. dr Michał Głowacki, KUL).

Podsuwania sympozjum dokonał ks. prof. dr hab. J. Nowak SAC, po czym miała miejsce wspólna modlitwa Liturgią godzin i obiad, wieńczący tegoroczne licheńskie spotkanie polskich liturgistów. Następne sympozjum zaplanowano w Kaliszu.

ks. Jan Szczych

7. Sprawozdanie z 38. sympozjum liturgicznego (Ląd nad Wartą, 17 października 2014 r.)

W dniu liturgicznego wspomnienia św. Ignacego Antiocheńskiego, biskupa i męczennika, 17 października 2014 roku, w Wyższym Seminarium Duchownym Towarzystwa Salezjańskiego w Łądzie nad Wartą, odbyło się kolejne, XXVIII Sympozjum Liturgiczne pod patronatem Towarzystwa Naukowego Franciszka Salezego i ks. dra Marka Chmielewskiego SDB – Inspektora Piłskiej Prowincji Salezjanów. Tegoroczne spotkanie naukowe przebiegało pod hasłem: *Świadomość eucharystyczna wczoraj i dziś*.

Sympozjum zgromadziło duchownych i świeckich reprezentujących różne ośrodki

naukowe, księży kwinkwenistów oraz kleryków przygotowujących się do kapłaństwa z czterech seminariów duchownych. Wzięło w nim udział około 70 osób. Gościem honorowym tegorocznego sympozjum był ks. bp dr Stefan Cichy – emerytowany Biskup Legnicki, członek Komisji do spraw Kultu Bożego i Dyscypliny Sakramentów przy Episkopacie Polski, której był przewodniczącym przez dwie kadencje (2001-2011).

Otwarcia konferencji dokonał ks. dr hab. Mariusz Chamarczuk SDB (UKSW), Rektor Wyższego Seminarium Duchownego Towarzystwa Salezjańskiego w Łądzie nad Wartą, po którym organizator przywitał wszystkich przybyłych gości, przedstawił sylwetki naukowe prelegentów oraz wprowadził uczestników w tematykę sympozjum. W pierwszej sesji głos zabrali: ks. prof. UŚ dr hab. Andrzej Żądło na temat: *Wpływ uwarunkowań kulturowych na pobożność eucharystyczną* oraz ks. prof. dr hab. Helmut Sobeczko (UO) na temat: *Pełne, czynne i owocne uczestnictwo w Eucharystii*.

Pierwszy prelegent w swoim wykładzie omówił w skrócie kształtowanie się kultu eucharystycznego na przestrzeni wieków. Początkowo kult ten wyrażał się w szacunku wobec postaci konsekrowanych. Od V wieku były one przechowywane w zakrytych w tabernakulach z przeznaczeniem na wiatyk dla osób umierających. Tabernakula – jak wskazał prelegent – stały się ogniwem przejścia ku publicznemu kultowi eucharystycznemu w całym Kościele. Momentem przełomowym w jego rozwoju była wypowiedź Soboru Laterańskiego IV o realnej obecności Jezusa Chrystusa w konsekrowanych postaciach. Słuchacze dowiedzieli się, że na jakość kultu eucharystycznego miały wpływ następujące czynniki, zarówno pozytywne, jak i negatywne: ciągle zmieniająca się mentalność wiernych, sytuacja Kościoła, rozumienie liturgii jako misterium tremendum oraz wprowadzenie w XII wieku w Belgii uroczystości Bożego Ciała. To ostatnie stało się pożywką do natychmiastowego rozwoju w całym Kościele kultu eucharystycznego. Wprowadzono procesje teoforyczne, bractwa eucharystyczne, wystawienia i nawiedzenia Jezusa obecnego w Najświętszym Sakramencie, Kongresy eucharystyczne, co trwa i rozwija się do dnia dzisiejszego. Podsumowując swoje wystąpienie, prelegent zakończył istotnym stwierdzeniem, że wszystkie nabożeństwa eucharystyczne winny zgadzać się z liturgią, to znaczy z niej wypływać i do niej prowadzić.

Kolejny Prelegent zaprezentował w swoim wystąpieniu możliwość praktycznego zastosowania zaleceń soborowej konstytucji o liturgii „Sacrosanctus Concilium”, która zachęca, aby każdy uczestniczący w liturgii brał w niej udział w sposób pełny, czynny i owocny. Aby się to mogło dokonać, konieczna jest troska duszpasterzy o kształtowanie w wiernych świadomości eucharystycznej począwszy już od samej terminologii (zanika świadomość osobowej obecności Chrystusa w Eucharystii), wyjaśniania jej znaczenia oraz zachęcania w liturgii słowa do jej głębszego przeżywania. Obecni na wykładzie duszpasterze zostali zachęceni do okazywania wraz z wiernymi dziękczynienia Panu Bogu za niezliczone dobrodziejstwa, które od Niego nieustannie otrzymują. Pomocą może być prefacja mszalna, która jest cennym źródłem motywów dziękczynnych. Istotnym elementem pastoralnego oddziaływania na wiernych jest kształtowanie świadomości, że Eucharystia, w której uczestniczą, nie kończy się wraz z wypowiedzeniem przez kapłana słów rozesłania: *Idźcie w pokój Chrystusa*, ale trwa i powinna trwać dalej w ich życiu. Wiąże się to z wyrobieniem w sobie habitualnej zdolności polegającej na permanentnej postawie gotowości do radykalizmu życia zgodnego z wolą Bożą według przykazań Bożych. Według Prelegenta pomocą w tym względzie jest Eucharystia, w czasie której wszyscy wierni wraz z hostią na patenie składają swoją wolę.

Po dwóch wykładach był przewidziany czas na dyskusję, który stworzył uczestnikom sympozjum okazję do poruszenia pewnych kwestii pastoralnych związanych z celebrowaniem Eucharystii oraz z pobudzaniem i ożywianiem mentalności eucharystycznej w wiernych. Pojawiły się między innymi wątki dotyczące: używania środków audiowizualnych w czasie liturgii, takich jak smartfony i tablety, sytuacji wyjątkowych związanych z niewystarczającą ilością jednej postaci do spożycia przez celebransów koncelebrujących Przenajświętszą Ofiarę oraz Komunii Świętej udzielanej niemowlętom w Kościołach wschodnich.

Centralnym momentem sympozjum liturgicznego była uroczysta Eucharystia koncelebrowana pod przewodnictwem Jego Ekscelencji Ks. bpa dra Stefana Cichego, którą odprowadził za śp. ks. prof. Adama Duraka, pomysłodawcę, inicjatora i organizatora Łądzkich Sympozjów Liturgicznych. Liturgia została ubogacona przez śpiew chóru seminaryjnego pod dyrekcją ks. Marcina Balawandra SDB.

W drugiej sesji, poobiedniej, głos zabrali: ks. dr Janusz Nowiński SDB na temat: *Teologia Eucharystii w sztuce sakralnej*, ks. dr hab. Erwin Mateja (UO) na temat: *Teologiczna odnowa znaków w Eucharystii*, ks. dr Radosław Błaszczuk SDB: *Liturgia jako ars celebrandi* oraz ks. bp dr Stefan Cichy na temat: *Aktualne prace Komisji liturgicznej przy Konferencji Episkopatu Polski*. Pierwszy Prelegent II sesji w swoim wystąpieniu skupił się na ukazaniu odzwierciedlenia teologii Eucharystii w sztuce sakralnej. Ukazał słuchaczom, że świadomość świętości chleba i wina zakorzeniona w mentalności chrześcijan już od pierwszych wieków suponuje szacunek oddawany konsekrowanym podczas Eucharystii świętym postaciom. Przekłada się to również na to, że na przestrzeni wieków troszczono się, aby – obok piękna sztuki świątyni sakralnych przeznaczonych do sprawowania czynności liturgicznych – troszczono się również o piękną formę wykonania naczyń liturgicznych. Prelegent zaprezentował słuchaczom serię fotografii przedstawiające naczynia liturgiczne należące do tak zwanej kategorii vasa sacra. Wśród nich znalazły się między innymi: Pyxis z kości słoniowej z V wieku przechowywane w Berlin State Museums czy szkatułki z przełomu IV i V wieku oraz wiele innych. Na ich przykładzie Prelegent ukazał, że naczynia liturgiczne na przełomie wieków historii Kościoła zawierały typologię chrześcijańską zarezerwowaną Corpus Christi. Wskazał również, że naczynia liturgiczne często były symbolem grobu Pańskiego. Godnym zauważenia według Prelegenta był również motyw dextera Dei (prawica Boża), który przedstawia krzyż, co wskazuje na motyw ofiarniczy Eucharystii, oraz skierowaną ku górze rękę gotową do błogosławieństwa, którego w czasie każdej Eucharystii udziela wiernym Jezus Chrystus. Na koniec swojego wykładu Prelegent zaprezentował teologiczne znaczenie naczyń liturgicznych używanych w Wyższym Seminarium Towarzystwa Salezjańskiego w Łądzie nad Wartą.

Drugi Prelegent II sesji w swoim wystąpieniu skupił się na ukazaniu teologicznych znaków obecnych w odnowionej po Soborze Watykańskim II liturgii Eucharystii. Zapropionowany Prelegentowi temat okazał się bardzo bogaty. Z tego powodu został potraktowany tylko fragmentarycznie. Wykład mówił o potrzebie formacji eucharystycznej nie tylko u kapłanów, ale również u wiernych, aby wszyscy w uczestniczący w Eucharystii posiadali świadomość misterium, w którym biorą udział. Z tego powodu należy mówić o tym, że Chrystus wykonuje swój urząd kapłański poprzez liturgię i to w niej, pod osłoną znaków uświęca się Kościół oraz ma miejsce uwielbienie Boga. Prelegent wskazał, że znakowość liturgii dotyczy tych dwóch wymiarów. W liturgii wszystko jest znakiem, gdyż jest ona ze swej natury światem świętych znaków. Sobór Watykański II sugerował

odnowę tych znaków, które poprzez wieki przestały być jasne dla człowieka. Prelegent zaprezentował znakową rolę osób celebrujących Eucharystię, czyli zgromadzenie liturgiczne, a w nim osoby, które spełniają funkcje i posługi. Począwszy od Chrystusa – głównego Celebransa, następnie biskupa, prezbitera i diakona. W dalszej części została zaprezentowana znakowa wymowa miejsca sprawowania Eucharystii (ołtarz, miejsce przewodniczenia, ambona) wraz z przedstawieniem ich teologicznego znaczenia. Pod koniec referatu Prelegent ukazał teologiczną wymowę niektórych wybranych elementów Mszy świętej, takich jak: procesja, ucałowanie ołtarza, znak krzyża, milczenie, modlitwa wiernych i wiele innych. Prelegent zachęcił słuchaczy, aby wyjaśniali wiernym te znaki liturgiczne oraz dbali o ich poprawność, dzięki której ich uczestnictwo będzie bardziej czynne, świadome i owocne.

Kolejnym Prelegentem był ks. dr Radosław Błaszczuk SDB. W swoim wystąpieniu przedstawił zagadnienie *Ars celebrandi, czyli sztukę celebrowania*, które – jak zaznaczył – swym zasięgiem znaczeniowym po Soborze Watykańskim II obejmuje nie tylko celebransa, ale również wszystkich wiernych uczestniczących w liturgii. Z tego powodu zadaniem duchownych jest umożliwienie wszystkim przeżywającym liturgię – jak zachęca konstytucja soborowa o liturgii „Sacrosanctum Concilium” – uczestniczyć w niej w sposób czynny, świadomy i owocny. Prelegent nie rozwijał tego zagadnienia, gdyż zostało one już omówione przez przedmówców. W dalszej części Prelegent zaprezentował ars praesidendi, które jest częścią ars celebrandi i odnosi się tylko i wyłącznie do celebransów. Zostały wymienione i przedstawione negatywne postawy kapłanów przewodniczących liturgii Mszy świętej, które są źródłem zgorszenia wiernych, a nawet osłabienia wiary i związku z Kościołem. Następnie Prelegent ukazał potrzebę posiadania przez celebransa podstawowej wiedzy teologicznej, która się przekłada na konkretne zachowania i postawy. W dalszej kolejności wskazał słuchaczom na ważność prawidłowego i pięknego celebrowania najważniejszej tajemnicy wiary, jaką jest Eucharystia, gdyż w czasie jej trwania każdy jej uczestnik ma prawo doświadczyć spotkania z Bogiem oraz doświadczyć przedsmaku liturgii niebieskiej, którą każda Eucharystia ze swej natury zapowiada i do której prowadzi.

Honorowy gość omawianego sympozjum, ks. bp dr Stefan Cichy, zapoznał uczestników z aktualnymi pracami Komisji Liturgicznej przy Episkopacie Polski. Obecnie jej priorytetowym zadaniem jest trwające już spory czas tłumaczenie z języka łacińskiego zatwierdzonego przez Kongregację ds. Kultu Bożego i Dyscypliny Sakramentów nowego wydania Mszału Rzymskiego. Obecnie prace zostały przyspieszone. Pozostały jeszcze do zredagowania formularze mszalne Mszy świętych obrzędowych oraz Mszy za zmarłych. Ponadto Komisja Liturgiczna zajmuje się także przeredagowaniem innych ksiąg liturgicznych, między innymi Lekcjonarza oraz Liturgii Godzin. Pierwszy tom Lekcjonarza już drugi rok oczekuje na zatwierdzenie w Kongregacji. Kolejne tomy również są już zatwierdzone przez Konferencję Episkopatu Polski i zostały przekazane do Kongregacji. Jeśli chodzi o księgę Liturgii Godzin, to opublikowano drugie wydanie tomu dodatkowego oraz poprawiony tom wakacyjny zawierający uaktualnienia nowych obchodów liturgicznych. Drugie wydanie pierwszego tomu zostało wydane, zaś kolejne oczekują na przeredagowanie. Ponadto, została przetłumaczona księga Obrzędów profesji zakonnej i przekazana do zatwierdzenia przez Kongregację. Wkrótce ukaże się Księga posług (lektoratu i akolitu), której do tej pory w Polsce nie było. Ks. bp Stefan Cichy przypomniał uczestnikom o wydanych przez Konferencję Episkopatu Polski wskazaniach odnośnie do ma-

terii Eucharystii i zachęcił, aby je wcielać w życie. Ponadto Prelegent zapoznał słuchaczy z obecnie opracowywanymi przez wspomnianą już komisję dwoma dokumentami: Wskazaniami odnośnie do sprawowania posługi egzorcysty oraz Wskazaniami dotyczącymi Mszy świętej sprawowanej w małych grupach. Ponadto zostały przetłumaczone teksty litanii chrystologicznych. Kolejnym wyzwaniem stojącym przed Komisją Liturgiczną jest przygotowanie tekstów mszalnych liturgicznego wspomnienia bł. Jana XXIII oraz opracowanie Martyrologium.

Podsumowania obrad dokonał organizator Łądzkiego Sympozjum Liturgicznego. W swoim finalnym wystąpieniu podziękował wszystkim Prelegentom za przybliżenie słuchaczom zaproponowanego tematu. Słowa uznania wyraził wszystkim przybyłym na sympozjum oraz gospodarzom, którzy włożyli wiele wysiłku w przygotowanie tego przedsięwzięcia. Zapowiedział również kolejne przyszłoroczne spotkanie naukowe, które będzie omawiać sakrament pokuty i pojednania. Można żywić nadzieję, że będzie cieszyło się równie wielkim zainteresowaniem w środowisku osób duchownych, jak i świeckich, dla których liturgia jest najważniejszym momentem spotkania z niewidzialnym wszechmogącym Bogiem i Jego miłością miłosierną.

Ks. dr Radosław Błaszczuk SDB

8. Sprawozdanie z 66. Zebrania Duszpasterzy Służby Liturgicznej (Licheń, 5-6 listopada 2014 r.)

W dniach 5-6 listopada 2014 r. w Licheniu, w domu Pielgrzyma „Arka”, odbyło się 66. Zebranie Diecezjalnych Duszpasterzy Służby Liturgicznej. Obradom z udziałem 35 diecezjalnych duszpasterzy przewodniczył ks. bp Józef Górzyński, biskup pomocniczy archidiecezji warszawskiej i jednocześnie wybrany w ostatnim czasie przez Konferencję Episkopatu Polski na nowego Przewodniczącego Podkomisji ds. Służby Liturgicznej. W zebraniu uczestniczyli także: dotychczasowy Przewodniczący Podkomisji ks. bp Adam Bałabuch, biskup pomocniczy diecezji świdnickiej a zarazem przewodniczący Komisji ds. Kultu Bożego i Dyscypliny Sakramentów oraz ks. bp Piotr Greger, biskup pomocniczy diecezji bielsko-żywieckiej wchodzący w skład Komisji ds. Kultu Bożego i Dyscypliny Sakramentów. W zebraniu uczestniczyli też członkowie Podkomisji ds. Służby Liturgicznej oraz osoby związane z posługą liturgiczną w swoich diecezjach i wspólnotach (alumni seminariów duchownych, ceremoniarze, reprezentanci Diakoni Liturgicznej Ruchu Światło-Życie, przedstawiciele ogólnopolskiego czasopisma KnC). Łącznie w spotkaniu wzięło udział 56 osób. Na zebraniu nie były reprezentowane przez swoich delegatów diecezje: częstochowska, ełcka, gdańska, gliwicka, koszalińsko-kołobrzeska, toruńska i warszawsko-praska.

Obrady rozpoczęły się wspólną modlitwą Liturgii Godzin, po której słowo powitania do przybyłych zebrania uczestników skierował ks. bp Górzyński. Szczególne słowo powitania zostało skierowane pod adresem osób, które po raz pierwszy brały udział w zebraniu duszpasterzy diecezjalnych. Następnie przewodniczący obrad zapowiedział wystąpienie ks. dr Bartłomieja Matczka, wicerektora oraz wykładowcy liturgiki w Wyższym Seminarium Duchownym w Olsztynie na temat „Znaczenie czynnego uczestnictwa w Eucharystii odkrywaniu i realizowaniu powołania”.

Prelegent zwrócił uwagę, iż podstawowym założeniem formacji zespołów służby liturgicznej jest doprowadzenie do bliskości z Bogiem czyli do świętości. Z tego powodu formacja musi skupiać się na podstawowym założeniu, jakim jest powołanie. Do takiego rozumienia służby w czasie liturgii, jak przypomniał ks. Matczak, można doprowadzić jedynie i niezmienną od wieków metodą mistagogii, czyli powolnego odsłaniania przed człowiekiem prawd związanych z wiarą i życiem duchowym. Mistagogia ukierunkowuje proces wychowania na przeżycie, doświadczenie i spotkanie, a nie na technikę wykonywania czynności liturgicznych. Prelegent podkreślał w swoim wystąpieniu, iż istotą wychowania jest permanentne uświadamianie członkom zespołów służby liturgicznej, że ich służba nie jest jedynie realizacją jakiś pragnień osobistych, ale przede wszystkim jest powołaniem pochodzącym od samego Boga. Ta perspektywa sprawia, że proces formacyjny widziany jest jako droga życia, a nie jako chwilowe zainteresowanie i upodobanie. By tak się stało, ks. Matczak wskazał, iż należy w wychowaniu uwzględnić trzy elementy: po pierwsze Eucharystia jako szczyt i źródło życia każdego chrześcijanina, a tym bardziej członka służby liturgicznej; po drugie: prawdziwe przeżycie Eucharystii może odbyć się tylko poprzez odkrycie relacji osobowej z Jezusem Chrystusem; i w końcu: pełniona służba musi wiązać się z miłością, dlatego należy tę miłość rozwijać i pielęgnować. Wszystkie te elementy muszą być harmonijnie ze sobą powiązane. Sukces mistagogii, jak zauważył Prelegent, wyraża się w ujęciu służby liturgicznej jako miejsca życia i rozwijania swojego powołania.

Odrębnym zagadnieniem, które poruszył ks. Matczak, była kwestia powołań kapłańskich czy zakonnych. Zespoły służby liturgicznej były i są środowiskami o silnym nachyleniu powołaniowym. Zatem mówienie o powołaniu musi być czymś fundamentalnym i przepełnionym nadzieją, że młody człowiek właśnie poprzez służbę przy ołtarzu odkryje powołanie swojego życia. W podsumowaniu wystąpienia ks. Matczaka, bp Górzyński podkreślił wartość wystąpienia ks. Matczaka, wskazując na charakter ideowy przedłożonego przez niego odczytu.

Drugim z wykładów przewidzianych przez program zebrania było wystąpienie s. dr Iwony Kopacz FSP będącej członkiem Podkomisji ds. Duszpasterstwa Służby Liturgicznej. Siostra Kopacz podjęła się tematu: „Formacja scholi w programie formacyjnym służby liturgicznej”. Referując powyższe zagadnienie, starała się ukazać, na podstawie tego, co zostało zawarte zarówno w obowiązującym w Polsce Dyrekorium Służby Liturgicznej jak i w dotychczas opracowanym programie formacyjnym, że warto zdobywać się na wysiłek tworzenia żeńskich zespołów liturgicznych. Nawet jeśli wiele tematów podejmowanych podczas formacji zarówno młodszych członków służby liturgicznej jak i starszych czy też młodzieży i dorosłych będzie wspólnych, to jednak ich percepcja przez dziewczęta czy kobiety i chłopców czy mężczyzn będzie inna. Każda z tych grup będzie inaczej podchodzić do podejmowanych tematów, inaczej je omawiać. Siostra Kopacz przekonywała, iż żeńskim zespołom służby liturgicznej warto również ukazywać ich zadania, wynikające ze specyfiki podejmowanej posługi, związanej z tym wszystkim, co dzieje się poza prezbiterium. Co jednak nie oznacza, jak podkreślała Prelegentka, że te zadania są mniej ważne. Istotne jest właściwe ukazanie tych posług, wskazując na to, że są one równie ważne, jak te spełniane przez męskie zespoły liturgiczne w prezbiterium. Pod koniec swojego wystąpienia Siostra podała kilka propozycji, jak można podjąć niektóre tematy zaproponowane w programie formacyjnym kandydatów i młodszych członków służby liturgicznej.

Następnie głos zabrał, jako trzeci z przewidzianych na pierwszy dzień obrad mówców, ks. dr Stanisław Szczepaniec z Krakowa (uczestnik największej ilości ogólnopolskich zebrań diecezjalnych DSL; koordynator prac nowych materiałów formacyjnych), który przedstawił dotychczasowe uwagi dotyczące roboczego tekstu: „Służyć tym darem, jaki każdy otrzymał. Program formacyjny służby liturgicznej” oraz dokonał wprowadzenia do pracy w czterech grupach. Uczestnicy spotkania w kilkusobowych grupach mieli okazję, by przez kilkadziesiąt minut wymienić się doświadczeniem i uwagami w zakresie takich tematów jak: przesunięcie czasu kandydatury; formacja zespołów pełniących swoją służbę poza prezbiterium (schole, przynoszący dary); zagadnienia terminologiczne (rozumienie określeń „akolita”, „kantor”, nazewnictwo opisujące zadania żeńskiej służby liturgicznej); stare i nowe drogi w formacji młodzieży kończącej gimnazjum (formacja w parafiach i kursy w diecezjach).

Uczestnicy spotkań w grupach spotkali się wspólnie ponownie w bazylice liceńskiej, by wziąć udział w wieczornej Mszy św. koncelebrowanej pod przewodnictwem i z homilią ks. bp. Piotra Gregera. Obrady pierwszego dnia zakończyły się spotkaniem w sali konferencyjnej Domu Pielgrzyma „Arka” gdzie zaprezentowało się ze swoją ofertą, obchodzące w 2014 r. swoje dziesięciolecie istnienia, czasopismo KnC. Redaktor naczelny gazety p. Michał Bondyra podziękował za dobrą współpracę duszpasterzom z wielu diecezji, w których czasopismo cieszy się dużym zainteresowaniem i popularnością. Obecni księża biskupi, zaangażowani na szczelbu Konferencji Episkopatu Polski, dzielili się stanem aktualnych prac w Komisji ds. Dyscypliny i Kultu Bożego.

Drugi dzień ogólnopolskiego zebrań rozpoczął się od Mszy św. koncelebrowanej w kaplicy Domu Pielgrzyma „Arka”, której przewodniczył i homilię wygłosił ks. bp Józef Górzyński.

Obrady rozpoczęły się od przedstawienia przez delegatów z poszczególnych grup efektów rozmów za zadane dzień wcześniej tematy. Uczestnicy poza spostrzeżeniami w związku z nakreśloną tematyką sugerowali także inne zagadnienia, wśród nich min. tematy kolejnych zebrań, np. poświęconych muzyce liturgicznej.

Pierwszym z Prelegentów drugiego dnia obrad był ks. dr Stanisław Mieszczak SCJ, który przybliżył zebrany diecezjalnym duszpasterzom Służby Liturgicznej stan przygotowań liturgii na Światowe Dni Młodzieży, które odbędą się w 2016 r. w Krakowie.

Następną osobą zabierającą głos był p. mgr lic. Wojciech Kosmowski z Diakonii Liturgicznej Ruchu Światło-Życie, który zaprezentował w postaci prezentacji multimedialnej sprawozdanie z krakowskich rekolekcji Oazy Jedności Diakonii Liturgicznej Ruchu Światło-Życie (4-6 X 2014 r.), których program miał za zadanie przygotować uczestników do animowania przygotowania liturgii w czasie Światowych Dni Młodzieży w Krakowie. Prócz programu rekolekcji w referacie omówiono drogę przygotowania do tych rekolekcji, materiały do nich, a także wyniki ankiet uczestników oraz uwagi po ostatnim Dniu Wspólnoty Diakonii Diecezjalnych wraz z propozycjami szczegółowych rozwiązań. Wystąpienie p. Kosmowskiego, w formie prezentacji PDF, jest dostępne w Internecie (www.oaza.pl/cdl).

Dwudniowe obrady podczas 66. Zebrania Diecezjalnych Duszpasterzy Służby Liturgicznej zakończył słowem podsumowania bp Józef Górzyński, który dziękując uczestnikom spotkania za obecność i zaangażowanie w jego przebieg, zaprosił na kolejne zebranie, które zostało zaplanowane na 3-4 listopada 2015 r. w Licheniu.

ks. Krzysztof Ora
duszpasterz Służby Liturgicznej diecezji świdnickiej

66. Zebranie Duszpasterzy Służby Liturgicznej

Licheń, Dom Pielgrzyma „ARKA”

5-6 listopada 2014 r.

Środa, 5 listopada

12:00 Orowadzanie po sanktuarium

13:00 Obiad

13:45 Modlitwa w ciągu dnia, powitanie uczestników spotkania

14:00 **„Program formacyjny służby liturgicznej”**

Ks. dr Bartłomiej Matczak, *Znaczenie czynnego uczestnictwa w Eucharystii w odkrywaniu i realizowaniu powołania.*

S. dr Iwona Kopacz FSP, *Formacja scholi w programie formacyjnym służby liturgicznej.*

Ks. dr Stanisław Szczepaniec, Uwagi dotyczące roboczego tekstu: „Służyć tym darem, jaki każdy otrzymał. Program formacyjny służby liturgicznej” – wprowadzenie do pracy w grupach.

15:30 Kawa

16:00 Praca w grupach – Tematy związane z „Programem formacyjnym SL”, m.in.: 1 – Przesunięcie czasu kandydatury przed Pierwszą Komunię świętą; 2 – Formacja zespołów pełniących swoją służbę poza prezbiterium (schole, przynoszący dary...); 3 – Zagadnienia terminologiczne (rozumienie określeń „akolita”, „kantor”, nazewnictwo opisujące zadania żeńskiej służby liturgicznej); 4 – Stare i nowe drogi w formacji młodzieży kończącej gimnazjum (formacja w parafiach i kursy w diecezjach); 5 – Inne...

18:00 EUCHARYSTIA w bazylice licheńskiej – przewodniczy ks. bp Piotr Greger

19:15 Kolacja

20:00 Krąg: komunikaty, sprawozdania, planowanie, rozmowa

21:00 Apel Maryjny

Czwartek, 6 listopada

7:30 EUCHARYSTIA z jutrznią (kaplica w domu pielgrzyma ARKA)

8:45 Śniadanie.

9:30 Podsumowanie pracy w grupach

Relacja prowadzących spotkania

Dyskusja

Kawa

10:45 Liturgia w czasie Świątowych Dni Młodzieży w 2016 roku w Krakowie

Ks. dr Stanisław Mieszczak SCJ, *Celebracje liturgiczne w czasie Świątowych Dni Młodzieży – zasady ogólne.*

P. mgr lic. Wojciech Kosmowski, *Sprawozdanie z rekolekcji diakonii liturgicznej przygotowującej do ŚDM.*

Dyskusja.

12:00 Podsumowanie, wnioski, modlitwa w ciągu dnia

12:30 Obiad

9. Ks. Zdzisław Janiec otrzymał tytuł profesora nauk teologicznych

Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej Bronisław Komorowski, dnia 13 listopada 2014 roku, wręczył akt nominacyjny profesora nauk teologicznych ks. dr. hab. Zdzisławowi Jańcowi, liturgiście Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego Jana Pawła II.

W 1980 roku rozpoczął on studia licencjackie w Katolickim Uniwersytecie Lubelskim w zakresie teologii pastoralnej. W 1982 roku na podstawie rozprawy: *Religijność katechizowanej młodzieży w Rozwadowie* otrzymał tytuł licencjata w zakresie teologii pastoralnej. W latach 1991-1993 odbył w Katolickim Uniwersytecie Lubelskim studia doktoranckie. Na podstawie dysertacji: *Formacja eucharystyczna młodzieży do czynnego udziału we Mszy świętej w świetle wypowiedzi maturzystów miasta Przemyśla* uzyskał tytuł doktora teologii liturgii.

W 1994 roku został powołany na stanowisko osobistego sekretarza Biskupa Sandomierskiego prof. dra hab. Waława Świerżawskiego. Równocześnie od 1995 roku został wykładowcą liturgiki w Wyższym Seminarium Duchownym, Instytucie Teologicznym im. Bł. Wincentego Kadłubka oraz w Diecezjalnym Studium Organistowskim w Sandomierzu.

W roku akademickim 2002/2003 odbył roczny staż habilitacyjny z liturgiki w Papieskim Instytucie Liturgicznym im. św. Anzelma w Rzymie. Po powrocie do kraju pracował w Sekretariacie Konferencji Episkopatu Polski w Warszawie. W 2004 został wykładowcą liturgiki na stanowisku adiunkta w Katolickim Uniwersytecie Lubelskim Jana Pawła II przy Katedrze Teologii Liturgii. W 2006 roku uzyskał stopień dra hab. na podstawie dysertacji: *Komunikacyjny wymiar liturgii*, a w 2007 roku powierzono mu stanowisko Kierownika Katedry Liturgiki Pastoralnej w Katolickim Uniwersytecie Lubelskim Jana Pawła II. W 2008 roku został mianowany profesorem nadzwyczajnym Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego.

Opublikował 24 książki o tematyce teologiczno-liturgiczno-homiletycznej i blisko 200 artykułów. Oprócz tego wypromował kilku doktorów i 90 magistrów. Od 2010 roku jest postulatorem procesu beatyfikacyjnego sługi Bożego Ks. Wincentego Granata - byłego Rektora KUL-u.

10. Liturgiczne nowości wydawnicze

Książki związane z liturgia

Odo Casel OSB, *Pamiętka Pana w liturgii pierwotnego Kościoła. Główne idee Kanonu mszalnego*, Wydawnictwo Benedyktynów, Tyniec 2014, ISBN 978-837354-535-9.

Giancarlo Boretti, *Qualcosa sul celebrare*, Centro Ambrosiano, Milano 2014, ISBN 978-88-8025-997-8.

Lasset uns beten. Liturgisch und persönlich, hrsg. von Josef-Anton Willa und Eduard Nagel, Paulusverlag, Freiburg/Schweiz 2014, ISBN 978-37-2280-857-4.

Antonio Sorrentino, *Riforma della riforma?*, Edizioni Dottrinari, Pellezzano 2014, ISBN 978-88-9598-319-6.

Antonio Sorrentino, *Celebriamo con gioia*, Edizioni Dottrinari, Pellezzano 2014, ISBN 978-88-9598-318-9.

VII. ZMARLI

Śp. ks. prałat Edward Hinz (1929-2014)

31 października 2014 r. o godz. 10.05 w szpitalu w Starogardzie Gdańskim zmarł ks. prałat dr Edward Hinz, wybitny muzykolog, wykładowca Wyższego Seminarium Duchownego w Pelplinie. Miał 85 lat.

Urodził się 21 października 1929 r. w Lubawie. Świadcstwo maturalne uzyskał w 1949 r. Studiował w Wyższym Seminarium Duchownym w Pelplinie, gdzie 29 maja 1955 r. otrzymał święcenia prezbiteratu. Ks. Hinz pracował jako wikariusz w Grudziądzu, po czym rozpoczął studia z muzykologii na KUL-u. W 1962 roku rozpoczął pracę w Pelplinie. Pełnił rolę profesora muzyki kościelnej w WSD w Pelplinie, dyrygenta pelplińskiego Chóru Katedralnego i przewodniczącego Komisji Muzyki Kościelnej Diecezji Pelplińskiej. W 1988 r. został kanonikiem gremialnym Kapituły Katedralnej w Pelplinie.

Zmarły profesor Wyższego Seminarium Duchownego w Pelplinie przez całe życie służył formacji księży i kształcił pokolenia kleryków. Jego książki na temat muzyki kościelnej, szczególnie na temat chorału gregoriańskiego, były cenione w całej Polsce. Jest autorem przeszło czterdziestu publikacji. Najbardziej znane, to: *Chorał gregoriański*, *Zarys historii muzyki kościelnej*, *Z dziejów muzyki kościelnej w diecezji chełmińskiej*, *Nurt religijny w muzyce różnych epok*. Ponadto ks. Hinz jest autorem muzyki do części stałych Mszy świętej. Przygotowywał rzesze organistów. Do czasu przejścia na emeryturę odpowiadał w diecezji pelplińskiej za wydział muzyki kościelnej.

Eksporta zwłok śp. ks. prał dr. Edwarda Hinza do Bazyliki katedralnej w Pelplinie pod przewodnictwem biskupa pomocniczego Wiesława Śmigła odbyła się w poniedziałek, 3 listopada o godz. 18.00, natomiast uroczystości pogrzebowe miały miejsce się we wtorek, 4 listopada o godz. 11.00 pod przewodnictwem biskupa pelplińskiego Ryszarda Kasyny w bazylice katedralnej w Pelplinie. Duchowny został pochowany na cmentarzu parafialnym w Pelplinie.

TABLE OF CONTENTS IN „ANAMNESIS” 21 (2015) NR 1 (80)

EDITOR’S NOTE

Year of Consecrated Life	3
--------------------------------	---

I. TEACHING OF HOLY FATHER

1. Homily of Pope Francis during beatification Mass of Paul VI (19 October 2014)	5
2. Homily of Pope Francis for the Feast of All Saints Day (1 November 2014)	6

II. THE DOCUMENTS OF THE HOLY SEE

Congregation for Divine Worship and the Discipline of the Sacraments	
a. Decree concerning celebrating Feast of the Blessed Virgin Mary Queen of Poland in the year 201	8
b. Decree approving new invocation of „Mother of Mercy” in the Litany of Loreto	9
c. Decree appointing Saint Anne the patron of Brzeziny (Łódź Archdiocese)	10
d. Answer concerning Blessed Karolina Kózkówna being the patron of Polish youth	12

III. BISHOPS’ TEACHING ON LITURGY

Bishops’ Conference of Poland	
Directions from Bishops’ Conference of Poland concerning Masses celebrated in small groups and communities	14
Archbishop Stanisław Budzik	
Pastoral letter of Archbishop of Lublin for Advent 2014	21

Archbishop Marek Jędraszewski Pastoral letter of Archbishop of Łódź for Advent 2014	25
Archbishop Wojciech Polak Pastoral letter of the Primate of Poland on the 1st Sunday of Advent.....	28
Bishop Jerzy Mazur Pastoral Letter of Bishop of Ełk for Advent 2014	30
Bishop Andrzej F. Dziuba Invitation to participate in Saint Victoria's feast (11 November)	34
Bishop Andrzej F. Dziuba Pastoral Letter of Bishop of Łowicz for the beginning of the new pastoral year 2014-2015	37
Bishop Andrzej F. Dziuba Word of Bishop of Łowicz for the 51st. International Eucharistic Congress	40

IV. LITURGICAL FORMATION

Fr. Czesław Krakowiak So called Eucharistic hospitality	43
Fr. Bartłomiej Matczak Role of participation in Eucharist in discovering and realization of vocation ...	52
Fr. Nikodem Kilnar OSPPE The Church Music Festival 2014	58
S. M. Iwona Kopacz Formation of female liturgical ministry in the formation program of liturgical ministry	60
Wojciech Kosmowski Oasis of Unity by Liturgical Diakonia of „Light-Life Movement”: preparation to the World Youth Day in Cracow 2016	64

V. LITURGICAL MINISTRY

Answers to questions addressed to the Commission Vigil Mass celebrated on the day before Sunday or before a feast	76
Feast of the Dedication of St. John Lateran Basilica	78
Issues concernig the renewed calendar of Polish dioceses	78

Fumigation of altar	79
Dress for Eucharistic box	80
Issue of playing CD with stories for children in the church	81
Who owns the words: „Share the sign of peace” and „Go in the peace of Christ”?	82

VI. INFORMATION

1. New prefect of the Congregation for Divine Worship and the Discipline of Sacraments	83
2. New Under-Secretary of the Congregation for Divine Worship and the Discipline of Sacraments	83
3. 6th National Choral Competition „Ars Liturgica”	84
4. New member and new consultor in the Commission for Divine Worship and the Discipline of Sacraments	84
5. Plenary session of the Pontifical Committee for International Eucharistic Congresses	85
6. Jubilee symposium of liturgical scholars from faculties of theology and higher seminaries for priests in Poland (9-11 September 2014)	85
7. Summary report from 38th symposium on liturgy (Łąd on Warta river, 17 October 2014)	86
8. Summary report from 66th. assembly of priests assisting liturgical ministry (Licheń, 5-6 November 2014)	90
9. Fr. Zdzisław Janiec has been granted the title of professor of theological studies	94
10. Newly published books on liturgy	94

VII. OBITUARY

1. The late Msgr. Edward Hinz (1929-2014)	95
---	----

SPIS TREŚCI ANAMNESIS 21 (2015) NR 1 (80)

OD REDAKCJI

Rok Życia Konsekrowanego	3
--------------------------------	---

I. NAUCZANIE OJCA ŚWIĘTEGO

1. Homilia papieża Franciszka w czasie Mszy świętej beatyfikacyjnej papieża Pawła VI (19 października)	5
2. Homilia papieża Franciszka w uroczystość Wszystkich Świętych (1 listopada)	6

II. DOKUMENTY STOLICY APOSTOLSKIEJ

Kongregacja ds. Kultu Bożego i Dyscypliny Sakramentów

a. Dekret dotyczący obchodu uroczystości Najświętszej Maryi Panny Królowej Polski w roku 2015	8
b. Dekret zatwierdzający nowe wezwanie Litanii Loretańskiej „Matko miłosierdzia”	9
c. Dekret ogłaszający św. Annę patronką Miasta Brzeziny (archidiecezja łódzka)	10
d. Odpowiedź dotycząca patronatu bł. Karoliny Kózkówny dla młodzieży polskiej	12

III. NAUCZANIE BISKUPÓW O LITURGII

Konferencja Episkopatu Polski

Wskazania Episkopatu Polski dotyczące liturgii Mszy świętych sprawowanych w małych grupach i wspólnotach	14
Abp Stanisław Budzik List Pastorski Metropolity Lubelskiego na Adwent 2014 roku	21
Abp Marek Jędraszewski List Pastorski Metropolity Łódzkiego na Adwent 2014 roku	25

Abp Wojciech Polak List Pasterski Prymasa Polski na I niedzielę Adwentu	28
Bp Jerzy Mazur List Pasterski Biskupa Ełckiego na Adwent 2014	30
Bp Andrzej F. Dziuba Zaproszenie do udziału w uroczystości św. Wiktorii (11 listopada)	34
Bp Andrzej F. Dziuba List Pasterski Biskupa Łowickiego na rozpoczęcie roku duszpasterskiego 2014-2015	37
Bp Andrzej F. Dziuba Słowo Biskupa Łowickiego na 51. Międzynarodowy Kongres Eucharystyczny	40

IV. FORMACJA LITURGICZNA

Ks. Czesław Krakowiak Tzw. Gościnność eucharystyczna	43
Ks. Bartłomiej Matczak Znaczenie czynnego uczestnictwa w Eucharystii w odkrywaniu i realizowaniu powołania	52
O. Nikodem Kilnar OSPPE Święto Muzyki Kościelnej 2014 r.	58
S. M. Iwona Kopacz Formacja żeńskiej służby liturgicznej w programie formacyjnym służby litu- rgicznej	60
Wojciech Kosmowski Oaza Jedności Diakonii Liturgicznej Ruchu „Światło-Życie”: przygotowania do Świątowych Dni Młodzieży w Krakowie 2016	64

V. DUSZPASTERSTWO LITURGICZNE

Odpowiedzi na pytania skierowane do Komisji Msza święta wigilijna sprawowana w przeddzień niedzieli czy uroczystości	76
Święto Rocznicy Poświęcenia Bazyliki Laterańskiej	78
Kwestie dotyczące odnowionego kalendarza diecezji polskich	78

Okadzenie ołtarza	79
Sukienka na puszkę	80
Kwestia emitowania czytanek dla dzieci z płyty CD	81
Do kogo należą słowa: „Przekażcie sobie znak pokoju” oraz „Idźcie w pokoju Chrystusa”	82

VI. INFORMACJE

1. Nowy prefekt Kongregacji ds. Kultu Bożego i Dyscypliny Sakramentów	83
2. Nowy podsekretarz Kongregacji ds. Kultu Bożego i Dyscypliny Sakramentów	83
3. Szósty Ogólnopolski Konkurs Chóralny „Ars Liturgica”	84
4. Nowy członek i nowy konsultor Komisji ds. Kultu Bożego i Dyscypliny Sakramentów	84
5. Sesja plenarna Papieskiego Komitetu ds. Międzynarodowych Kongresów Eucharystycznych	85
6. Jubileuszowe sympozjum Wykładowców Liturgiki na Wydziałach Teologicznych i w Wyższych Seminariach Duchownych (9-11 września 2014 r.)	85
7. Sprawozdanie z 38. sympozjum liturgicznego (Łądnica, 17 października 2014 r.)	86
8. Sprawozdanie z 66. Zebrania Duszpasterzy Służby Liturgicznej (Licheń, 5-6 listopada 2014 r.)	90
9. Ks. Zdzisław Janiec otrzymał tytuł profesora nauk teologicznych	94
10. Liturgiczne nowości wydawnicze	94

VII. NEKROLOG

1. Śp. ks. prałat Edward Hinz (1929-2014)	95
---	----